

ผจญภัยเมืองฟ้าแดด

เรื่อง สรรัตน์ จีรบวรวิสุทธ์
ภาพ ปรีดา ปัญญาจันทร์

วรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผจญภัยเมืองฟ้าแดด

เรื่อง สรรตน์ จีรวารวิสุทธิ
ภาพประกอบ ปรีดา ปัญญาจันทร์

ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาคณะกรรมการ

ศ.ดร.ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน ผศ.วีณา วีสะเพ็ญ

คณะกรรมการอำนวยการ

นางทัศนัย วงศ์พิเศษกุล นางสาวเฉียดฉัตรโณม ปรีพจน์พจนพิสุทธิ์

นายวิวัฒน์ชัย วินิจจะกุล นางสาวนันทนา เจริญภักดี

คณะกรรมการต้นฉบับ

รศ.สุกัญญา สุขฉายา ผศ.ดร.ชลภััสส์ วงษ์ประเสริฐ

นายเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป นายฉัตรพร ศรีมุกด์

พิสุน์อักษร นันทรัตนตต์ จิตประภัสสร อารีณะ วีระวัฒน์

ผจญภัยเมืองฟ้าแดด

เรื่อง สวรรค์ จิรวารวิสุทธิ์ ภาพประกอบ ปรีดา ปัญญาจันทร์

เหมาะสำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 9 ปี ขึ้นไป

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม ราคา 145 บาท

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-974-287-770-5

เจ้าของโครงการและดำเนินการจัดพิมพ์

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ส่วนบริการ อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 8 Dazzle Zone

โทรศัพท์ 0-2257-4300 โทรสาร ต่อ 125

ส่วนสำนักงาน 999/9 อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น 17 ถนนพระราม 1

โทรศัพท์ 0-2264-5963-65 โทรสาร 0-2264-5966 www.tkpark.or.th

ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก โทรศัพท์ 0-2805-0202 โทรสาร 0-2805-1308

www.thaibby.in.th

ออกแบบรูปเล่ม จัดพิมพ์ และจัดจำหน่าย

บริษัท แพลน ฟอว์ คิดส์ จำกัด

1/999 ถนนกำแพงเพชร 6 (โลคัลโรด) แขวงสีกัน เขตดอนเมือง

กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 0-2575-2828 โทรสาร 0-2575-2558

www.planforkids.com

คำนำ

ในการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ภูมิภาคต้นแบบแต่ละภาคนั้น สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ได้มีการเตรียมการคู่ขนานกันไปทั้งด้านกายภาพและเนื้อหาสาระ กล่าวคือในระหว่างที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังปรับปรุงหรือก่อสร้างอาคารสถานที่สำหรับห้องสมุดมีชีวิตในรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ก็ประชุมหารือกับบุคลากรในห้องถิ่นและร่วมกันคัดเลือกหนังสือ ดนตรี และกิจกรรมต่างๆ ไปพร้อมกัน เพื่อเตรียมการด้านหนังสือและสื่อต่างๆ ซึ่งถือเสมือนเป็นจิตวิญญาณของห้องสมุด

โครงการนิทานพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมการทางด้านเนื้อหาสาระ ด้วยเล็งเห็นว่าเรื่องเล่าในแต่ละชุมชน มีทั้งสาระ ความสนุกสนาน และจินตนาการ สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำลึก มีความหมายต่อการเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ แม้จะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะกลุ่มชนในพื้นที่ แต่สาระที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเรื่องราวของนิทานนั้นคือคติสอนใจ ซึ่งเป็นความรู้สากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกหนแห่ง

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ จึงมอบให้มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก เป็นผู้ดำเนินการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันคัดเลือกนิทานเรื่องเล่าพื้นบ้านที่มีคุณค่า มีอิทธิพลต่อความคิดและจินตนาการของเยาวชนในทางสร้างสรรค์ นำมาเรียบเรียงและจัดทำภาพวาดประกอบขึ้นใหม่ เพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่มุ่งเสริมสร้างจินตนาการให้อ่านง่ายและเพลิดเพลิน โดยหวังว่าจะเป็นสื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนทั่วไปสนใจและรักการอ่านมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถนำไปประกอบการเล่านิทานในครอบครัว โรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นอกเหนือจากบทบาทในฐานะผู้จุดประกายแนวคิดห้องสมุดมีชีวิตในประเทศไทย ให้เป็นพื้นที่แสวงหาความรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัยแล้ว สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ยังจะได้ทำหน้าที่ปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน บนพื้นฐานของความเคารพและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เสริมสร้างการยอมรับความแตกต่างหลากหลายและใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา อันจะนำไปสู่สังคมสันติสมานฉันท์ในที่สุด

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

สารบัญ

◆ เมืองเสมา	7
◆ ชนวนศึก	19
◆ หลวงตาง่อม	33
◆ กฤตยามนต์	47
◆ อวสานตำนานรัก	61
◆ การกลับมา	75

เมืองเสมา

ดวงตะวันคล้อยต่ำลงทุกที รถโดยสารประจำทางสี่ล้อระหว่างจังหวัด
ชะมุกชะมอมไปด้วยฝุ่นแดงที่จับเซาะไปทั้งคัน กำลังวิ่งตะบิ่งไปตามถนน
ลูกรังอันคดเคี้ยว

อากาศยามบ่ายจัดอบอ้าว ลมเจียบงัน ไบไม่ข้างทางแทบไม่กระดิก
ผู้โดยสารซึ่งแต่แรกนั่งเต็มคันรถ ทอยลงไปเรื่อยๆ ทีละคนสองคน
จนกระทั่งเหลือกำพร้าหนึ่งอยู่ที่เบาะหลังคนเดียว จุดหมายปลายทางอยู่ที่บ้าน
แม่ใหญ่หลวง

เขาเหลือบเห็นป้ายทางหลวงสีขาวบอกระยะทาง

กาฬสินธุ์ 1 กม.

สองข้างทางแลดูนิ่งคล้ายไม่เขยื้อนไหวติง ทุกสิ่งแลดูสงบ!

มีเพียงรถสี่ล้อคันนี้เท่านั้นที่แล่นไปเสมือนขับผ่านม่านมิติอภรรพ์...

กาฬสินธุ์ มีความหมายตามตัวว่า *เมืองน้ำดำ*

กำพร้านี้กสงสัย เหตุใดจึงได้ชื่อนั้น

หรืออาจจะเป็นเพราะ...ที่นี่เป็นที่ตั้งของเมืองโบราณลี้ลับที่มีอารยธรรม
น่าศึกษา และยังเป็นปริศนาให้นักโบราณคดียุคโลกาภิวัตน์ได้ขบคิดไขคำตอบ

กาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา ขนบธรรมเนียม
จารีตประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมเก่าแก่ งดงาม ทรงคุณค่า

กำพร้าขยับตัวมองทัศนียภาพป่าเขาลำเนาไพรยามบ่ายจัดอย่างตื่นตาตื่นใจ เบื้องหน้าไกลโผนเป็นขุนเขาสูงทะมึน สวนทางกับตะวันตกที่ดูอึมครึมเป็นสีเทาดำ

ภาพสินธุ์ยังเป็นที่ตั้งของ *ภูกุ่มข้าว*...แหล่งค้นพบซากกระดูกฟอสซิลไดโนเสาร์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แวบหนึ่ง เขามองเห็นแนวเขานั้น คล้ายสัตว์ร้ายในโลกล้านปีที่กำลังนอนหมอบนิ่ง รอตบเหยื่ออย่างอดทน

ลมร้อนวาบๆ ไชยมาปะทะร่าง กำพร้ากอดกระเป่าเดินทางใบเชื่องไว้แน่น ทอดสายตามองไกลออกไปนอกรถ สีหน้าเรียบเฉย หากในความคิดว่าวนหลายปีแล้วสินะ ที่ไม่ได้เจอกับแม่ใหญ่ ทุกข์สุขอย่างไรก็ไม่รู้

กำพร้ารำพึงกับตัวเอง พร้อมกับปล่อยความคิดเลื่อนไหลไปซ้ำๆ

เกือบสิบปีที่กำพร้าต้องหยัดยืนด้วยลำแข้งตัวเอง จากครอบครัวที่ยากจน ทำให้เด็กชายตัวเล็กๆ ก้าวออกมาเผชิญโชคอย่างเดี๋ยวดาย

มีคนกล่าวไว้ว่า ชีวิตที่ขาดแม่นั้นเหมือนแพแตก ชีวิตที่ขาดพ่อ นั้นเหมือนถ่อหัก กำพร้าไม่มีทั้งพ่อและแม่...ไม่มีแม่ญาติคนไหนจะชายตาเหลียวแล แต่เขายังโชคดีที่มีหลวงตาและยายคอยประคับประคอง

สิ่งที่หวาดกลัว มิใช่ความตาย หากเขากลัวความหิว เพราะความตายคือการจบสิ้นความหิวทรมาน

หลายคนเคยถาม....*ทำไมชอบกินข้าวต้มมัด*

กำพร้ามักจะยิ้ม...เป็นยิ้มที่ยากจะบอกได้ว่าเป็นยิ้มแห่งความสุข ฤๅเศร้าใจ แม้ตัวเองก็ตอบไม่ได้ รู้เพียงว่ายิ้มนั้นเป็นยิ้มแห่งความทรงจำ

เขาจำความหิวอันแสนทรมานและสภาพของเด็กชายผอมโซที่ยืนมองข้าวต้มมัดในกระจาด พร้อมกับกลิ่นน้ำลายลงคอได้ดียิ่ง ทว่า...ยิ่งไปกว่านั้น เขาจำมือที่ยื่นข้าวต้มมัดของหญิงชราคนนั้นได้ดียิ่งกว่า

ข้าวต้มมัดห่อห้อยที่บรรจุกระเพาะได้ไม่ถึงหนึ่งในสิบ หากน้ำใจมากล้นจนถึงคอหอย และที่สุดก็สิ้นคลอเป็นหยาดน้ำตาปรึ่ม

ในขณะนั้น เขามีความมริฐีกล้ายยืนอยู่ท่ามกลางทะเลทรายที่ร้อนระอุ ทว่ามิหยาดน้ำฝนโปรยปรายลงมา เจกเช่น...หยาดน้ำทิพย์หยดลงกลางหัวใจที่แห้งโหย

มัดข้าวต้มแม้จะเป็นชีวิต แต่กลับมีค่าสำหรับคนหิวโสมมากกว่าทองคำ

กำพร้ารู้จักกับแม่ใหญ่พลตั้งแต่นั้น ไปมาหาสู่เป็นประจำ ช่วยแบ่งเบาราชการทั้งทางหญ้า เก็บผัก หักฟืน มีต่างจากลูกหลาน ลูกชาย ลูกสาวของแม่ใหญ่พลเองก็ไม่ได้รังเกียจ กลับรักใคร่เอ็นดูกำพร้าเหมือนสมาชิกในบ้านคนหนึ่ง เขาจึงซาบซึ้งใจยิ่งนัก

แม่ใหญ่เป็นคนผอม ผิวคล้ำ แต่ใจนั้นมีได้ดำเหมือนสีกาย อายุกว่าหกสิบ แต่ยังกระฉับกระเฉง แข็งแรง ที่สำคัญคือ ใจดีและรักเด็ก

ตามปกติแม่ใหญ่ทำข้าวต้มมัดเดินขายตามบ้านทุกเช้า ถ้าเหลือก็จะแจกให้เด็กวัดแบ่งกันกิน แต่ส่วนใหญ่ไม่เหลือ เพราะข้าวต้มของแม่ใหญ่นั้นอร่อยนัก มันข้นถึงกะทิ กล้วยหรือก็ตัดแต่เครือที่สุกคาคั้น จึงหวานอย่างเป็นธรรมชาติ

แม่ใหญ่สอนกำพร้าให้ตัดใบตองจนชำนาญ ก้านที่เหลือนำเอามาทำม้าก้านกล้วยควบฮีกับกับบนลานดิน

แม่ใหญ่เล่านิทาน ไม่ก็ร้องเพลงกล่อมให้ฟังบ่อยๆ กำพร้ายังจำเนื้อร้องท่องได้ขึ้นใจ

ตาเวินเอ๋ย...ขึ้นสี่แดงแดง

ยามมือเข้าสี่ตาเวินเจ้างาม

เอาหลานแบมือมาให้เพื่อน

ให้บักกำพร้าเจ้าใหญ่เจ้าสูง

มีความห้าวเป็นนายเป็นขุน

ยามแสงส่องแสงซู่มือ

เหวนงามให้หลานช้อยแด

สีให้แสงทองแสงคำ

เจ้าสูงเป็นขุนเป็นท้าว

ให้ผลบุญอุ้มชูเจ้าไว้...

น้ำเสียงของแม่ใหญ่เย็นกึ่งวานใส กำพร้าฟังแล้วหลับไป ความทุกข์ยากลำบากต่างๆ นานาเลื่อนรางไปเมื่อยามหนุนตักหญิงชรา ปิดเปลือกตาหลับไหล ยามฝันร้าย สะดุ้งผวา แม่ใหญ่ก็รีบเข้ามาโอบกอด

บางครั้งเขาไปซ่อนปลากัดที่ก่อกวดในพงหญ้า ซ่อนใต้ปลากัด ลูกหม้อตัวเขียวอ้อ ก็วิ่งโร่เอาไปอวดแม่ใหญ่

แม่ใหญ่เห็นเข้า กลับดุใส่ บอกให้เอากลับไปปล่อยซะ

แม่ใหญ่สอนเสมอว่า อย่าพรวดแม่พรวดลูก จะเป็นบาปกรรมติดตัว กำพร้ากลัวบาปกลัวกรรม ถึงแม่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวบาปตัวกรรมหน้าตามันเป็นอย่างไร แต่ก็รีบวิ่งเอากลับไปปล่อยที่เดิมทุกครั้งไป

แต่แล้ว... มีพบบ่อมมีพรวด แม่ใหญ่นวลย้ายตามทิดเคน... ลูกชายคนโตที่สอบบรรจุรับราชการครูไปอยู่ที่อำเภอกลมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ รู้คร่าวๆ ว่าอยู่ที่ตำบลหนองแปน ใกล้ๆ กับเมืองเสมา

วันที่แม่ใหญ่ย้าย กำพร้าร้องไห้ รังชายผ่านุงแม่ใหญ่ไว้ ไม่ให้ไปไหน

“แม่ใหญ่ อย่าไปไหนนะ ถ้าแม่ใหญ่ไป ผู้ใดจะเล่นนำหนู ผู้ใดจะร้องเพลงให้ฟัง ผู้ใดจะเล่า...”

กำพร้าสะอื้น หญิงชรารูปลุบศิระชะอย่างอ่อนโยน ปาดน้ำตาให้

“จากเป็นยังพ้อกันได้ แต่ถ้าจากตายบ่มีมือพ้อ ถ้าเอ็งคิดฮอดแม่ใหญ่เมื่อใดสิกลับไปหาได้ อ้ายทิดวาดแผนทีให้แล้วบ่แม่นดี”

กำพร้าพยักหน้า ครบน้ำตายังคลอเบา

“หนองแปน ใกล้แค่ชั่วอึดใจ” แม่ใหญ่หัวเราะจนเห็นฟันดำ ทำให้กำพร้าพลอยยิ้มออกไปด้วย

“บ้านเสมา ป้ายหน้า”

เสียงตะโกนของเด็กกรดัดหวังความคิดไว้เพียงเท่านั้น กำพร้าลงรถโดยสารที่หน้าวัดแห่งหนึ่ง

สายตาเหลือบซ้ายเห็นป้ายบอกทางเข้าวัดเด่นถนัดตา

วัดโพธิ์ชัยเสมาราม

ป้ายงานประจำปีปิดทองฝังลูกนิมิตตั้งตระหง่าน มีมหรสพมากมาย
ทั้งหนังกลางแปลง หมอลำซิ่ง และที่ขาดไม่ได้...วงโปงลางเทพสตรี

โปงลางเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน มีลักษณะเป็นท่อนไม้กลม
ผูกร้อยเรียงกันตามลำดับขนาดและลำดับเสียง เช่นเดียวกับระนาด แต่มีขนาด
ใหญ่กว่า

โปงลางที่นี้ โด่งดังจนเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ทางจังหวัดถึงกับสร้าง
โปงลางขนาดยักษ์ตั้งอยู่กลางใจเมือง ให้สมกับคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า...

เมืองฟ้าแดดสงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา
ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี

คนแถวนี้บอกว่า บ้านของแม่ใหญ่นวนลอยู่ลึกไปทางทำยวัด ต้องเดิน
ผ่านป่าช้า พอพ้นเมืองเสมาก็ถึง สังเกตไม่ยาก เรือนไม้ยกใต้ถุนสูง ปลูกกล้วย
เป็นแนวรอบคูน้า มีกล้วยน้ำว้าอยู่สามถึงสี่ต้นที่ปลูกเอาไว้กินเอง

พะยอมสีขาว ดอกไม้ประจำจังหวัด ส่งกลิ่นหอม อวดช่อล่อเล่นลม
คล้ายยี่มพยักหักหายบักกำพร้าวู้ตสำหรับเดินทางมาเยี่ยมเยือน

กำพร้าวเดินทางมาถึงทำยวัดก็เห็นป่าช้า ที่เก็บศพทำด้วยคอนกรีต
มีระเบียบ ด้านหนึ่งมีธาตุสำหรับคนตายที่มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ อีกด้านหนึ่งเป็น
ธาตุขนาดเล็กที่บรรจุกระดูกของผู้ตาย จัดเรียงอย่างมีระเบียบเช่นเดียวกัน

พื้นคอนกรีตปูลาดเกือบเต็มพื้นที่ป่าช้า เว้นไว้แต่ขอบลานบางแห่ง
ที่เว้นช่องไว้ให้ปลูกต้นไม้ได้บ้าง ซึ่งส่วนมากเป็นไม้ใบที่ไม่ต้องการการดูแล
รักษามากนัก

หน้าของเก็บศพไม่ถึงครึ่งมีแจกันดอกไม้และกระถางรูปตั้งอยู่ แต่มี
เพียงสองถึงสามช่องเท่านั้นที่ดอกไม้ค่อนข้างสด ส่วนมากแล้วดอกไม้จะแห้ง
เหี่ยวพับคอดติดอยู่กับแจกัน เพราะคนที่มาเยี่ยมศพครั้งสุดท้ายนานมาแล้ว

ถึงสภาพโดยทั่วไปจะดูสะอาดสะอ้าน แต่ความน่ากลัวยังแฝงอยู่ใน
บริเวณนั้น แม้ว่าจะเป็นเวลากลางวันก็ตาม บางที่อาจจะเป็นเพราะสัญชาตญาณ
ของมนุษย์ที่ทำให้รู้สึกอย่างนั้น

กำพร้ารีบสาวเท้าเดินจ้ำให้ผ่านแนวที่เก็บศพจนเกือบถึงท้ายวัด เห็น
โบราณสถานเก่าแก่มีร่องรอยของคูน้ำและถนนโบราณ

แสงอาทิตย์เรืองแรงร้อนระอุเป็นเปลวแดดเต็นระยิบ ยั๋งดีที่มีลมเย็นพัด
แผ่วให้พุ่มพฤษโชนกิ่งปลิวไสวอยู่บ้าง

ทิวไม้ ไบเสมา และซากปราสาทราชฐานทิ้งเงาแห่งอดีตกาลตะคุ่มๆ แต่
เพียงรางเลือน ความว่าแห้ว อ่างร้างเกาะกุมหัวใจ

ที่นี่สงบ...จนสงบ...เหลือเพียงร่องรอยให้รับรู้ว่ครั้งหนึ่ง ณ ที่แห่งนี้
เคยรุ่งเรืองดั่งเมืองสวรรค์

ไบเสมาหินกระจัดกระจายเกลื่อนกลาด บ้างก็จมดินอยู่ตามโคก มีภาพ
พุทธประวัติและลวดลายต่าง ๆ สลักเสลาไว้

น่าแปลก ปกติไบเสมาน่าจะมีเพียงแค่แปดใบ ล้อมรอบทิศทั้งแปดของ
พระอุโบสถ เพื่อบงกษเขตทำสังฆกรรม แต่ทำไมที่นี่จึงได้มีไบเสมามากมาย
เพียงนี้

ขณะที่กำพร้าเดินชมซากเมืองโบราณอยู่นั้น พลันขาเจ้ากรรมเกิด
สะดุดซากหินปรักหักพังจนพลัดตกลงไปในร่องคันดินลึกลับ

ร่างของเขาร่วงลงปล่องประหลาดที่มีลักษณะเป็นอุโมงค์สีขาวโพลน
กำพร้าลอยละลืออยู่ในอากาศ อย่างไม่รู้ทิศทางราวกับจะหลุดไปอีกมิติหนึ่ง!

กำพร้าร้องไวยวายออกมาสุดเสียงอย่างตระหนกตกใจ

“ช่วยด้วย!”

ยังไม่ทันสิ้นเสียงร้อง

ซ่า!

ร่างของกำพร้าทะลึ่งโผล่พรวดขึ้นมาจากผิวน้ำ รู้สึกหือ้อ ดวงตาพร้า
ไปชั่วขณะ เขาระไ่อ้สลักหน้าที่ล่องผ่านเข้าลำคอด

น้ำเข้าตาจนแทบไปหมด กำพริ้วค่อยๆ ลืมตาขึ้น แล้วต้องตื่นตะลึงไปกับทัศนียภาพที่เห็น เขาโผล่ขึ้นมากลางสระน้ำใหญ่ที่ใสบานกระจก แพงพวยน้ำดอกสีขาวนวล ลำต้นอวบทอดยาวตามผิวน้ำ หมู่มิ่งภูรินบินเคล้าเกสรดอกบัวหลวงสีชมพูระเรื่อส่งกลิ่นหอมฟุ้ง

ที่ฝั่งเบื้องหน้าเป็นลานกว้าง มองเห็นสุ่มทุมพุ่มไม้ประดับงดงามราวกับสวนสวรรค์ส่งกลิ่นหอมรยรินมาตามสายลม

“ที่นี่ที่ไหนกัน”

กำพริ้วรำพึงพลางแหวกว่ายทะกายขึ้นฝั่ง ยืนละล้าละลัง ตัวเปียกโชก ความรู้สึกสับสนจับต้นชนปลายไม่ถูก ไม่อาจรู้ได้ว่าตนเองถูกอุโมงค์ลึกลับพามาตกลง ณ ที่ใด

กำพริ้วเหลียวมองไปรอบๆ บริเวณ เห็นอาคารลักษณะแปลกตาหลายหลัง มีปราสาทศิลาแลงหลังหนึ่งตั้งตระหง่านเหนือสระน้ำใหญ่ มองเห็นดอกบัวบานสะพรั่ง ไกลออกไปลิบๆ เป็นเทือกเขาสูงทอดตัวยาวเหยียดออกไปไกลสุดขอบฟ้า

อาณาบริเวณโดยรอบแปลกตา เหมือนผ่านเข้ามาถึงเมืองเมืองหนึ่งมันเป็นเมืองลึกลับที่มีโบเสมาศิลาแลงเรียงรายเป็นระเบียบอยู่ทั่วไป ปราสาทที่มองเห็นอยู่ไกลๆ อยู่ในสภาพมั่นคงแข็งแรง

อาคารหลากหลายล้วนเป็นศิลปะการก่อสร้างแบบโบราณที่ประมาธอายุมิได้ ศิลาแลงแต่ละก้อนที่ประกอบกันขึ้นเป็นค่ายคูประตูหอรบ ดูใหญ่โตเกินกำลังคนที่จะหยิบยกขึ้นไหว

เย็นย่ำตะวันใกล้จะลับเหลี่ยมขุนเขา ทอแสงสีฟ้าดกผ้าอ้อมทาบไล่ลานหนุ่มดูจพรสวรรค์ แผ่นศิลาแลงทางเท้าสีแดงมัวหม่นตัดกับความเขียวขจีสดใส

ความตื่นตระหนกตกใจหายไป เหลือแต่ความอยากรู้อยากเห็นตามวิสัยปุถุชน

ทางเดินนั้นลัดเลี้ยวไปตามสุ่มทุ่มพุ่มไม้ประดับ ที่ตัดแต่งเป็นรูปสัตว์
ในหิมพานต์อย่างสวยงาม สองข้างทางดารดาษไปด้วยใบเสมาศิลาทรายสลัก
ภาพพุทธประวัติตอนต่างๆงดงามวิจิตรละลานตา

พรรณไม้ดอกไม้ชูช่ออวดสีอันขาว แดง เหลือง ม่วง ยามต้องแสงแดด
อ่อนยามเย็น ดูพรราวพราย สารพัดพรรณไม้ประดับประดาทั้งประเภทกลิ่นดีและ
สีสวย

ยามเย็นพลบค่ำอ่อนคื่น
ดอกปีบหอมหวานทวนลม

รวยรี้นกระดังงาสุขสม
ราตรีลั่นทมเล็บมือนาง

จับพลัน!

“นั่นใครนะ”

เสียงนั้นดังมาจากด้านหลัง กำพริ้วสะดุ้งเฮือก หับขยับไปทางต้นเสียง
เห็นร่างหญิงชราที่เขาคุ้นเคยเป็นอย่างดี

“แม่ใหญ่ นวล”

กำพริ้วเรียกชื่อหญิงชราที่ยืนเด่นอยู่เบื้องหน้า ถึงแม้ว่าการแต่งกายจะ
ดูแปลกหูแปลกตาไป แต่เขาก็ยังจำได้แม่นยำ เขาวิ่งเข้าไปจะโผล่เข้ากอด แต่
ต้องชะงักก็...

“เอ็งเรียกใครหือ เจ้าหนู” น้ำเสียงนั้นแหบเครือ แต่แฝงด้วยความ
ปรานี

“ที่นี่มีแต่ข้า ยายจำสวนเท่านั้นแหละ เอ็งเส่่าลูกเต้าเหล่าหลานใคร มิรู้
ดอกกริวว่า ที่นี่เขตพระราชอุทยานหลวง”

ตอนนี้ กำพริ้วรู้สึกสับสนไปหมด ดูเหมือนแม่ใหญ่ นวลจะจำเขาไม่ได้
หรือไม่เช่นนั้นหญิงชราคนนี้ก็ไม่ใช่แม่ใหญ่ นวลที่เขารู้จัก!

หรือว่า...เขาสามารถย้อนเวลาไปไกลแสนไกล เกินกว่าผู้ใดจะหยั่งถึง
โดยไม่รู้ตัว

หรือว่าอโมงค์ลึกลับได้คาบเกี่ยวนำปัจจุบันกับอดีตมาบรรจบกันพอดี
นำเขามายังที่นี่ เมืองลึกลับแห่งนี้

กำพร้ายกมือไหว้หญิงชราลึกลับ

“ยายจำ ฉันคนต่างถิ่นพลัดหลงมา ที่นี้ที่ไหนกันหรือจะยาย”

หญิงชราหัวเราะอย่างนึกเอ็นดู

“เอ็งมาจากเมืองใด ถึงไม่รู้ว่่าที่นี้คือนครฟ้าแดด”

เขาใจหายวาบ นี่เขาพลัดมาอยู่ในอดีตก่อนเมืองฟ้าแดดจะล่มสลาย
หรือนี้

“เอ็งรีบตามเข้าไปเรือน เช็ดเนื้อเช็ดตัวให้แห้งก่อนเถอะ หากพวกโขน
เห็นเอ็งลักลอบเล่นน้ำในสระพังเข้า ได้ถูกโบยหลังขาดเป็นแน่”

เขามองเห็นเรือนไม้หลังเล็กค่อนข้างเก่า มีชานเรือนแคบๆยกใต้ถุนสูง

กำพร้าเดินตามหลังหญิงชราผู้เป็นเจ้าของบ้านขึ้นสู่ตัวเรือน เขาก้าว
เท้าเข้าสู่ภายใน ซึ่งดูโปร่งสบายตา เครื่องเรือนมีเท่าที่จำเป็น ทุกชิ้นเป็นแบบ
โบราณ หนาหนัก เทอะทะ แต่แข็งแรง ตู้ไม้หลังน้อยพียงข้างฝาด้านหนึ่ง ข้าวของ
จัดวางเป็นระเบียบ หน้าต่างซึ่งม่านมุ้งสีขาวสะอาด

ภายในเรือนหลังเล็กไม่มีผู้ใด แสงสว่างวิบแวมมาจากตะเกียงน้ำมัน
ดวงเล็กที่จุดตั้งไว้ กระจดานทุกแผ่นถูกถูจนขึ้นมันวาว ยายจำสวนทรุดลงนั่งกับ
พื้น เลื่อนขันเงินใส่น้ำให้กำพร้า

“กินน้ำกินท่าก่อนสิ”

กำพร้ารับขันน้ำมาดื่ม น้ำฝนในขันโรยด้วยดอกมะลิลา ทั้งหอมและ
เย็นชื่นใจ

ทำไมนะ ยายจำสวนที่ได้อยู่จักกันเป็นคราวแรก จึงเกิดความผูกพัน
คุ้นเคย คล้ายดังสนิทสนมมานั้นนาน

“ที่นี้เป็นอุทยานชั้นนอก ความจริงเป็นเพียงป่าโปร่งซึ่งสงวนไว้สำหรับ
เป็นที่แปรพระราชฐานมาประทับ เพื่อสำราญพระราชหฤทัยเพียงชั่วคราว
ชั่วคราว มิได้จัดการดูแลรักษาเช่นพระราชอุทยานชั้นใน

“บริเวณนี้โดยปกติแล้วจะรกร้าง พระตำหนักใหญ่หน่อยจะถูกปิดไว้ ต่อเมื่อมีหมายกำหนดเสด็จประพาสจึงจะจัดเตรียมทำความสะอาดกันเสียที่หนึ่ง และยิ่งระยะหลังๆ มาเนี่ย พญาฟ้าแดดไม่ได้เสด็จแปรพระราชฐานมานานแล้ว เพราะทรงมีราชการจุกจิกมาก อุทยานชั้นนอกจึงไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ตำหนักที่ประทับต่างๆ จึงค่อนข้างทรุดโทรม”

ยายจำสวนบัวหน้ามากลงกระโถนทองเหลืองคร่ำคร่า

“อย่างไรที่นี้ก็เป็นอาณาเขตพระราชฐาน ถึงจะชั้นนอกก็ตามเถอะ หากใครรู้เข้าว่าเอ็งลักลอบเข้ามาจะเกิดเรื่องใหญ่”

กำพร้ามองผ่านหน้าต่างออกไปนอกตัวเรือน พบว่าเขาอยู่ที่เมืองฟ้าแดดในอดีตจริงๆ ปราสาทราชวังมั่งมีสิ่งงดงามมาก ใจกลางอุทยานหลวงมีตระพังขนาดใหญ่

เขาเพิ่งจะสังเกตเห็นปราสาทศิลาแลงหลังหนึ่งตั้งโดดเด่นตระหง่านอยู่กลางน้ำ!

ปราสาทหินขนาดใหญ่หลังนั้น ประดับตกแต่งด้วยภาพจำหลักหินตามส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน้าบันและทับหลังเหนือซุ้มโคปุระ ประตูทางเข้าปราสาท และเสาประดับกรอบประตูใหญ่โตโอ้อ่า คล้ายที่ประทับของท้าวพระยารายรอบด้วยใบเสมาหินสลักเสลามากมายริมสระใหญ่

“แล้วทำไมถึงมีใบเสมาหินมากมายขนาดนี้ ที่นี้ทำใบเสมาขายด้วยหรือครับ”

ยายจำสวนหัวเราะด้วยความเอ็นดู

“เรื่องมันยาวนะ แต่เอาเถอะ ถ้าเอ็งอยากรู้ ข้าก็จะเล่าให้ฟัง...”

ชนวน คี ก

ลานกว้างอันเป็นข่วงเชิงแห่งนั้น แม้จะคับคั่งด้วยผู้คนทีรายเรียงล้อม
ราชวัตรไม้ไผ่กันเขตมิให้ล่วงล้ำ มีเสียงกลองที่มีคนร่ำง่าสั่นให้จังหวะสัญญาณ
กลางลาน มีทหารขี้นมากกว่ายี่สิบคน ทั้งขุนหมื่น หัวพัน และนายม้า
แบ่งเป็นข้างละสิบคนอยู่ในแดน บนหลังม้ามี่รงสามคันปักอยู่ข้างละแถว ห่าง
กันราว 150 หลา ประจันหน้ากับฝ่ายตรงข้าม ทุกคนล้วนถือไม้ยาวปลายงอนใน
มือ ลูกคี่ทำจากไม้ทองหลางวางไว้ตรงกลางลาน

สายตาทุกคู่จับที่บุรุษรูปร่างองอาจกำยำ ในชุดผ้าผืนยาวนุ่งทับอีกชั้น
ในลักษณะจีบโจงสีแดงเข้ม ยกดอกกลดลายสีทองระยับ ท่อนบนเปลือยเปล่า
หน้างามเกลี้ยงเกลา ยามประทับบนหลังอาชา งามสง่า ดูองค์แทนฟ้า พระองค์
คือ ท้าวจันทะราช...เจ้าเหนือหัวแห่งเชียงใหม่

เสียงเส็งกลองรัว การประลองคี่เริ่มขึ้น ณ บัดนั้น

ท้าวจันทะราชใช้ไม้ขอตีคี่เบาๆ เป็นการลองเชิง ผู้ที่เริ่มตีก่อน เรียกว่า
ผู้ท้านคี่ ก่อนที่จะทรงรีบแย่งเขี่ยลูกคี่ส่งไปให้ฝ่ายตนโดยเร็ว

การตีคี่นั้นมืออยู่สามประเภท คือ ขี่ม้าตีคี่ ขี่ข้างตีคี่ และเดินตีคี่
ดังที่ปรากฏกล่าวไว้ว่า

คี่ข้างคี่ม้าคี่คน

เล่นลูกโคนกล

ประกาะประกอดพกพัน

ลักษณะของคลีที่เล่นก็ยิ่งแบ่งออกเป็นสองชนิดคือ คลีธรรมดา กับ คลีไฟ ซึ่งแตกต่างกันที่ลูกคลีนั่นเอง

ลูกคลีธรรมดา มักจะใช้ตาไม้ไผ่หรือแกนไม้แข็งกลึงให้เป็นลูกกลม ขนาดเท่าผลส้มเขียวหวานหรือโตกว่าเล็กน้อย บางครั้งก็ใช้ไม้ทองหลางซึ่งเบา กว่าเพื่อป้องกันอันตราย แต่ลูกคลีที่ทำด้วยไม้ทองหลาง ไม่ค่อยวิ่งเหมือน ไม้แข็ง

ส่วนลูกคลีไฟนั้นมักใช้ไม้ทองหลางแห้งที่มีขนาดโตกว่าคลีธรรมดา เพราะต้องเผาไฟให้ลูกแดง ซึ่งจะทำให้ลูกคลีมีขนาดเล็กลงไปอีก คลีธรรมดา มักเล่นในเวลากลางวัน เรียกว่า *คลีแดด* ส่วน *คลีไฟ* ใช้เล่นในเวลากลางคืน เพราะลูกคลีติดไฟมองเห็นได้ง่าย นิยมเล่นในคืนหน้าเหมันต์เพื่อแก้หนาว

ท้าวจันทะราชทรงห่อม้าอย่างองอาจ พลิกแพลงผกผัน จังหวะเลี้ยงคลี สลับสับเปลี่ยนกัน ทั้งในเชิงรุก รับ หลบ ไม่ผิดพลาด ตากวาดจับจิ้งหะลูกคลี น้อย ไม้ขอคอยตัวดเคแล้วคล่องรับส่ง

ตามกฎมณเฑียรบาล

...มาตรา 181 ถ้าเสด็จทรงม้าพระที่นั่งไปประพาสในสวนสนามสำราญ พระราชหฤทัย ดีดลิในทันใด ผู้ใดรับคลีนั่นอย่าให้ดีสกัดหน้าพระที่นั่ง ถ้าขึ้นม้า ขี่ขับดีคลี อย่าขับม้าขึ้นให้เสมอเทียม ศีรษะม้านั้นให้อยู่เสมอหางม้าพระที่นั่ง ถ้าขับขี่ให้เทียมเสมอ ฤาสกัดหน้าม้าพระที่นั่ง ท่านว่ามันมีความผิด โทษนั้นถึง ประหารชีวิต

มาตรา 182 ถ้าผู้ใดดีดลิพลาดตกกระเด็นไป ลูกคลีนั่นไปถูกเสด็จ ท่าน ว่ามันมีความผิด ให้ลงพระราชอาญาโบย 30 ขวบ ถ้าดีดลินั้นมีไชยชนะ เสด็จ ท่านพระราชทานเงินเป็นรางวัล...

การประลองคลีครั้งนี้ก็เช่นกัน ฝ่ายใดดีดตันไล่เลี้ยงลูกคลีด้วยไม้ขอ ให้ มาดตกลงในหลุมฝ่ายตรงข้ามที่ปักธงไว้ ถือเป็นฝ่ายชนะ รัชพระราชทานเงิน รางวัลเป็นขวัญถุง

แต่ชาวเมืองเชียงใหม่ต่างรู้ว่า ฝีมือดีคลีของท้าวจันทะราชไม่มีผู้ใด เทียม!

ทุกครั้งที่ลูกกลีกระเด็นลอยออกไปนอกสนามประลอง จะมีเสียงฮือจากผู้ร่ายล้อม ยังไม่มีใครห้อมมารุกเข้าหลักชัยได้

ท้าวจันทะราชเริ่มรุกรวดเร็วปานสายฟ้า ยากจะเห็นว่าจุ่มทศทางใด ร้างสูงตรงค่อนข้างเพรียวเพราะมัดกล้ามยังไม่สมบูรณ์ถึงวัยฉกรรจ์ ฟุ้งไม่ขอใส่หมายสักดี บุรุษนั้นคือ...พระยาธรรม

ผลจากการสกัดนั้น ทำให้พระองค์ต้องปิดป้องว่องไว เพื่อไม่ให้เกิดเสียงคลีผิดจังหวะ ขณะที่การบังคับม้าต้องไม่พลาด

เสียงลูกกลีธรรมด่าว่ายากแล้ว...เสียงคลีบนหลังม้ายากยิ่งกว่า แต่พระยาธรรมกลับขยับม้ารับไว้ได้และเดาะคลีตีตอบไปในทันที ท้าวจันทะราชแก่งคั้นไม่ขอเวียนนวนล่อหลอก

บางม้าขับไขว่คว่ำ

ตีคลี

ไหวว่องจะไวกือ

จักรคว่าง

บางม้ามุ่นหมุนดี

ขิวขวาว

บางล้วงทะเลวงล้วง

ฟาดฟอน

แม้เวลาจะล่วงไปเนิ่นนาน ทว่าบุรุษที่ควมม้ากลางลานมิได้ถอยกำลัง พลันท้าวจันทะราชจึงวาดลูกกลีฟุ้งเข้าเขตแดนฝ่ายตรงข้ามด้วยลีลาอ่อนช้อยงดงาม เสียงตบมือฉาดฉานยินดีเกรี้ยวกราวจากคนทั้งลาน

การประลองครั้งนี้ เงินรางวัลมิได้ตกเป็นของผู้ใดอีกเช่นเคย!

เชียงโสม ตั้งบนที่ราบลุ่มแม่น้ำปาว อยู่ทางทิศเหนือของเมืองฟ้าแดดสงยาง ท้าวจันทะราชยังทรงอยู่ในวัยหนุ่มคะนอง และยังไม่ได้อภิเษกสมรส เช่นเดียวกับพระยาธรรม อนุชาต่างสายพระโลหิต ทั้งสององค์โปรดปรานและทรงมีพระปรีชาด้านการกีฬามาก ทั้งตีคลี ต่อไก่ และล่าสัตว์

ท้าวจันทะราชพระชนมายุยี่สิบห้าชันษาแล้ว แต่ยังหานางเทวีไม่ได้ ความจริงคือไม่หา ไม่เคยสนใจนางลออฟ้าคนใด

“เจ้าจะเฟ้นเอาอย่างไร”

พระชนนีเคยซักไซ้ นับจากอภิเษกโอรสองค์โตขึ้นเป็นกษัตริย์ พระนางทรงหวังจะได้อุ้มชูหลานให้ชื่นใจ

“งามเหมือนแม่เจ้า อย่าแก่เท่าก็แล้วกัน” ท้าวเธอต่อคำ
“ลูกคนนี่!”

ท้าวจันทะราชแห่งเข็ยงโสม งามแม่นเทพยดา ฝีมือแกร่งกล้าราวองค์อินทร์ พระชนนีจึงเอ็นดูหมัดใจ แม้ลูกประสงศ์สิ่งใด ได้สิ่งนั้น แต่สิ่งที่ลูกไม่ประสงศ์คือ นางที่จะร่วมแทน

“นางฟ้าหยาดเป็นไร”

ท้าวจันทะราชชะงัก “ฟ้าหยาดไหน”

“ฟ้าหยาด...ราชธิดาพญาฟ้าแดดกับพระนางจันทา หลานเจ้าฟ้าระงิม”

“เจ้าฟ้าระงิม จอมขมังเวทย์เมืองสงยางนะรี”

“นั่นละ สงยางเป็นเมืองลูกหลวงของฟ้าแดด เจ้าฟ้าระงิมมีศักดิ์เป็นน้องต่างมารดา กับพญาฟ้าแดดสงยาง จึงเป็นเมืองพี่เมืองน้องกัน”

“อ้อ...” ท้าวเธอพยักหน้าอย่างรับรู้

“เขารู้ว่ากันว่าทรงโฉมงามยิ่งนัก ราวหยาดฟ้ามาดินสมชื่อจกเลื่องลือไปทั่ว” พระมารดาหลบข้อสงสัยสังเกต เมื่อเห็นโอรสสนใจจึงตรัสต่อ

“เห็นพวกพ่อค้าต่างเมืองมันว่าพญาฟ้าแดดหวงธิดายิ่งนัก ถึงกับสร้างหอคำกลางน้ำให้เป็นที่ประทับของนาง จัดเหล่าพี่เลี้ยง นางกำนัลให้มาอยู่ดูแลรับใช้ใกล้ชิดจำนวนมาก พวกโชนรีก็เฝ้าเวรยามอย่างเข้มงวด ห้ามมิให้ชายใดกรายใกล้บริเวณหอคำโดยเด็ดขาด หากใครล่วงล้ำ มีโทษสถานเดียวคือ...ตาย”

“มากไปกระมัง ถ้าห้ามมิให้ชายใดใกล้ อ้ายพวกพ่อค้าจะรู้ได้อย่างไรว่างามจริง”

“คนในหอคำบอกมัน”

“โธ่! เอาอะไรกับพวกนางใน ดีไม่ดี อาจามซึกขวา แต่หน้าอัปลักษณ์ซึกซ้าย พระบิดาอับอาย เลยเอาซ่อนไว้ในหอคำ”

ท้าวจันทะราชทรงขัน แต่พระชนนีกลับไม่สบายพระทัย วิดกถึงสิ่งใดไม่รู้สาเหตุ

เจ้าเหนือหัวแห่งเชียงโสมโปรดการประพาสป่าเป็นชีวิตจิตใจ ว่างเว้นจากราชการเมื่อใด เป็นต้องรับสั่งให้ตระเตรียมม้าเผ้าเท้าต้ออกล่าสัตว์เมื่อนั้น

“ลูชายป่าเบื้องหน้า จะเข้าเขตเมืองฟ้าแดดพระเจ้าข้า” หมอพรานเฒ่าผู้นำทาง หันไปทูลองค์เหนือหัวที่ประทับบนหลังม้าต้น

“ฟ้าแดดอุดมสมบูรณ์นัก มีภูเขาโอบล้อมเมืองเป็นปราการป้องกันข้าศึก ชัยภูมิดีแท้”

“ส่วนทางใต้คือ เมืองลูกหลวงสงยางพระเจ้าข้า”

“มีต้นยางสูงใหญ่สวยงามสมชื่อ...” ยังตรัสมิทันจบความ สายพระเนตรก็เหลือบเห็นบางสิ่งอยู่หลังพุ่มไม้

เหล่าทหารองครักษ์กึ่งธนูรอก่า สายตาจับจ้องที่พุ่มไม้ ท้าวจันทะราชยกหัตถ์ขึ้นปรามเมื่อทรงเห็นสิ่งที่อยู่หลังพุ่มไม้ถนัดตา

กวางน้อย...รูปร่างลักษณะงดงามยิ่งนัก ตาดำขลับเป็นประกายดั่งมณีนิล กิ่งเขาได้รูป งามสมทุกส่วนสัด ที่สำคัญ...มีหนังสือของทั้งตัว!

ท้าวเธอรับสั่งปานกระซิบ

“ตีวงล้อม จับเป็นให้ได้”

หมอพรานส่งสัญญาณไป ทำนองสั่งให้ขุนทหารค่อยๆ ย่องโอบล้อมตีวง ที่สุดแล้วกวางทองตัวนั้นก็ตกอยู่ในวงล้อมจนได้ ท้าวจันทะราชดีพระทัยมาก รับสั่งเฉียบขาด

“หากกวางน้อยสามารถหนีฝ่าวงล้อมออกไปทางด้านใด ข้าจะเอาหัวขวานหลัง”

ขณะที่ทุกด้านตีวง ล้อมจับกวางทองอย่างแข็งขัน เจ้ากวางน้อยตัวนั้นเกิดวิ่งพรวดพราดฝ่าวงล้อมออกมาทางด้านท้าวจันทะราชเล็ดลอดออกไปได้

พระองค์จึงชักม้าไล่ติดตามกวางไปอย่างไม่ลดละ แต่กวางทองนั้นปราดเปรียวยิ่งนัก เยื้องย่างท่าทางราวกับหงส์บิน หลบรอดจากเหล่าเสนาอำมาตย์ไปได้ ซ้ำยังวิ่งวนเวียนล่อหลอกให้ท้าวจันทะราชทรงติดตามไปเรื่อยๆ จนทำให้พลัดหลงกับเหล่าข้าราชการบริพารผู้ติดตามมาด้วย

ถึงแม้ว่าม้าทรงของท้าวจันทะราชจะเป็นม้าเผ้าเท้าดี วิ่งได้รวดเร็วปานพายุ แต่กระนั้นก็ไม่สามารถไล่กวดตามเจ้ากวางน้อยได้ทัน

ท้าวจันทะราชควมม้าไล่ตามกวางทองจนเหนื่อยอ่อนแล้วจึงหยุดพัก ทุกครั้งที่พระองค์หยุดพัก กวางทองตัวนั้นจะหยุดพักด้วยเหมือนเป็นการเชิญชวนให้ทรงติดตามไป พระองค์ไม่ละความพยายาม จับเป็นกวางทองตัวนั้นให้ได้ จึงทรงติดตามกวางไปอย่างกระชั้นชิด พระองค์ตามกวางทองจนกระทั่งผ่านป่าที่บลูเข้าเขตเมืองฟ้าแดด แต่แล้วกวางทองกลับอันตรธานหายไปราวปาฏิหาริย์

ค่ำแล้ว เดือนเสี้ยวบนท้องฟ้าทอประกายเหลืองนวล หมู่ดาวดาราดาษระยิบระยับ ประดับรายล้อมที่แผ่นฟ้า บรรยากาศยามดึกเงียบสงัด มีแต่เสียงนกกลางคืนร้องก้องอยู่แต่ไกล

ท้าวจันทะราชทรงเหนื่อยอ่อนจากการไล่จับกวางทอง เมื่อถึงต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่ง เหมาะที่จะใช้อาศัยหลบนอน จึงก่อกองไฟขึ้นเพื่อป้องกันสัตว์ร้าย ระลึกได้ว่าพระชนนีเคยรับสั่งเมื่อครั้งยังเยาว์

*นอนไหนแปลกถิ่น อย่าลืมขอเจ้าที่เจ้าทางท่านเสียก่อน
ท่านจะได้ช่วยปกปักรักษาให้ปลอดภัยแล้วอันตรายในไพร่เถื่อน*

ดำริดังนั้นจึงทรุดองค์ คุกเข่าประนมมือ ตั้งจิตอธิษฐาน

“เทวดาฟ้าดิน เจ้าป่าเจ้าเขาทั้งหลาย โปรดจงฟังข้า ข้ากำลังวิงวอนต่อท่าน ขอท่านจงเมตตา ให้ข้าได้พักผ่อนหลับนอนสักราตรีเถิด”

อธิษฐานจบกราบลงกับพื้น แล้วจึงเอนกายบรรทม ทรงหลับไหลอย่างรวดเร็ว

พลันมีควีนสีขาวลอยพวยพุ่งขึ้นเป็นลำกลุ่มใหญ่อยู่ในอากาศแล้วจางหายไป ปรากฏเป็นผู้หญิงรูปร่างหน้าตาสะสวย ผิวขาว เส้นผมดำสละสลวย ยาวสยาย เกลาสูงเสียบด้วยปิ่นทองประดับพลอย สายสร้อย กำไล รวมทั้งแหวนในนิ้วพราวพราย

ในความสลัว รัศมีสีขาวนวลเจิดจรัส สว่างราวแสงจันทร์สียหาค่า เปล่งจากฉวีนวลเจิดฉาย นางก้าวออกมาจากลำต้นไทรใหญ่

“เจ้าคงลำบากไม่น้อย ท้าวจันทะราช คำอธิบายของเจ้า ข้ารับรู้ แต่
ที่นี้ไม่ใช่ที่ที่เจ้าควรพักผ่อนหลับนอน”

สตรีลึกลับโน้มกายลงอุ้มท้าวเธอ แม้มองก็จะกำยำสูงใหญ่ แต่นางกลับ
อุ้มได้เบาดูขงนงก แล้วร่างของทั้งสองนั้นก็กลับกลายเป็นแสงสีเหลืองสุกใส
เหมือนไฟพะเนียงลอยขึ้นเชิงซำ แล้วแรงพุ่งขึ้นบนท้องฟ้า ก่อนจะหายวับไป

ท้าวจันทะราชพลิกกาย สะดุ้งตื่น ที่นี้ไม่ใช่กลางป่า เหมือนเป็นปราสาท
ของใครสักคน แต่นั่นไม่สำคัญเท่ามาอยู่ที่นี้ได้อย่างไร

ยามราตรีมีเพียงคบไฟปกรายเรียงไปตามผนังทอดยาวให้แสงสว่าง
มลังเมลิ้ง บางครั้งเปลวไฟก็วูบไหวตามแรงลมตึกสะบัดพัดเป็นระยะ ทว่า
สามารถแลเห็นพื้นผิวของสถาปัตยกรรมโบราณโอ้อ่าที่ก่อสร้างด้วยศิลาแลง
สีแดงเข้มชัดตา

ภาพจำหลักหินส่วนต่างๆ ที่ตกแต่งเสาประดับกรอบประตูลูกฉัตรบรรจง
จนดูคล้ายเขตพระราชฐานชั้นใน ทรงแหวกวิสูตร ทอดพระเนตรมองผ่านช่อง
บัญชร เห็นผิวน้ำต้องแสงจันทร์เหลืองนวล ทรงทราบทันที...ปราสาทหลังนี้อยู่
กลางน้ำ

พระองค์ทรงค่อยๆ ย่างดำเนินผ่านเหล่าพี่เลี้ยงนางกำนัลที่ต่างพากัน
หลับไหล ไม่รู้สึกรู้สมเหมือนต้องมนตรา

สายลมที่พัดโชยเข้ามาคล้ายดั่งปะปนไปด้วยกลิ่นหอมอ่อนๆ ของดอก
ราตรีกรุ่นจุมุก

ประตูบานนั้นยังคงมีแสงไฟลอดอยู่

“เสียงพินแว่วมาจากห้องนี้”

พระองค์ทรงค่อยๆ แฉ่มประตูอย่างเบามือ ก่อนเข้าแฝงองค์หลังวิสูตร
ทอง

เงาตะคุ่มของหญิงสาวผู้หนึ่งนั่งพับเพียบอยู่ริมหน้าต่าง ท้าวจันทะราช
รีบถอยหลังกำบังองค์หลังวิสูตรด้วยความรู้สึกประหลาดใจ

นิ้วมือเรียวยาวกรีดสายพิณที่ซึงเสียงดังก้อง เป็นบทเพลงอันไพเราะ
 ดุจเสียงดุริยางค์ทิพย์จากสวรรค์

วงหน้ารูปไปสงบนิ่ง งามตาปานภาพวาด ริมฝีปากจิ้มลิ้ม เอื้อนเอ่ย
 บทเพลงด้วยน้ำเสียงไพเราะพลิ้ว ปานประหนึ่งกระแสน้ำซึ่งกำลังไหลไปตาม
 โตรกหิน

ไอ้อณาการสนาข้าพชน้อยนัก มิรู้รักเปล่าเปลี่ยวเจียวอกหนอง
 หนาวสะทกอกสะท้อนฝ่าออรอ ไร้ใครขอเคียดกายชายตาแล

เสียงพิณหวาดไหวพรายพลีรวรน้ำค้างตกต้องใบพฤกษา กลิ่นสะบั้นงา
 ระรินรวย เสียงพิณดังสุดท่ายคลายคลี่ ยาว...นาน...ปานอาการสะท้อนถอนใจ

ท้าวจันทะราชลอบมองนางอย่างชื่นชมหลงใหล จิตใจระอุอุ่นเต็มเปี่ยม
 ไปด้วยความปรารถนา ไม่นั้นระวังพระองค์

หลังวิสูตรทอง จึงแลเห็นเงา วูปไหว ลอบเร้น ชายภูษาที่พาดไหล่พลี้ว
 สะบัด ทำให้นางผู้นั้นรู้สึกตัว หันขวับมา พลันเสียงใสเอื้อนถาม

“นั่นใคร”

ท้าวจันทะราชเคลื่อนร่างออกจากวิสูตรทองที่กำลัง

นางที่ยืนอยู่เบื้องหน้างามแท้ เกศามันเกล้าเสียบปิ่นพรวยพรวย พวงพู่
 ดอกไม้อัฉรมณี ยามเคลื่อนไหวรัศมีตระการ พัสตราภรณ์ที่สวมเป็นผ้าฝ้าย
 ย้อมสี เสื่อรัดรูปอดสัดส่วนงามระหง ส่วนผ้าถุงนั้นสีแดงเลือดนกทอมือ ยกดอก
 ด้วยลวดลายอันวิจิตรสีเหลืองทอง งดงามยิ่งราวนางสวรรค์

ท้าวจันทะราชส่งยิ้มให้ แต่นางกลับทำท่าตระหนก ผงะผละห่าง ดวงตา
 ดำขลับลู่กวาวจับจ้องไปยังร่างบุรุษลึกลับ ซึ่งกำยำล่ำสันประหนึ่งขุนศึก ผม
 ยาวมุ่นมวยขึ้นรัดเกล้าด้วยครอบทองคำ ผ้าพาดไหล่สีขาวขลิบทองกระจ่าง
 ดวงตาสีเข้มภายใต้เรือนคิ้วหนามองมาที่หญิงสาวด้วยความปีติยิ่ง ทำให้นาง
 วুবวบร้อนไปทั้งกาย

“ท่านเป็นใคร ที่ทำ อภภรณ์รี ก็มีไซพวกไพร่ ทหารเลว เหตุไฉนจึงกล้า
บุกรุกเข้ามายังหอคำ มิเกรงพระราชอาญา”

ชายหนุ่มขยับเข้าใกล้ มองนางด้วยความเสนาหา

“นามพี่คือ จันทะราช ราชาแห่งเชียงโสม เป็นความผิดของพี่เองที่
ล่วงล้ำเข้ามาจนถึงในนี้ ว่าแต่...ที่นี่คือที่ไหนกัน”

ฟ้าหยาดผละเยื้องย่างหนีห่างออกไป แผลวเสียงโศกเหมือนเกรงใคร
ไต่ย็น

“หอคำ เมืองฟ้าแดด...อะไรกัน มาถึงนี้แต่ไม่รู้ว่ที่ไหน”

“เมืองฟ้าแดด...หอคำกลางน้ำ...” พระองค์กล่าวทบทวน

“เช่นนั้น น้องก็คือองค์หญิงฟ้าหยาด ราชธิดาพญาฟ้าแดด ไซรีไม”

องค์หญิงพยักหน้าต่างคำตอบ

“เรื่องออกจากที่นี่ ก่อนพวกโชนจะรู้เถิด”

“ชะรอยคงเพราะเทพไทอุ้มสมนำพา พี่จึงได้ปะหน้าน้อง”

ดูเถาะพระวอจาช่างลดเลี้ยวหนักหนา

“ถ้าทูลกระหม่อมพอรู้เข้า ท่านจะถูก...”

กล่าวไม่ทันจบประโยค ท้าวเธอก็ก้าวตรงเข้ามาข้อมือนางขึ้นจุมพิต
ก่อนจับแนบพระอุระบีบบินสมชายชาติตรี ดวงพักตร์พระธิดาแดงก่ำด้วยความอาย
แต่เลิกจนโตไม่เคยมีชายใดได้ใกล้ชิดสัมผัสกาย เว้นแต่ทูลกระหม่อมพอ

ท้าวเธอเอื้อนเอ่ยมธุรสวาจา

“ฟังสิ...ฟ้าหยาด ยามนี้หัวใจพี่มันเพรียกหาแต่นามเจ้า แม้สมบัติทั่ว
ทั้งชมพูทวีปกองรวมกัน พี่ก็ไม่ปรารถนาเท่าได้เจ้าเคียงกาย”

สองพระองค์ต่างพอใจซึ่งกันและกันตั้งแต่แรกพบ จึงสมัครใจที่จะครอง
รักกัน คำกล่าวที่ว่า *ประเวณีหญิงชายในโลกา ปรารถนารูปโฉมประโลมลาน
ยังเป็นจริงอยู่เสมอทุกกาล*

ความขวนนัยนา บางครั้งก็มาก่อนความรักใคร่ แล้วทุกอย่างก็ดำเนิน
ไปตามครรลองของกามเทพ

สองสนทิตชิดชมสมสวาท ไม่เคลื่อนคลาดคล้ายจิตพิสมัย
จนเที่ยงคืนรีนรมย์สมฤทัย หลับอยู่ในแท่นทองทั้งสองรา

ไก่อ้นเจ็ดยาว หมอกขาวละเอียดพดพิศมัย ดอกพุดซ้อนสีขาวส่งกลิ่นหอมหวานระรวยรินบนแท่นริมหน้าต่าง ร่างเหยียดยาวบนอาสน์มีภูษาพาดพันท่อนร่าง ท่อนบนเปลือยเปลาล้ำสัน ผิวขาวปานสตรี เกศาคีที่เคยมุ่นเกล้าแผ่สยายยาวหยัก ดวงหน้าเกลาเกลี้ยงมีรอยเขียว ริมฝีปากใส

ท้าวจันทะราชแห่งเชียงโสม มักถูกขานเปรียบเปรยว่างามแมนเทพยดาฝีมือเก่งกล้าราวองค์อินทร์ ฟ้าหยาดจึงรักหมดหัวใจ ยอมที่จะเป็นนางร่วมแท่นเพียงชั่วข้ามคืน

ร่างของฟ้าหยาดผุดลุกขึ้นจากแท่น กษัตริย์หนุ่มยุตแขนนางไว้แต่เพียงเบามือ

“ปล่อยเพคะ” นางปิดมือท้าวเธอออก ก่อนซ่อนดอกพุดदानสีแดงระเื่อในพานขึ้นเขยชม งามสมเยี่ยงนางอัปสร

“หอมดอกไม้ ฮ้อยดอกพินดวง ยังบ่ปาน ลมพัดกลิ่นพะนาง” ทรงยกผญาขึ้นเปรียบเปรย

“พุดदानไร่กลิ่น ฤจะสูกลิ่นหอมระรินจากกายเจ้าได้” พระองค์เข้าไปยื้อยุตมือไว้

“ท่านไม่รู้ดอกหรือว่าดอกพุดदानเปลี่ยนสีสนได้วันละหลายสี เหมือนหนึ่งใจชายที่รวนเร พุดदानสีจึงคู่ควรกับข้าที่โง่เง่าหลงเชื่อคารมชาย”

“องค์หญิงกล่าวอันใด พี่ไม่เข้าใจจริงๆ”

นางกลับสะบัดมือ ฮึดฮัด น้ำตาคลอ

“แจ้งเข้ามาตามสัจย์เถิด หากท่านรักข้าจริง เหตุใดจึงไม่ส่ขอตามโบราณราชประเพณี กลับหาญหักน้ำใจข้าเยี่ยงนี้”

กษัตริย์หนุ่มพลันนึกอึก พระจิตาผู้ใสภิตขยับออกห่าง เหม่อมองน้ำกระเพื่อมพรายในสระใสผ่านม่านหน้าต่างอย่างระยับดับอารมณ์ น้ำตาร่วงผะเมินมองไปทางอื่นที่มีไชร่างของกษัตริย์หนุ่มยุตดุษฎีกำลังจนแก่ถ้อยคำจะโต้ตอบกับนางได้

ท้าวจันทะราชพลันได้สติ ก้าวเข้ามาโอบไหล่นางพลางถอนใจ

“ฟ้าหยาดฟุ้งฟีก่อน ด้วยเกียรติแห่งชายชาตินักรบ พี่ขอสัญญาว่าจะรักเจ้ามีรู้เมื่อ เชื้อเจ้ามีรู้หนาย เอาเถอะสิ่งใดที่น้องประสงค์ พี่ก็จะทำให้มีชดวันรุ่งพี่จะลอบออกจากตำหนัก กลับยังบ้านเมือง แล้วเร่งแต่งคณะทูตมาทูลขอน้องไปเป็นแม่เมืองแห่งเชียงโสมสืบไป”

กษัตริย์หนุ่มว่าพลางไขว่คว้าโอบกอดร่างอรชรเอาไว้แน่น ปล่อยให้ประโลมด้วยคำหวานด้วยน้ำเสียงทุ้มนุ่มกังวาน

จับพลัน บานประตูถูกเปิดออก สองหนุ่มสาวผละออกจากกัน จำโชนพร้อมสมุนทั้งสี่ก้าวพรวดออกมา อารูธดาบ ทวนพร้อมในมือ

จำโชนหน้าเหี้ยมเกรียมร้องประกาศก้อง

“เฮ้ย พวกเอ็งล่อมมันไว้ มีผู้บุกรุกลอบเข้าหอคำ จับมัน”

ฟ้าหยาดร้องหวีด ท้าวจันทะราชชักดาบปราดออกจากฝักที่ข้างองค์ มาถือกุมกระชับ อีกมือหนึ่งโอบกอดนางหมายปกป้องสุดชีวิต

“เฮ้ย ใครหน้าไหนจะหาญกล้ามาจับกู กษัตริย์แห่งเชียงโสมก็เข้ามาเลย เข้ามา”

นางโชนทั้งสี่ได้ยินการประกาศตัวเช่นนั้นก็มีอันขาดระย่อ ชะงักรวนเร

จำโชนหน้าเหี้ยมพลันถลาขึ้นหน้า ชี้นปลายทวนดึงเข้าหา ตะคอกถั่น

“จะเป็นใครไม่สำคัญ แม้ทำผิดก็ต้องกุมตัวไปลงอาญา”

ขาดคำก็ทะยานทวนหลอกล่อด้วยกลศึก กษัตริย์หนุ่มปิดป้ายรับรองด้วยดาบไม่ถนัด ทว่าอาศัยฝีมือที่เหนือชั้นกว่า ปกป้องคมทวนจากจำโชนได้หลายเพลงไม่พลาดพลั้ง

ชั่วพริบตา ท้าวจันทะราชก็ปิดทวนในมือจำโชนร่วงพล้อย แล้วถีบผางเข้ายอดดอก จำโชนผงะหงาย ล้มไร้หลัก ฟ้าหยาดร้องหวีด

“ไปซะ ข้าไม่ยากกรังแก่ผู้หญิง”

เหล่าโชนถอยหลังกรูดด้วยความรักตัวกลัวตาย ตะลี้ตะลานออกไปจากตำหนักทันที

“พวกโขนเหล่านั้นคงไปทูลฟ้องทูลกระหม่อมพ่อ ท่านรีบเสด็จกลับ
เชียงใหม่ก่อนเถิด”

“แล้วน้องล่ะ”

พระธิดาฟ้าหยาดกอดพระบาทท้าวจันทะราชคร่ำครวญปานว่าดวงใจ
จะแหลกลาญ

“น้องจะอยู่รับหน้าทูลกระหม่อมพ่อเองพะคะ”

“ฟ้าหยาด” แวพระเนตรนั้นหม่นหมอง ทรงโอบพระองค์ไว้ พระวรกาย
สั่นสะท้านเย็นเฉียบ องค์หญิงชบพระพักตร์อยู่แทบไหล่ ทรงคิดหาหนทาง
แก้ไขสถานการณ์วิกฤต

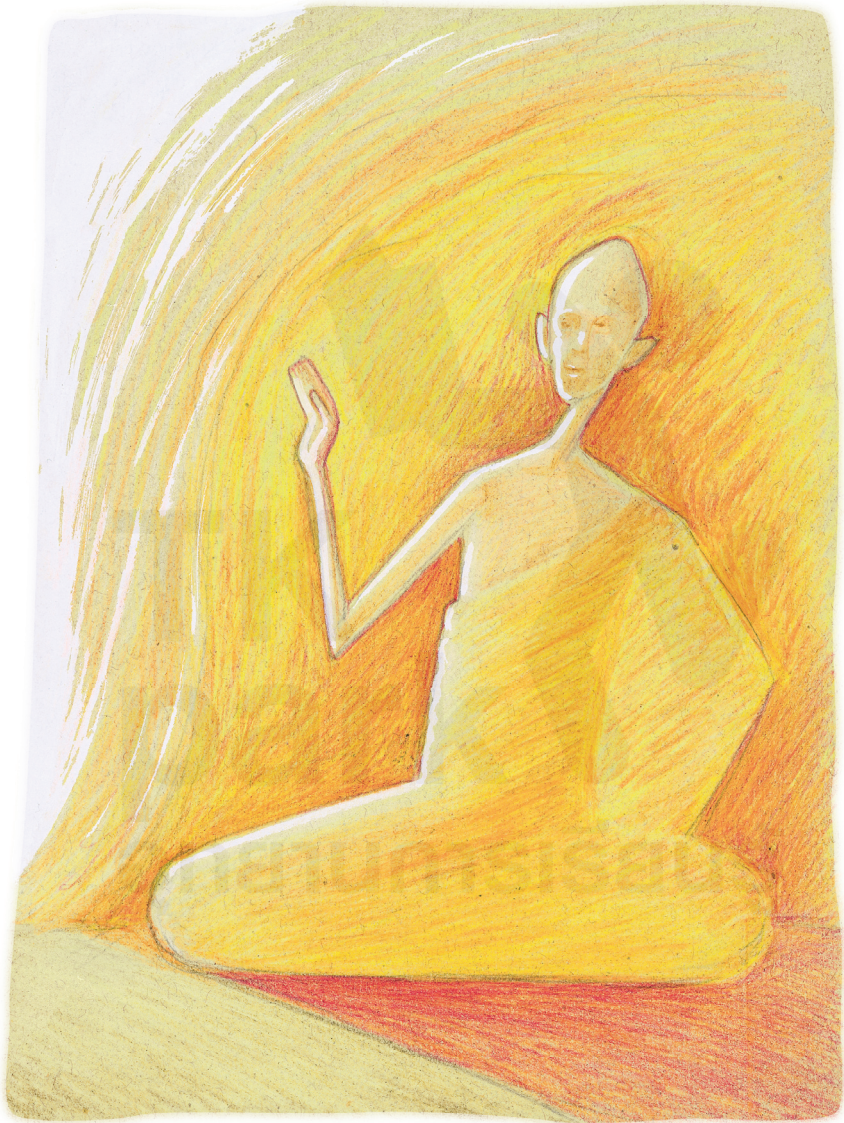
“อย่าโศกเศร้าเลยนะ จะเป็นนางร้ายเสียเปล่าๆ พี่สัญญาว่าจะเร่งกลับไป
ไปยังบ้านเมืองพี่ แล้วส่งทูตมาสูขอ เจริญสัมพันธไมตรีกับเสด็จพ่อของน้อง”

องค์หญิงฟ้าหยาดค่อยๆ ปลดปิ่นทอง พระเกศาซึ่งสยายยาวตกลงมา
ปรกพระพักตร์ ทรงใช้เส้นผมลูบไล้พระบาทพระสวามีไปมาอย่างแผ่วเบาคล้าย
จะปลอบใจเป็นครั้งสุดท้าย ชบหน้าร่ำให้ พระวรกายสั่นน้อยๆ

ท้าวจันทะราชตัดพระทัย ลอบเสด็จออกจากปราสาทกลางน้ำ เร่งเดินทาง
กลับสู่เชียงใหม่ในบัดเดี๋ยวนั้น

หลวงต่างอม

โถงใหญ่ตำหนักหลวงฝ่ายใน พญาฟ้าแดดและพระนางจันทาประทับ
ร่วมตำหนักกับพระริดาเป็นการส่วนพระองค์ จึงมีเวลารับสั่งไขความต่อกัน

ถ้อยกราบบังคมทูลของพวกโขนคงล่วงรู้ถึงพระกรรมสิ้นแล้ว หาก
ณ ที่นั้น พญาฟ้าแดดยังคงเจียบ พระริดาฟ้าหยาดยังคงหมอบนั่งเช่นกัน....
ความเจียบมักจะมาก่อนพายุร้ายเสมอ

นางยอมทราบตีว่าน้ำพระทัยพระราชบิดาทรงเป็นเช่นไร

ยามโปรดโลดถึงวิมานทิพย์ ดาวเดือนแทบจะหีบประทานให้
ยามกริ้วโกรธาประจูดไฟ จักมอดไหม้เป็นผงคลีในพริบตา

สมเด็จพระทัยร้อน หากมีอะไรกระทบ ท่านจะระเบิดออกมาโดยมิ
ทรงกลัวเกรงใคร หากวันนี้...ท่านทรงนั่งอย่างน่ากลัว

“วังหลวง แม้ภายนอกดูใหญ่โตโอ้อ่า มีผู้คนมากมาย แต่แท้จริงแล้ว
ภายในนั้นกลับเจียบเหงาอ้างว้าง ท่านที่ต้องเข้าใจและรู้จักให้อภัยลูกบ้าง”

พระนางจันทาทอนใจ แม้จะรู้สึกกรุ่มกร้อนที่เกิดเหตุการณ์เยี่ยงนี้ขึ้น ทว่า
กิริยาและน้ำเสียงยังราบเรียบสมเป็นพระเทวี

“เจ้าคอยดู...ฟ้าหยาด...” พระสุรเสียงล่ำลึงจากพระอุระ
“จันทะราชต้องชดใช้”

กระแสะอะไรบางอย่างที่แผ่ออกมา ทำให้องค์หญิงพระโลมาตั้งชัน
พญาฟ้าแดดทรงนั่งราวแท่งศิลาสลัก ลูกสาวสุดรักต้องมาถูกมันข่มเหง
เด็ดดมขมเล่นเช่นดอกไม้ป่า หากคำอันใดมิได้ มันเหยียบย่ำหัวใจคนเป็นพ่อนัก
พระหัตถ์ทรงกำแน่นแล้วคลายสลบกำ ปลายพระบาทขยี้พื้น...ราวทรง
ปรารถนาบีบเค้นศัตรูในพระหัตถ์ ทรงปรารถนาจะเหยียบพระบาทลงบนอูระ
ศัตรู

“พระองค์จะไม่ตริกตรองให้ถี่ถ้วนก่อนรี ปัญหาใหญ่อย่างนี้ จะเอาแต่
อารมณ์ได้อย่างไร” พระนางทรงเกลี้ยกล่อม

“หิ” พญาฟ้าแดดแค้นเสียงอย่างไม่พอใจ
“มันหยามหน้าเราถึงขนาดนี้ ยังจะต้องคิดมากทำไม”
พระนางส่ายหน้าน้อยๆ เอ่ยคำกับพระสวามีเบาๆ

“ถึงอย่างไร จันทะราชก็ได้ชื่อว่าเป็นลูกเขยเรา อีกอย่าง หากพระองค์
ปฏิเสธรจะเกิดศึกใหญ่ ข้าเชื่อว่าเชียงโสมคงเขยิบบอบไปยังเมืองมิตรทั้งหลาย
ทั้งเชียงส่ง เชียงสา เชียงเคือ เชียงซ้อย และเชียงยี่น ก็จะถูกกันยกทัพมาช่วย
การศึกครั้งนี้เป็นแน่ ถ้าพระองค์ตัดรอนไมตรี ไม่ยกฟ้าหยาดให้ไป ไพร่พลจะ
ล้มตายสักเท่าไร มันจะคุ้มกันหรือ”

“หมายความว่า เจ้าจะยอมปล่อยให้มันทำตามอำเภอใจได้อย่างนั้นรี”
พญาฟ้าแดดเคঁค้ำกร้าว

“ศักดิ์ของชาวฟ้าแดดจะเหลืออะไร”
“พระองค์!” พระนางชักเสียงเข้มขึ้นบ้าง
“จันทา เจ้าไม่ได้อยู่ในฐานะอย่างข้า เจ้าจะเข้าใจอะไร”

“ฐานะของความเป็นแม่ นั่นเหนือกว่าทุกสิ่ง เหนือกว่าอำนาจที่อยู่ในมือ
ของพระองค์หลายเท่าตัว” ประโยคนั้นซ้ำชัด

“ข้าทามหน้อยเถอะ ฟ้าหยาดตกเป็นเม็ยของจันทะราชแล้ว หากมีลูกด้วยกัน พระองค์จะให้หลานที่เกิดมากำพร้าฟ้ออย่างนั้นหรือ”

“ได้ผล...พญาฟ้าแดดเงียบงัน พระนางจึงเอ่ยคำต่อ

“แม้ว่าท่านไม่เอาโทสะเข้าครอบงำ ข้าเชื่อว่าทุกอย่างย่อมแก้ไขได้”

“เจ้ากำลังจะบอกข้าว่า ให้ข้ายอมอ้ายท้าวต่างแดนเหยียบย่ำศักดิ์ศรีของแผ่นดินตามอำเภอใจอย่างนั้นสิ”

“ข้าพูดกับท่านอย่างนั้นรี” เสียงย้อนเริ่มห้วนเพราะเหนื่อยหน่าย พระนางแลออกไปสู่พระอุทยานหลวงด้านนอกจากหน้าต่าง ก่อนกล่าวคำซ้ำๆ ชัดเจน

“ฟ้าแดดกับเชียงโสมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมานาน เป็นเสมือนเมืองพี่เมืองน้อง ฟ้าหยาดลูกสาวเราก็มองใจให้จันทะราช หากต้องทำศึกต่อกัน ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นมันคุ้มค่าหรือ”

“แล้วเจ้าจะให้ข้าทำเยี่ยงไร”

“มีข่าวจากเชียงโสมว่า...ท้าวจันทะราชจะทรงส่งขุนเส็งและขุนคานเป็นทูตถือราชสาส์นมายังเมืองฟ้าแดด เพื่อส่ขอลูกสาวเรา ทางที่ดีเราควรตอบรับไมตรีจากทูตเชียงโสม แล้วให้จันทะราชเร่งจัดขบวนเกียรติยศมาสู่ขอฟ้าหยาดตามราชประเพณี” คำตอบของพระนางจันทาหนักแน่น

พญาฟ้าแดดพยักหน้า ทั้งๆ ที่ภายในดวงตายังเปี่ยมไปด้วยไฟพวยบาทที่ฉายโชนอย่างเห็นชัด พระชิตาอดเย็นวาบลงไปใจไม่ได้ ความรู้สึกอันนั้นคล้ายจะเป็นกลางสังหรณ์

สมเด็จพ่อทรงมีกลอุบายลึกล้ำเกินกว่าที่จะคาดถึง

ท้องพระโรงหน้าถูกตกแต่งเป็นพิเศษ ปูพรมสวยงาม และตั้งเครื่องสูงเรียงราย ทหารหลายเหล่าแต่งเต็มยศ นั่งขนาบสองข้างทางที่ทูตจะเข้าเฝ้า เครื่องบรรณาการตั้งไว้เบื้องหน้าที่ประทับ แสดงให้เห็นถึงพระบรมเดชานุภาพของพญาฟ้าแดด

เมื่อเสียงกลองชนะ แตร สังข์ มโหระทึก ดังสุดเสียงประโคมแล้ว พญาฟ้าแดดเสด็จออกพระที่นั่ง มีพระราชดำรัสให้นำคณะทูตจากเชียงใหม่เข้าเฝ้าถวายบังคม เมื่อทูตบังคมคัลตามราชประเพณี ทรงมีปฏิสันถารเยี่ยงบุราณกาล

“การเดินทางยากลำบากประการใด”

“ชาวเชียงใหม่ยังสำราญดีหรือไม่”

หากที่ทรงทำลี้มเว้นไป มียอมใส่พระทัยใต้ถามให้ครบสามนัดก็คือ... เจ้าเหนือหัวแห่งเชียงใหม่ทรงมีพระอนามัยอย่างไร ทรงทำเฉยเมยไม่รับสั่ง คล้ายทรงเร่งพิธีการให้ผ่านพ้นไป

ขุนเส็งและขุนคาน หัวหน้าคณะทูตทูลเกล้าถวายพานแว่นฟ้าที่ใส่ราชสาส์นจากเมืองเชียงใหม่ พระราชสาส์นนั้นจารบนลานทองประทับตราพระราชลัญจกรไว้เบื้องบน ม้วนห่อด้วยแพรแดง พันด้วยไหมเบญจพรรณนปลายติดครึ่งประทับตรา ซ้ำบรรจุในกล่องทองคำจำลองยาราชาชาติ มีฤๅษีดาวระกำอีกชั้นหนึ่ง พญาฟ้าแดดทรงแกะตรานั้น

ในศุกรราชสาส์นที่ประทานมา ไม่มีอะไรมากไปกว่าสำนวนโวหารทางการทูตอันไพเราะ สู่ขอพระธิดาฟ้าหยาด เพื่อสมานไมตรีเป็นสุวรรณปฐพีแผ่นดินเดียวกันระหว่างฟ้าแดดกับเชียงใหม่

พญาฟ้าแดดทรงเงยขึ้นช้าๆ สีพระพักตร์เรียบเฉย

“กลับไปบอกเหนือหัวของพวกเจ้า...เรามีอาจปลงใจรับไมตรีจากผู้หมิ่นศักดิ์ศรีชาวฟ้าแดดได้ ท้าวจันทะราชไม่คู่ควรแก่ราชวงศ์แมนฟ้า ซึ่งสืบเชื้อเครือมาจากพญาแถนผู้ยิ่งใหญ่แม้เพียงน้อย”

ตรัสเพียงเท่านั้น ก็เสด็จขึ้นทันที คณะทูตต้องรีบถอยจากท้องพระโรงไป เร่งเดินทางออกจากเมืองฟ้าแดดโดยด่วน

บาดแผลอันฝังลึกในพระทัย ก่อให้เกิดความใหญ่ต่อมา...

ณ เมืองเชียงใหม่

ท้าวจันทะราชประทับอยู่ที่พระที่นั่งเทพวิมานปราสาท รวมทั้งพระยาธรรมและเหล่าเสนาอำมาตย์ทั้งปวง ทรงคอยคณะทูตอย่างพระทัยจดจ่อ... มิช้านานขุนวังก็ขอเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลพระกรุณา

“ทูตที่เดินทางไปฟ้าแดดกลับมาแล้วพระเจ้าข้า”

“ได้ความว่าอย่างไร”

“พญาฟ้าแดดทรงปฏิเสศพระเจ้าข้า รับสั่งว่าพระองค์กระทำการล่วงเกินพระชิตา เป็นการหมิ่นพระเกียรติอย่างร้ายแรง และตรัสว่า...เอ่อ... ขุนวังอีกอีก ก่อนจะกราบทูลถ้อยรับสั่งต่อไป

“พระองค์ไม่คู่ควรแก่พระราชวงศ์แมนฟ้าพระเจ้าข้า...”

“จริงรึ!” เสียงของท้าวจันทะราชกราดเกรี้ยว ดวงตาแดงก่ำขึ้นทันควัน โดยไม่ฟังคำตอบหรือถามไถ่ใดๆอีก

“พระยาธรรม” เจ้าเหนือหัวแห่งเชียงโสมแทบตะโกนมากกว่าเรียก

“พระเจ้าข้า” พระยาธรรมก้าวเข้าค้อมตัวตรงหน้าอย่างรวดเร็ว มีทันทีจะกล่าวคำใด ท้าวจันทะราชก็ออกคำสั่งโดยพลัน

“จัดทัพเต็มอัตราศึก...เตรียมยกไปฟ้าแดด” คำประกาศิตของท้าวจันทะราชจะมีผู้ใดกล้าขัด

อีกอย่างพระยาธรรม ได้ต้อมน้ำพิพัฒน์สัตยาด้วยโลหิตสาบาน ถึงความจงรักภักดีสูงสุดแต่ท้าวจันทะราชยิ่งซีพदन ให้สมกับพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงชุบเลี้ยงเสมออนุชาพร้อมพระอุทร สมฐานันดรอุปราชาแห่งเชียงโสม

พระยาธรรมได้แต่ค้อมตัวอีกครั้ง พร้อมประโยคสั้นๆ

“ข้าจะรีบไปจัดทัพทันที”

ท้าวจันทะราชทรงพระอักษรเขียนไปบอกไปยังเมืองพี เมืองนองและเมืองมิตรทั้งหลาย ได้แก่ เชียงส่ง เชียงสา และเชียงเคือ มีพระราชโองการให้ยกทัพโยธาไพร่พลจำนวนมากไปประชิดเมืองฟ้าแดด เพื่อก่อศึกชิงนาง

ด้วยถ้อยรับสั่งนั้นเท่ากับบอกเหตุควั่นศึก ไฟสงครามที่เริ่มคุกรุ่น ไชยชายขึ้นทั่วเขตแคว้นแผ่นดิน

ฝ่ายพญาฟ้าแดดนั้น พอทรงปฏิเสศทูตของท้าวจันทะราชไปแล้ว ทรงจัดเตรียมกองทัพอันไพร่พลไว้พร้อมเพื่อเตรียมรับมือ และแจ้งข่าวศึกแก่เจ้าฟ้าระงิม พระอนุชาให้เตรียมทัพมาช่วยการศึกษาครั้งนี้

เป็นที่รู้กันดีว่า เจ้าฟ้าระงิม สมเด็จพระอานของพระธิดาฟ้าหยาดนั้น ทรงรอบรู้เชี่ยวชาญด้านพระเวทมนตร์อย่างหาผู้ใดทัดเทียมได้ยาก จนเป็นที่เลื่องลือ การที่พญาฟ้าแดดรับสั่งให้พระอนุชามาช่วยการศึกษาครั้งนี้ นั้นแสดงว่ามิได้ทรงทำศึกตามหลักพิชัยสงครามเพียงอย่างเดียว หากแต่จะใช้ไสยศาสตร์เข้าสู้รบด้วย

เข้านั้น พระธิดาฟ้าหยาดรับสั่งนางกำนัลให้จัดแจงเตรียมการที่จะออกไปยังพระอารามหลวงไว้เรียบร้อย กรมวังได้รับคำสั่งให้เตรียมราชยานแต่พอเป็นพิธี เพราะจะรีบเสด็จไปแล้วกลับเข้ามา ผู้ที่จะโดยเสด็จรักษาความปลอดภัยมิไปเพียงไม่กี่คน โขลน จำ ชะแม่ นางในที่ไม่จำเป็นถูกตัดออกหมด

เจ้าหญิงฟ้าหยาดทรงเรือพระประเทียบ เสด็จไปยังพระอารามท้ายเมือง เบื้องทิศตะวันออก สถาปัตยกรรมเก่าแก่ยื่นทะมึนเด่นตระหง่านอยู่ วิหารนั้นให้สัมผัสเยือกเย็นขรึมขลังอย่างน่าพิศวง

ที่นั่งสงบรมเย็น เต็มไปด้วยต้นไม้ ผุงนก เหล่ากระรอกและกระแตตามกิ่งไม้ ลมเย็นๆพัดยอดไม้ไออนอน

พื้นอุโบสถเป็นไม้กระดานกว้าง ชัดมันเรียบ หน้าต่างไม้บานกว้างเปิดออกเต็มที่ ทำให้เกิดแสงสว่างโปร่งสบาย ภายในมีกลิ่นเครื่องหอมคลอคลุ้ง นางกำนัลจตุรบุรุษยืนไว้อารามตา

แสงเพลิงจับพระพิภพตรีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ สีทองสุกใส อากาที่พระพุทธรูปทรงประทับนั่งห้อยพระบาท พระเนตรหลุบลงต่ำอย่างสำรวม แแนวพระโอษฐ์มีรอยยิ้มสรวลอย่างปรานี ทำให้พระองค์สงบใจลงได้อย่างประหลาด

หลังจุดเครื่องทองน้อยแล้ว เจ้าหญิงแห่งฟ้าแดดก็ก้มลงกราบสักการะอย่างสำรวม ควันรูปหอมกรุ่นกำจายไปทั่ว

“ข้าแต่พระพุทธรูปปฏิมา ขอจงอย่าได้เกิดศึกสงครามนองเลือดเลย ขอเดชะแห่งอำนาจพระพุทธรูปคุณจงบันดาลให้ฟ้าแดดสงยางจงประสบแต่สันติตราบชั่วกาลนาน”

แหวพระเนตรของพระพุทธรูป ดูเหมือนจะเปล่งประกายอย่างปราณี
ดูจับฟุ้งสัจจาธิษฐานแห่งองค์หญิง

รอได้คู่หนึ่ง ชายจีวรสีกรักก็ก้าวเข้ามาในอุโบสถ ภิกษุชราท่าทาง
แข็งแรงแก้วข้ามธรณีประตูเข้ามา หลวงตารับรองด้วยท่าที่สงบเย็นเช่นผู้บรรล
ุธรรม ดูเปล่งปลั่งด้วยรัศมีรุ่งโรจน์จากภายใน แหวตากรุณา

พอหลวงตานั่งบนอาสนะเรียบริ้อย องค์หญิงพร้อมนางกำนัลผู้ติดตาม
ก็กล่าวถวายเครื่องไทยธรรม พอเสร็จจากการประเคนเรียบริ้อย นางกำนัลคน
หนึ่งก็เลื่อนเต้ากรวดน้ำให้ เมื่อยินเสียงหลวงตาขึ้นคำว่า *ยถา* องค์หญิงก็เริ่ม
รินน้ำลงขันด้วยความตั้งใจที่ไหลรวมกับสายน้ำว่า

“ขอความสุขสงบมีแก่ทุกกระหม่อมพ่อและเจ้าพี่”

ทรงแผ่ส่วนกุศลถวายสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า
พรหมบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

จิตแน่วหนึ่งเป็นหนึ่งเดียว ปิติเกิดขลุ่ยขลุ่ย กระแสความเย็นแผ่กระทบใจ
น้ำฤกตรดจากเต้ากรวด ผากพระแม่คงคาเป็นสื่อชักพาให้บุญกุศลถึง
มือผู้รับ

พอหลวงตาจบ *ยถา* ก็ว่าเต้ากรวดขาดน้ำพอดี ท่านสมภารเริ่มสวด
สัพพัตถ์และต่อด้วย *ชยันโต* เป็นกรณีพิเศษ

องค์หญิงฟ้าหยาดนั่งพนมมือหลับตาฟัง เกิดความรู้สึกลอดโปร่ง
สว่างนวลน่าพิสมัย เพิ่งเห็นว่าคลื่นเสียงสวดมนต์อันมีพลังลึกลับของสงฆ์นั้น
อบอุ้นเป็นสุขน่าฟังใจเพียงไร ทั้งวิเวกชวนเคลิ้มสงบ ทั้งไพเราะน่าฟังให้เกิด
ปิติเมื่อเงี่ยหูสดับ

เสร็จสิ้นทุกกระบวนการแล้ว ทั้งนายทั้งป่าวพากันกราบสงฆ์สามครั้ง

หลวงตา่อมเป็นพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและมีคุณธรรมมาก ทำ
หน้าที่เป็นทั้งผู้นำการพัฒนา ผู้นำพิธีกรรม และผู้นำทางศาสนา อันเป็นที่
เคารพศรัทธาของชาวเมืองมา

เมื่อพระธิดายังทรงพระเยาว์ เคยตามเสด็จสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ร่วมพิธีสดสง
เลื่อนสมณศักดิ์ในวันมหาสงกรานต์

ช่างหลวงจัดสร้างประรำคาดผ้าขาวประดับด้วยพวงดอกไม้สด ภายใน
ติดตั้งรางไม้ไผ่สลักเสลาเป็นลำตัวพญานาคสำหรับให้น้ำพุ่งเป็นสายลงไปได้

เมื่อพระสงฆ์รูปใดเป็นผู้ประพาศดี ปฏิบัติชอบ มีคุณธรรมและบวชมา
แล้วไม่น้อยกว่าสามพรรษา จะได้เลื่อนลำดับชั้นสมณศักดิ์เป็น เจ้าหัวสมเด็จ...
เจ้าหัวชาหรือยาชา...เจ้าหัวคูหรือยาคู...เจ้าหัวด่าน...เจ้าหัวคูลูกคำ...เจ้าหัวคูลูกแก้ว...และเจ้าหัวคูดอกแก้ว ซึ่งเทียบเท่าพระสังฆราชครู เป็นประมุขสงฆ์
ทั่วทั้งแคว้น

พระสงฆ์ที่นิมนต์เข้ามามีจำนวนถึงหกสิบลรูป ได้สงฆ์นำตามลำดับสมณ
ศักดิ์ที่ละห้าถึงหกรูป หลังจากสงฆ์นำเสร็จแล้ว ทูลกระหม่อมพ่อจะใช้พระสุหร่าย
ลงยาทรงประพระสุคนธ์ให้แก่คณะสงฆ์ แล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์ทั้งหมดที่ได้เลื่อน
สมณศักดิ์ไปห่มไตรแพรพระราชทาน

ภายหลังพิธีสดสง หลวงตาง่อมจึงได้เลื่อนเป็น เจ้าหัวคู ตั้งแต่บัดนั้น
พระธาตุสำคัญของเมืองนี้จึงขนานนามว่า พระธาตุยาคู ตามสมณศักดิ์ของ
หลวงตา

“พญาฟ้าแดดเป็นไฉน ไม่สบายรี ทำไมไม่มา” เสียงนุ่มนวลเยือกเย็น
ของผู้ให้พรดังขึ้น หลวงตาง่อมถามฉันคนรู้จักคุ้นเคย ฟังดูคล้ายทำนองกับพญา
ฟ้าแดดมีความเป็นเพื่อนกันอยู่แต่เก่าก่อน

“เปล่าหรือเจ้าคะ” องค์หญิงฟ้าหยาดตอบอ้อมแอ้ม

“อ้อ” ท่านครางรับรู้ ก่อนจะหันหน้าไปยังพระประธาน

ต่ำลงมาหน้าพระประธานมีแสงวิบแวมจากเทียนจำนำพรรษา ภายใน
วงรีมีแสงไฟส่องให้เห็นร่างหลวงตาง่อมนั่งขัดสมาธิ เทียนที่จะริบหรืออยู่นั้นนำหน้า
ใจว่าสักครู่คงจะดับลงอย่างแน่นอน

“อย่ากลัวเลย ระเบียบแห่งกรรมนั้นจะไม่ดับลงเป็นอันขาด มันจะเกาะ
กินจนกว่าจะหมดเชื้อลง เว้นแต่ผู้ใดจะเร่งไฟให้เผาผลาญเร็วขึ้นเท่านั้น”

หลวงตาตอบได้เป็นตุเป็นตะ ทั้งๆ ที่พระธิดาไม่ได้ปริปากพูดสักคำ
เดียว

“จะมีทางอื่นแก้ไขบ้างไหมเจ้าคะ”

“ทรงหมายถึงทางไหน”

เงียบ... ไม่มีเสียงตอบ นอกจากเสียงใส่เทียนปะทุ

“กรุณาเถิดเจ้าคะ นึกว่ากรุณาแก่สัตว์ผู้ตกยาก ผู้จนหนทางแล้วจริงๆ
ลูกไม่ยากก่อนกรรม ลูกไม่ยากมีเวรกับใคร”

หลวงตาถอนใจเบาๆ น้ำเสียงนั้นแกมเวทนาเล็กน้อย

“เวรนั้นมิใช่จำเพาะแต่ที่เราก่อขึ้นในชาตินี้ หรือไม่เพียงเท่านั้นหรือ
กฎแห่งกรรมเปรียบประดุจกระแสน้ำที่ไหลเป็นวงกว้างดุจลูกโซ่ เกิดขึ้น... หาย
ไป... วงแล้ววงเล่า กระแสน้ำวนอันนี้หายไป แต่ไปก่อให้เกิดวงใหญ่ จะมากน้อย
เท่าใดก็กระแสน้ำเดียวกัน

“มนุษย์อุบัติขึ้นได้ด้วยกรรม และกรรมก็เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงมนุษย์ให้
คงอยู่ กรรมของพ่อ แม่ และของเราย่อมอุบัติเกี่ยวเนื่องกัน ดุจวงของลูกโซ่ที่
ร้อยต่อๆ กันมาบรรจบวงใหม่ ห่วงแห่งกรรมกล้าแข็งหนาแน่นยิ่งกว่าเหล็กกล้า
ใดๆ ทั้งสิ้น ใครจะตัดห่วงนั้นได้ มีสิ่งเดียวที่แน่นเหนียวกว่าเพชร ทรงความ
คมยิ่งกว่าสิ่งใดๆ ในโลก สิ่งเดียวนั้นแหละจึงจะตัดกฎแห่งกรรมได้”

“อะไรเจ้าคะ”

“กฎแห่งธรรมะ ความรู้แจ้งเห็นจริงในกรรมนะสิ ผู้โดยยอมรับรู้ในกฎนั้น
ย่อมเห็นแจ้ง กรรมจึงจะสิ้นสุดลง”

พระธิดาทรงประทับนั่งขี้งไปชั่วครู่ใหญ่ จึงถอนใจเบาๆ

“ถ้าเป็นกรรมของลูกแต่ผู้เดียว ลูกก็คงจะไม่วิตกหนักหนา จะก้มหน้า
ซดน้ำเชอร์รี่แต่โดยดี แต่นี่ทำไมจะต้องไปเกี่ยวข้องกับชีวิตราษฎร กรุณาเถิด
ช่วยลูกด้วย”

“ผลกระทบทำไว้อย่างไรก็ต้องเป็นไปอย่างนั้นแหละ อย่าคิดอะไรให้มากนักเลย มนุษย์เรามีกรรมเป็นเครื่องกำเนิดและหล่อเลี้ยงชีวิต จากนั้นก็มีมรณะเป็นเบื้องปลาย อาตมาบอกได้เพียงนี้” หลวงตาเว้นระยะ ก่อนกล่าวซ้ำชัด

“สงบอกสงบใจเสียบ้าง แผ่นดินกำลังจะลุกเป็นไฟ”

สายลมพัดเปลวเทียนวูบไหวแทบดับ รอบอุโบสถอยู่ในเงามืด ภิกษุชราทอดตามองยั้งกึ่งกลางไส้เทียน กำหนดเปลวไฟสีน้ำเงินด้านในเป็นอารมณ์ ไฟจากไส้เทียนจำนำพรชาค่อยๆ ลุกสว่างขึ้นที่ละน้อย

“สิ่งชั่วร้ายมันมีมาก ถ้าเราไม่รู้ว่าเป็นไฟ และปล่อยให้ลุกลามเป็นกองโตขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่หาทางดับ ไฟก็จะนำความพินาศที่นึกไม่ถึงและไม่เคยรู้จักมาสู่”

แสงเทียนกลายเป็นไฟกองโตที่ลุกโพลงมียอดเปลวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จรดเพดานวิหารท่ามกลางความตกตะลึงพริ้งเพริดขององค์หญิงและเหล่านางกำนัลที่นั่งนั่ง ไม่มีใครไหวกายเลยสักนิดเดียว

เสียงฮือของเปลวเพลิงดังขึ้นเรื่อยๆ อย่างน่ากลัว ไฟเริ่มแผ่ลามไปบนเพดาน

“เพียงเราสู้วิธี ก็ดับไฟได้โดยไม่ต้องวิ่งไปหาเครื่องมือจากไหน”

หลวงตาพูดอย่างเยือกเย็น ทว่าทรงอำนาจชนิดที่ทำให้พระธิดาต้องขลุกเกรียว นับเป็นภาพที่น่าตระหนกและชวนพิศวงงงงวยเหนือคำบรรยาย

แม้นั่งอยู่ห่างยังสัมผัสถึงความแผดร้อนระอุ กองเพลิงอันร้อนระอุคุล้งคล้ายมีแรงพิโรธกราดเกรี้ยวในตนเองเห็นปานนั้น หลวงตาทนอยู่ได้อย่างไรไหว

ภิกษุชราปิดตาลงครู่หนึ่ง ก่อนเปิดเปลือกตาขึ้นเป่าลมปากพรวดลงไปบนกองเพลิงหน้าพระประธานเบาๆ มันดับพริบในพริบตาเดียว เหลือเพียงน้ำตาเทียนทิ้งไว้

พระธิดาฟ้าหยาดปากคอสั่น ตาเบิกโพลงอย่างยากจะเชื่อตนเองอีกรอบ เกิดมาไม่เคยคิดว่าชีวิตนี้จะได้พบเจออะไรอย่างนี้เลย

“ธรรมดาในสงสารนี้ มีสุขแล้วทุกข์คละเคล้าไป ได้แล้วหาย ที่ได้ก็
หน่าย ที่ใครได้มีมา ถ้ารู้ว่าได้แล้วจะจร จะนั้นได้หรือมิได้ จงอย่าข้องใจในมัน”

วาที่อ่อนโยนเยือกเย็น ยิ่งทำให้พระชิตาสะอื้นอื้น

“จะเป็นทุกข์ทำไม กับสิ่งที่ต้องวางทิ้งไป เจ้าไม่ทิ้งมันไป มันก็จะทิ้งเจ้า
เจ้าจงเอาน้ำตาล้ำหัวใจ ถ้าใจเจ้าใสดุดแว่นแก้ว จะส่องสิ่งใดก็สว่าง เจ้าเอารัก
บังตาเจ้า เจ้าก็จะหลงเรื่อยไป”

หลวงตาเทศนาเข้าไปราวเล็งเห็นหัวใจ พระชิตาตี๋มด้า ความเย็นแล่น
เข้าหัวใจ ความร้อนรมลลาย

ท่านสมภารทอดตาไปทางองค์หญิง กล่าวด้วยน้ำเสียงการุณย์ว่า

“กลับไปก่อนเถอะองค์หญิง หลวงตาจะปลงอาบัติ...สัตว์โลกยอมเป็น
ไปตามกรรม นครฟ้าแดดกำลังจะเสียดคนดีในไม่ช้านี้”

พูดแล้วก็ระบายลมหายใจยาวเหยียดและปิดตาลง

หลวงตายังนั่งนิ่งบนอาสนะ พระชิตาฟ้าหยาดกัมลงกราบลา อภิวัต
เป็นครั้งสุดท้าย หัวใจอึดอันน้ำตาหลั่ง แล้วลงจากวิหารอย่างเงียบเชียบ พุด
อะไรไม่ออกแม้แต่คำเดียว

เมื่อมาถึงหอคำ พระชิตาฟ้าหยาดพยายามคิดปะติดปะต่อเรื่องราว
ทั้งหมด

หลวงตาท่านต้องการบอกอะไร อยู่ใกล้กาสาวพัศตรีของหลวงตาท่าน
มาตั้งแต่เด็ก ยังไม่เคยเห็นท่านแสดงฤทธิ์ถึงขนาดนี้ ทราบเพียงว่าท่านสอน
ทุกคนที่อยู่ใกล้ด้วยกุศโลบายหลากหลาย นี่ต้องเป็นกรณีพิเศษจริงๆ...

นางพิศวงใจระคนคร้ามเกรงเดชะแห่งพระคุณเจ้าเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวี

เจตนาของพระผู้ปฏิบัติชอบนั้นลึกซึ้งนัก ความคิดกระทำการของท่าน
มิได้เกิดจากอารมณ์ชั่วแล่นแฉกเช่นสามัญมนุษย์ ทว่าเกิดจากการเพ่งประโยชน์
ที่อาจทอดระยะยาวไปในอนาคตเบื้องหน้าเสมอ

การแสดงฤทธิ์เดชในตนจัดเป็นอภีติอย่างหนึ่ง หลวงตาท่านเห็น
อย่างไรจึงยอมฝืนนั้น สุดที่นางจะกล้าคาดเดา เมื่อคิดถึงคำทำนายของหลวงตา
ที่ว่า

...ฟ้าแดดกำลังจะเสียคนดีในไม่ช้านี้...

พระธิดาฟ้าหยาดพนมมือ แล้วเบนพระพักตร์ไปทางทิศของพระธาตุ
ศักดิ์สิทธิ์

“คุณพระคุณเจ้า ขอให้ทรงปกป้องรักษาทูลกระหม่อมพ่อด้วยเถิด”

องค์หญิงประทับนั่ง ชั่งใจครู่หนึ่ง ก่อนตัดสินใจรับสั่งให้ตระเตรียม
ราชยานไปตำหนักหลวงพญาฟ้าแดดทันที เพื่อถามถึงสิ่งที่ยังค้างคา

กตยามนต์

ตะคันดินเผาสำหรับเผาเครื่องหอม อันประกอบไปด้วยแก่นจันทร์ กายาน มีควันพลุ่งออกมาจากช่องโปรง อันทำเป็นรูปหัวสิงห์เจาะเฉพาะตา ปาก จมูก และหู ผิวเปลือกส้มแห้งถูกเผาผสมลงด้วย เพื่อขับไล่แมลง ควันหอม อบอวลโชยคลุ้งทั่วพระตำหนัก

พญาฟ้าแดดประทับเอนพระองค์ ฟังพระชนนอยู่บนพระแท่น นางข้าหลวงหมอบเรียงรายกันอยู่เป็นแถว บ้างใช้วิชชีโบกราเพยลม

องค์หญิงฟ้าหยาดก้มพระพักตร์จับเฉพาะควันที่ลอยอ้อยอิ่งเป็นสาย ก่อนกำจาย

“การลอบเร้นเข้ามาของจันทะราชครั้งนี้เป็นการหมิ่นประมาทเหยียบย่ำเกียรติยศของพ่ออย่างไม่อาจอภัยได้ หากทั้งไว้ก็รังแต่จะนำความอับยศมาสู่ฟ้าแดด เจ้าจงหักใจอย่าได้หลงอาลัยด้วยรูปโฉมนั้นเลย”

“แต่ท้าวจันทะราชเปรียบดังดวงใจของลูก...”

“หากரசเสนห่าจะทำให้เจ้าลืมแม้กระทั่งความกตัญญูทเวทีกี่อย่าได้อยู่ดูหน้ากันอีกสืบไปเลย”

พระสุรเสียงนั้นทั้งปลอบโยน ช่มชู้และเสียดสียกย่อน

“แต่สงครามจะนำมาซึ่งความสูญเสีย”

“สงครามกระทำกันแบบสงครามของกษัตริย์ชาติติยะ ความฟ่ายแพ้หรือชัยชนะย่อมเป็นไปโดยยุติธรรม”

“ยุคิธรรม การทุ่มเทแสนยากอันทรงพลังเข้าข่มนครที่ด้อยกว่า ถือเป็นความยุคิธรรมนั้นหรือ...แล้วการที่ดำริให้เจ้าอาสู้โดยใช้กฤตยามนต์ล่พะคะเป็นการสู้แบบไหน”

พญาฟ้าแดดชะงักพระพักตร์เข้ามาใกล้ ดวงเนตรเป็นประกาย

“ข้าไม่สนใจว่าเป็นการสู้แบบไหน ข้าสนใจแต่ว่าข้าจะทำให้เชียงโสมพินาศลงให้ได้อย่างไรเท่านั้น”

“เจ้าพ่อทรงคิดหรือพะคะว่า ท้าวจันทะราชจะพินาศลงง่าย ๆ”

รอยแย้มสรวลอย่างมีเลศนัยปรากฏขึ้นบนพระพักตร์อันชรา นั้น

ดวงเนตรที่ทรงเหลือบแลมายังพระธิดามีประกายประหลาด แม้จะยังมีแววสนิทเสนาหา แต่ลี้กลงไปนั้นดูเหมือนจะกำลังทรงหมายมาดสิ่งใดบางประการอยู่ เหมือนกับกำลังก้มมองไปในบ่อน้ำอันลึก แม้ผิวน้ำหน้าบ่อนั้นจะมีประกายสดใสเยือกเย็น แต่ลี้กลงไปภายใต้ย่อมมีมหันตภัยคอยอยู่อย่างไม่ต้องสงสัย

“เจ้าคอยดูฝีมือข้า เจ้าคอยดูซิว่าข้าจะได้หัวจันทะราชมาด้วยลักษณะการใด มันจะต้องชมซานมา มาจนกระทั่งได้ถวายหัวของมันลงบนเบ้องบาทคอยดูมัน เจ้าคอยดู หรือว่าถ้าเจ้าหลงโฉมมันผู้นั้น เจ้าก็จะได้เห็นพักตร์มันโดยปราศจากวรวงศ์”

คืนนั้น พระธิดาฟ้าหยาดประทับอยู่เบื้องหลังโต๊ะลายทองตัวเตี้ยขนาดใหญ่ บนโต๊ะเคลื่อนไปด้วยม้วนกระดาษ ในพระหัตถ์มีปากไก่ทรงอยู่ พระขนงงามขมวดน้อย ๆ ราวกับทรงคิดภารกิจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พระโอษฐ์รูปสวยเม้มสนิท

“ใครอยู่ข้างนอก เข้ามาที่นี่ซิ”

นางกำนัลนางหนึ่งคลานเข้ามาหมอบนึ่งแทบพระบาท องค์หญิงม้วนกระดาษติดครั้งประทับตราพระนามาภิไธย ก่อนมอบให้นางในที่รับใช้ใกล้ชิด

“เจ้าจงนำความในสาส์นนี้ไปมอบแก่ขุนศรีวิธรศิลป์ที่กรมช่างสิบหมู่ ให้ช่วยเป็นธุระให้ข้าที”

ขุนศรีวรศิลป์เป็นช่างหลวงที่มีฝีมือและความสามารถสูง ได้รับคัดเลือกให้เข้ามาทำงานสนองพระราชประสงค์ของพญาฟ้าแดด เช่น ทำเครื่องราชูปโภค สิ่งของเครื่องใช้สำหรับเจ้านายชั้นสูง จนถึงสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น พระที่นั่ง พระตำหนัก พระราชยาน

ช่างหลวงจะประจำอยู่ในกรมช่างสิบหมู่ แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ตามความชำนาญในการช่าง แต่แท้จริงแล้วมีช่างต่างๆ มากกว่าสิบอย่าง เช่น ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างหุ่น ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างรัก ช่างบุ ช่างมุก ช่างกระเบื้อง ช่างดอกไม้เพลิง เป็นต้น

นางกำนัลนางนั้นถวายบังคม ก่อนรับคานาคล้อถอยออกไป ทำตาม กระแสรับสั่ง

พลทหารของท้าวจันทะราชเดินทัพเรียงกันตามลำดับแน่นอนหนา ดุยิ่งใหญ่ มีทั้งกองกัน ทำหน้าที่ป้องกันพระราช และกองแล่น ทำหน้าที่ไล่ข้าศึก มีพวก พลตั้ง พลดาบ พลธนูอาบยาพิษ พลหอก พลเขน ล้วนนายทหารกล้าทำทาง ผึ่งผาย ไพร่พลเดินตามนายไปตามลำดับ

ทหารดาบข้างหน้าจัดทัพเป็นรูปปึกครุฑเดินตามขบวนแห่ มีนายทหารจัดตั้งคบาทประจำเท้า ช้างทรงทั้งสี่ พระคชาธารประดับประดาด้วยเครื่อง ประกอบพระเกียรติยศของกษัตริย์งามพร้อม

ไพร่พลเร่งเคลื่อนทัพจนกระทั่งถึงแนวป่าเข้าใกล้เขตชายแดนเมือง ฟ้าแดดสงยาง ท้าวจันทะราชมีรับสั่งให้ตั้งพลับพลาและที่พักของทัพหลวงโดยใช้ไม้เนื้อแข็งในป่า สร้างค่ายและเชิงเทินอย่างแน่นอนหนา เพื่อรอรับมือกับทัพ นครฟ้าแดด

ท้องฟ้าภายนอกดำเนินพระชนนีเมืองเชียงโสมมีดมิต มีแสงดาวปรากฏขึ้นสลัวๆ เพียงรำไร ลมเย็นกระโชกมาโดยแรง

“ดาวประจำเมือง”

เสียงนางกำนัลคนหนึ่งดังขึ้น ดาวประจำเมืองหรือสลักราวกับจะดับมีดับ แผลไพล์ขึ้นพันทิวไม้ ทุกคนนั่งเงียบ ทันใดนั้น ขอบฟ้าก็ปรากฏลำแสงสว่างพุ่ง เป็นสายขึ้น เสียงคุณท้าวแก่ครางว่า

“อินทรรณู...ทำไมเกิดขึ้นตอนนี้”

พระชนนีผุดลุกจากที่ประทับเสด็จไปที่บ้านพระแกลโดยเร็ว

ในคัมภีร์อภิไทโพธิอุบาทว์ การเกิดแสงอินทรรณูอุบัติขึ้นกลางเมือง ถือเป็นกลางบอกอาเพศหนึ่งในแปดประการ เรียกขานกันว่า...อุบาทว์พระอินทร์

ราตรีเห็นอินทรรณู สว่างรัศมีดู

ประจักษ์ในห้วงเวหา

อุบาทว์ครั้งนี้อินทรา ผู้มีมีหิมา

แสดงพระเคราะห์นรชน

“คุณท้าว ทิศนี้ใช่ไหม ที่จันทะราชตั้งทัพพลวงรับทัพนครฟ้าแดด”

“เพคะ” คุณท้าวทูลด้วยเสียงสั่นสะท้าน

“ลูกแม่” พระสุรเสียงของพระชนนีรินรดท้อเกือบจะแกมสะอื้น

รุ่งเช้า ลำแสงสุรย์ทอสีเหลืองอ่อนจางๆ หมู่ยอดปราสาทราชมณฑลเศียร ซึ่งเคยทอแสงเปล่งปลั่งเป็นประกายระยิบระยับ กลับมัวหมองลงอย่างประหลาด

ที่หน้าพระลานฝ่ายใน พระชนนีวางสุวรรณภาชนะใส่ข้าวตักบาตรลง บนแท่นสูงข้างองค์ แล้วทรุดลงประทับนั่งกับพื้นหญ้าอย่างหมดอาลัยในชีวิต

“จันทะราชจะเป็นอย่างไรบ้างนะ” ทรงมองเหม่อหนึ่งนาน

“กรวดน้ำเพคะ” คุณท้าวทูลเตือน พระชนนียามนี้ไม่หลงเหลืออวีแวว ของพระสิริโฉมเหมือนก่อน พระฉวีหมองคล้ำ ชุบผอม

คุณท้าวถวายพระเต้าทักษิโณทกสำหรับกรวดน้ำให้ สายลมพัดหอบ เอาใบไม้แห้งให้ร่วงหล่นจากต้น ยิ่งทำให้บรรยากาศเต็มไปด้วยความเงียบเหงา เศร้าสร้อย พระชนนีค่อยๆ ยันกายคุกเข่าลงบนพื้น คุณท้าวต้องช่วยประคอง พระนางตั้งจิตมั่นนั่ง ทรงหวัง ทรงอธิษฐาน...

“แม่หลังน้ำให้ตรงนี้นะลูก ขอให้รักและความรักของแม่จงเย็นซาบซ่าน ไปถึงหัวใจลูกนะ ขอให้ลูกรับรู้ถึงความห่วงใยจากหัวใจแม่ด้วย ไม่ว่าลูกจะอยู่ที่ไหน ขอให้รับรู้...แม่รักลูกเสมอ” พระชนนีทำจิตว่าง จับแต่น้ำที่หลังลงดิน น้ำตาของผู้เป็นแม่หยาดปนน้ำที่ซึมลงดิน

“ขอลูกจงอย่าแพ้พานเป็นอันตราย กุศลผลบุญทั้งหลายที่แม่กระทำ มา จงเป็นเกราะแก้วกันกายาลูกรัก วันนี้ถ้าแม่แล่นไปได้ แม่จะไปทันที...”

คุณท้าวถึงกับกลั้นสะอื้นไว้ไม่อยู่

...หน้าที่แห่งกษัตริย์ ทุกคนต้องทำ ใครมีหน้าที่ตรงใด ต้องทำตรงนั้น ล้มมิได้ ลูกเอยกษัตริย์มีไว้ทำงานแผ่นดิน ไยเจ้าจึงทิ้งราชการะ ก่อศึกใหญ่เพียง เพื่อชิงนางร่วมเขนย...

“กลับมามาหาแม่โดยปลอดภัยนะลูก” พระสุรเสียงสั่นเครือ

สายลมเย็นวูบหนึ่งพัดต้ององค์ พลันท้าวจันทะราชได้ยินกระแสเสียงของใครบางคน เป็นน้ำเสียงที่คุ้นเคย เป็นคลื่นที่มีฤทธิ์ทางใจให้ความรู้สึกอบอุ่นผูกพันอย่างประหลาดปรากฏขึ้นใหม่ในทวารวิถี

เสียงนั้นดังแว่วประหลาด คล้ายมาจากที่ที่ไกลแสนไกล คล้ายกู่เรียกให้พระองค์กลับคืนเชิงโสม ทรงหวนพระทัยคิดถึงพระมารดาเหลือประมาณ

“แม่เจ้า...”

ท้าวจันทะราชทรงผลองค์ รำพึงแผ่วเบา

ฝ่ายพญาฟ้าแดดเมื่อได้ยินว่าเจ้าแผ่นดินเชิงโสมยกทัพใหญ่มาประชิดเมือง พระองค์รับสั่งให้เจ้ากรมกลาโหมเตรียมพลออกมารับศึกทันที ทรงให้พระโหราหาฤกษ์กำหนดยাত্রาทัพ พระโหรกราบทูลกำหนดวันขึ้นเจ็ดค่ำ เวลาสี่โมงเช้ากับเก้านาที

เหล่าเสนาอำมาตย์ต่างเร่งทบทวนพิชัยยุทธสงคราม ทบทวนพระเวทฤกษ์ยาม การเดินทัพแลตั้งทัพ ทบทวนลักษณะกลศึก ดำเนินศึก การรับ และการรุกไล่

สงครามมิใช่ใช้ชีวิตไพร่แลกมาเท่านั้น สงครามต้องใช้ปรีชาร้อยเล่ห์
พันกล ท้ายสุด...ความฮึกหาญกล้า

ลำแสงสุดท้ายของวันทอดต้องผิวน้ำในบารายใหญ่เบื้องล่างเป็นประกาย
ระยิบระยับแวว อีกไม่นานรัตติกาลจะคลี่คลุมทั้งเวหา

โอม...

เสียงสาธยายมนต์เร็วรัว ดังลอดมาจากเทวาลัยศิลาแลงหลังใหญ่ท้าย
เมือง ยืนทะมึนเด่นตระหง่าน ลมที่พัดกระโชกผ่านชอกหินซึ่งแตกร้าอยู่ทั่วไป
ก่อให้เกิดเสียงหวีดหวิวขึ้นอย่างประหลาด คล้ายเสียงคนกระซิบเอาศัพท์มิได้

หมู่ไม้ใหญ่ที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นทำให้ตัวเทวาลัยมืดมิดยิ่งขึ้น นก
กลางคืนตีปีกกันพื้พื้ ขณะที่ชายคนหนึ่งย่างเข้ามา

ทหารนายหนึ่งทำท่าล้งเลอยู่หน้าทางเดิน ก่อนตัดสินใจขึ้นบันไดหิน
แคบชัน สู่ปราสาทประธาน ซึ่งล้อมรอบด้วยระเบียงคดทั้งสี่ด้านของปราสาท
เสียงระรัวพระเวทสะดุดหุดดลง

“มีอะไร”

เสียงเอ่ยถามห้วนสั้น หากมีเค้าปนตำหนิดังทันควันจากภายในห้อง
ครรรกฤหะ

เพียงแค่นายทหารก้าวขาเหยียบบันไดหน้า เจ้าฟ้าระงิมทรงรุ่งองค์เสีย
แล้ว ทหารนายนั้นล่องซุ่มโคปุระเข้าสู่ภายใน

ครรรกฤหะนั้นเป็นห้องโถงกว้าง ผืนผนังด้านก่อด้วยศิลา ในที่สุดคือ
แท่นหินขัดผนังก่อทึบ วางเครื่องัญญาบูชา แสงสว่างสอดส่องเข้ามาได้ตามช่อง
ยวาระหว่างผนังทำให้ครึ้มสลัว

เทวรูปศิวนาฏราช ร่ายรำในท่าตรีวิกรมหรืออย่างสามมุขอันเป็นหนึ่งใน
ร้อยแปดทำในคัมภีร์นาฏยศาสตร์ ประดิษฐานเด่นเป็นประธาน พระกรขวาถือ
กลองอันหมายถึงการสร้างโลก ขณะเดียวกัน พระกรซ้ายมีเปลวเพลิงล้อมรอบ
พร้อมจะบันดาลแผดผลาญโลกได้ทุกเมื่อ

อีกพระนามหนึ่งขององค์ศิวะคือ...*ภูเตศวร* ดำรงฤทธิ์และศักดิ์เป็นเจ้าแห่งภูตผีทั้งปวง

บนแท่นหิน เมื่อสายตาเขาเริ่มชินกับความสลัว จึงเห็นร่างในชุดขาว นั่งดำรงตัวมั่นอยู่ในท่าโยคาสนะ คือนั่งขัดสมาธิอยู่ ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นท่า มหาราชลีลาสนะ คือชันขาขวาขึ้น ขณะที่ขาซ้ายวางราบกับแท่นศิลา

แสงสว่างจากภายนอกส่องกระทบดวงหน้าคมคายซึ่งขัง เครื่องหน้า เข้มสะดุดตา ริมฝีปากหนายกขอบซัด ส่วนมุมหยัก จนมองดูคล้ายจะแยมหยัน เป็นนิตย์ ผมที่มุ่นเกล้ารัตรึงไว้ ไม่ได้รับการเอาใจใส่ ขนงที่พาดตรงดำจัดเสมอ เนตรกว้าง มีเค้าติดจะโหดเหี้ยมเสียดด้วยซ้า ทำให้ผู้ก้าวเข้ามารู้สึกตะครันตะครอ เกรงกริ่ง

“องค์อุปราช...พญาฟ้าแดดมีพระราชกระแสรับสั่งให้เข้าเฝ้าพระเจ้าข้า”
 ร่างนั้นลุกยืนเหยียดตรง ทำหัตถ์ทั้งสองไว้ที่เอว บ่งบอกถึงความ
 อหังการ
 “ข้ารู้แล้ว”

คำแล้ว พญาฟ้าแดดกับเจ้าฟ้าระงิมเสด็จออกไปยังป่าชานนอกเมือง เพื่อปลุกเสกเครื่องรางให้ขลัง มีรับสั่งให้ทหารตัดไม้ปลูกศาลเพียงตา ทำมณฑลพิธี เพดานดาดผ้าขาว วงสายสิญจน์ลงยันต์ ตั้งบายศรีซ้ายขวา เครื่อง เช่นหัวหมูเป็ดไก่ เหล้ายาพร้อม ทั้งสองพระองค์เข้าในมณฑลพิธี

เล่าห์กลูกนำมาใช้ตั้งแต่เริ่มศึก...

เจ้าฟ้าระงิมนั่งขัดสมาธิบนแท่นไม้ยกพื้นสูง จดรูปเทียน โอมอ่าน
 โองการชุมนุมเทวดา

โอม ทุกช่องชั้นอินทรากรุงพาลี

ทั้งพระเพลิง พระพรหมมยยักษ์

พระคเณศร์พินายทั้งซ้ายขวา

ท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ทิศ

พระภูมิเจ้าที่อันมีศักดิ์

อีกเจ้าป่าทรงศักดิ์เรื่องฤทธิ์

ขอเชิญลงมาให้ศักดิ์สิทธิ์

จงประสิทธิ์มนตราไสยาคม

พระองค์ร้ายคาถาหมาเวท ปลุกเครื่องผ้าประเจียดมงคล ตะกรุดโทน
น้ำมนต์ว่านยาต่างๆ แล้วเอาเครื่องรางที่ปลุกเสกออกแจกจ่ายแบ่งปันให้ทหาร
กับไพร่ท้าวหน้ากัน เสร็จแล้วจึงบริกรรมคาถาเรียกภูตพราย

นกแสกบินโฉบเข้ามาแล้วบินผ่านไป ร้องเสียงแซ่กกรีดหัวใจแล้วหายไป
ในดงมืด ทรงนั่งรารูปปั้น แต่ภายในจิตตองคืออุปราชเฟ่งเป็นสมาธิด้วยมนตรา
ราศีและอำนาจที่เปล่งประกายออกมา แม้แต่พระเชษฐายังรู้สึกคร้ามเกรง
ครั้นบริกรรมพระคาถาครบคาบ ก็เปล่งสีหน้าทงตั้งกอง...

ผีตายฟ้าผ่าทั้งห้าโหง *อยู่ในหลุมในโลงสิ้นทั้งหลาย*
ผีตายคลอตลุกผูกคอตาย *ผีนายผีไพร่ให้รับมา*

เปรี๊ยะ...ครึน...

สายฟ้าสว่างวาบตามด้วยเสียงกัมปนาทของฟ้าร้อง ทุกคนเงยหน้า
มองท้องฟ้า พบประกายสีเงินยังแลบแปลบปลาบ

ฟ้าคำรามครึน แล้วมีพายุพัดอย่างแรงมาใส่ เสียงหัวเราะที่อยู่ลึกใน
อากาศมีหลายเสียง ทั้งแหบทั้งแห้งและเย็นเยือกเข้าจับหัวใจ สักพักก็มีเสียงดัง
ครึนเหมือนคนเลื่อนของหนักตั้งกอง บรรดาผู้ติดตามเหลียวมองเล็กล็ก หลาย
คนสะดุ้งเฮือกกับความวิปริตของดินฟ้าอากาศ

โสตประสาทของพญาฟ้าแดดกำลังสดับเสียงบางอย่าง กระหึ่มก้อง...
เสียงหัวเราะอันกึกก้อง

หึ...หึ...ฮ่า...ฮ่า...

เงาของเมฆดำเข้าบดบังแสงจันทร์จนมืดมิด ฝูงค้างคาวบินหนีกระจัด
กระจาย สุนัขยังไม่ทันขาดเสียงหอนดี ก็เกิดมีกลิ่นเหม็นคุ้งลอยมาตามลม

เพียงชั่วพริบตาไม่ทันที่เสียงหัวเราะจะจางหาย ปรากฏร่างทะมึนของ
ปีศาจร้ายนับร้อยตนลุกขึ้นยืน ขึ้นอืดจวนเพะ หน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวสุดๆ
จนยากที่จะบรรยาย ลำตัวของมันพองพะด้วยน้ำเหลือง ส่วนที่เป็นเนื้อหนัง
แห้งกรังคล้ายใบไม้กรอบแช่น้ำหนอง ใบหน้าของมันเหมือนรวมความน่าสะพรึง
กลัวทั้งหมดเข้าไว้

โครงหน้าของอสุรกายบางคนบิดเบี้ยวไม่ได้รูป นัยน์ตามีข้างเดียวห้อย ย้อยอยู่มุมล่างของใบหน้า บางคนมีสามปากอยู่ที่กลางกะโหลกและสองข้างแก้ม ลิ้นที่โผล่จากปากทั้งสามเป็นสองแฉก สีแดงสดราวกับเลือด

แสงสว่างเจิดจ้าพุ่งขึ้นจากพื้นดินแล้วหมุนวนดุจสายน้ำ ลำแสงประหลาดส่องจ้าและขยายอาณาเขตมากขึ้น หมุนเกลียวรุนแรง

บางสิ่งกำลังเลื้อยช้าแรกพื้นดินออกมา

สตรีลึกลับนางหนึ่งหน้าตาสะสวย แต่เป็นความสวยที่น่าสะพรึง เพราะตั้งแต่บันเอวหล่นลงไปนั้นเป็นช่องทางที่ปกคลุมด้วยเกล็ดแข็งเป็นมันปลาบลิ้นสองแฉกที่แลบยาว ดุจคล้ายอสรพิษที่กำลังเลื้อยไล่เข้ามาอย่างคุกคาม ร้องเสียง วิ๊ด วิ๊ด ชวนสยอง

เจ้าฟ้าระงิมชดข้าวสารเสกใส่ แล้วร้ายคาถากำราบ นางปิศาจร้ายซัดดินซังกอเร็วๆ กรีดร้องเจ็บปวดก่อนแนนิ่งไป เลือดสีแดงคล้ำไหลนองพื้นหญ้า

เจ้าฟ้าระงิมจ้องมองซากปิศาจโอหังแล้วหัวเราะอย่างพอใจ

“ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า...มีใครอยากลองดีกับกูอีก”

เจ้าฟ้าระงิมโบกพระหัตถ์ส่งสัญญาณ นายทหารเอาถาดใส่อาหารคาวหวานออกเช่นผี

ฝูงอสุรกายจากขุมนรกกลุ่มรุมกันกินเครื่องเช่นด้วยความหิวกระหาย บ้างแย่งชิงกัดกินกันเอง ทหารหลายคนเบือนหน้าหนีด้วยความเสียวสยอง

ชั่วครู่ เครื่องเช่นหมดเกลี้ยงไม่เหลือเหลือ...

เจ้าฟ้าระงิมประกาศก้องคล้ายประกาศิต

“พวกมึงจงไปก่อความทุกข์ของเชียงใหม่ให้พินาศ หากสำเร็จ กูจะนำเนื้อพล่าปลายำมาให้พวกมึงอีก ไป...”

ฝูงภูตพรายต่างก้มหัวนมอรับคำสั่ง แล้วลอยล่องออกจากมณฑลพิธี แล่นเข้าป่าตรงไปยังที่ตั้งทัพหลวงของท้าวจันทะราชทันที

พญาฟ้าแดดดวงดาววรวบอยู่ในความมืดพร้อมกับเดินเสียงลอดไรฟัน

“จันทะราช กูจะสับมึงออกเป็นหมื่นชิ้น ในฐานะที่เป็นต้นเหตุการศึกครั้งนี้”

เที่ยงคืน แสงแห่งดวงจันทร์ที่ลอยเด่นอยู่กลางท้องฟ้าเต็มดวงในคำ
คืนนี้ดูแปลกตา เพราะไม่ใช่สีเหลืองนวลเย็นตาอย่างที่เคยเป็น หากกลับเป็น
สีแดงระเรื่อตั้งสี่เสียด ยิ่งส่งให้บรรยากาศทั่วทั้งบริเวณวังเวงยิ่งนัก

กลิ่นอะไรบางอย่างละม้ายกลิ่นเหม็นซากศพรุนแรงจนก็ก๊อชยเข้าจุมก
อย่างแรง ทหารยามยกมือขึ้นปิดจุมก ชูคบเพลิงในมือส่องกราด ตระหนักถึง
บางสิ่งบางอย่างที่ผิดปกติในบัดนั้น

แต่พลัน เกิดเสียงกรีดแหลมคล้ายนกกลางคืนร้องลากยาวดัง วิ๊ด...
วิ๊ด... ขึ้นในค่าย ลมแรงพัดผ่านวูบ กลิ่นเหม็นติดจุมก ทหารที่อยู่ยามชนลุกชู

เหอ...เหอ...

เสียงคำรามคำรามแหบห้าวต่ำลึกประหลาดที่ดังก้องขึ้น ทำให้เขารู้สึก
เหมือนหัวใจหล่นไปกองแทบเท้า ตระหนักจนนั่งงันอยู่กับที่ทำอะไรไม่ถูก
นัยน์ตาเบิกกว้าง ปากอ้าค้าง จ้องดูสิ่งที่ดำยิ่งกว่าความมืดที่พากันยกโขงงเข้า
มาอย่างรวดเร็วนั้นราวต้องมนต์สะกด

ทหารยามผงะหงาย เมื่อเห็นใบหน้าเหล่านั้นชัดๆ เพราะมันไม่ใช่ดวง
หน้าของมนุษย์ นัยน์ตาโปน เหลือกขาว พวกมันกำลังแฉะแยกเขี้ยวฉิ่ง

ร่างลึกลับเหล่านั้นใหญ่โตกำยำดุจยักษ์มาร มือไม้ที่กางร่าอย่างประสงค์
ร้าย และเสียงคำรามต่ำแต่กระหึ่มข่มขวัญน่ากลัวสุดพรรณนา พร้อมทั้งกลิ่น
สาบสากรุนแรงคลุ้งรวมกัน ทำให้ทหารทั้งกองได้แต่ยืนนิ่งตะลึงตะโลงอยู่กับ
ที่ เหมือนกลายเป็นอัมพาตในบัดดล

พริบตาเดียว ก็แผ่นเข้าประชิดตัว

ทหารยามเคราะห์ร้ายรู้สึกว่าจะอึ้งมืออันแข็งแรงผิดมนุษย์ มีเล็บแหลมคม
กริบยิ่งกว่ากรงเล็บสัตว์ตะปบตัวเขาอย่างแรง จนเชกเถลาคว่าคะมำ ความเจ็บ
ปวดที่เกิดขึ้นจากกรงเล็บนั้น ทำให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ดาบในมือถูกกวัดแก่ง
เพื่อเอาชีวิตรอดทันที รู้สึกหวาดกลัวสุดหัวใจ

แต่เข้าไปเสียแล้ว นั่นเป็นโอกาสเดียวที่สามารถปล่อยเสียงร้องหลุด
รอดลำคอออกมาได้ เพราะอึ้งเล็บทั้งสองที่รบตัวเขาไว้อย่างถนัดถนี้ ไม่เปิด
โอกาสให้เขาได้ร้องอีกต่อไป

กลิ่นคาวเลือดตลบเมื่อมันไหลปรือออกจากรอยแผล เหล่าผีร้ายก้มลงดูตกินอย่างหิวกระหาย ชนิดที่ไม่ยอมให้เหลือติดตัวเหยื่ออีกเลยแม้แต่หยดเดียว เสมือนภาพฝันร้ายจากอเวจี

คบเพลิงร่วงหล่นจากมือลงบนหญ้าแห้ง ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี!

แสงไฟสว่างโชติช่วงขึ้นด้วยเพลิงผลาญ พร้อมกับเสียงกรีดร้องของผู้คนดังขึ้นยิ่งมี

“ไฟไหม้ ไฟไหม้”

พระเพลิงลามเลียลูกโซนขึ้นพร้อมๆ กันหลายจุด ผู้คนในค่ายวิ่งกันขวักไขว่จนไม่รู้ว่าเป็นใคร ชายฉกรรจ์ที่มีดาบขัดหลังวิ่งกรูกันออกมา โดยมีกองทัพบัดกุมโจมตีเป็นการลดทอนกำลังทหารให้น้อยลง

ท้าวจันทะราชตกใจลุกขึ้นจากพระแท่นโดยเร็ว พระยาธรรมทรงรีบรูดติดตามไปโดยด่วน

“ฝ่าบาท พระเจ้าข้า” ขุนวังละล่าละลัก สีหน้าขาวซีดปราศจากสีโลหิตราวกับปูนปั้น แวดตาดูราวกับหวาดกลัวอย่างใดอย่างหนึ่ง

“เกิดอะไรขึ้น”

“ทรงทอดพระเนตรสิพระเจ้าข้า” ขุนวังชี้ไปที่ห้องฟ้าเบื้องบน ท้าวจันทะราชเงยพระพักตร์ขึ้นทอดพระเนตรตาม สีพระพักตร์เผือดซีดตัวชานัยน์ตาแข็งค้าง พระสุรเสียงสั้นน้อยๆ ขณะเบิกตามองเบื้องบน

“กองทัพผี” ดูเหมือนจะทรงพยายามระงับพระทัยอยู่ชั่วครู่

ท่ามกลางแสงจากคบไฟมัวชั่ว พระองค์เห็นอสุรกายมากมายแออัดเบียดเสียดกันจนเต็มห้องฟ้า

“วืด...วืด...”

เสียงร้องแข็งแช่กลบเต็มสองหู ร่างเย็นวาบเหมือนตกหล่นน้ำแข็ง

กองทัพผีหน้าตาน่ากลัวกำลังสู้รบกับทหารเป็นการใหญ่ ดูเหมือนกำลังจะเข้าโจมตีค่ายเชิงโสม น่ากลัวยิ่งนัก ภูตผีแมลงฤทธิ์เสียงกึกก้องกัมปนาทหวาดไหว เข้ารายล้อมกองทัพไว้ทันที ทหารเข้าต่อสู้กับพวกผี ต่างชดอาวุธใส่ แต่ทำอะไรไม่ได้ เหล่าทหารต่างออกสิ้นขวัญหายไปตามๆ กัน

เสียงโลหะกระทบกันสลับกับเสียงโหยหวนดังก้องขึ้น ท่ามกลางแสง
กระจ่างจ้าของพระเพลิงซึ่งลามเลียค่ายทหารใกล้พลับพลา

ทหารเชียงโสมบางคนยังตั้งตัวไม่ติด แม้อาบยังไม่ทันที่จะดึงออกจาก
ฝัก แต่กลับถูกกองทัพผีเล่นงานจนตัวดิ้นสิ้นลมหายใจเสียแล้ว

กองทัพหน้าหมีของเมืองเชียงโสมจะมีประโยชน์อันใด ในเมื่อไม่มีการ
เตรียมตัวล่วงหน้า ขุนศึก แม่ทัพ นายกอง ต่างระส่ำระสายเพราะตัดสินใจอะไร
ไม่ถูก

พระยาธรรมทรงตั้งสติ รวบรวมความกล้า คิดหาวิธีรับมือกับพวกเหล่า
ปีศาจร้าย

พลันสายพระเนตรก็ทรงเลื้อยไปเห็นกอไม้พุ่มบางอย่างขึ้นรกเรือ
เป็นดง ไวเท่าความคิด ทรงตะโกนรับสั่งแข่งกับเสียงทหารอื้ออึง

“เอาไปไหนฟาดพวกมัน”

เหล่าทหารรีบหักกิ่งขนาดที่อยู่ใกล้ตัว แล้วหวดอย่างแรงไปยังร่างผีร้าย
เบื้องหน้า

ฟีบ...ฟีบ...ฟีบ...

ปีศาจทุกคนชะงักงัน

ตำแหน่งที่ผีร้ายถูกไปหนาดกระทบ เกิดลูกไฟก้อนเล็ก ๆ ขึ้น กลิ่น
เหม็นไหม้ฉุนเข้าจมูก พวกปีศาจเมื่อถูกไปหนาดก็ส่งเสียงกรีดร้องโหยหวน ไม่
ต่างกับถูกสาดด้วยน้ำกรด ก่อนแตกเป็นดวงไฟกระจายไป

“ไป” พระยาธรรมทวาดสุดเสียง ตวัดกิ่งหนาดฟาดเหล่าอสุรกายที่เหลือ
ลมหมุนพัดดี ๆ ม้วนร่างอันน่าสยดสยองหายไปจนหมดสิ้น

ในที่สุตบรรดาผีร้ายก็หนีเข้าป่าไปหมดเมื่อเกือบรุ่งสาง ทหารของ
เชียงโสมล้มตายเป็นจำนวนมาก บ้างก็ได้รับบาดเจ็บ และขวัญกระเจิงกันทั้ง
กองทัพ

ท้าวจันทะราชถอนใจอย่างเหน็ดเหนื่อย ดำรัสปรึกษาหนายทัพนายกอง
ว่า

“กองทัพเราแตกพ่ายอย่างนี้จะทำอย่างไรดี”

พระยาธรรมทูลว่า

“ต้องเขียนใบบอกแจ้งไปยังเชียงใหม่และเชียงใหม่ ขอกองทัพหนุนออกไปช่วยต่อสู้ข้าศึกไว้ให้อยู่เสียก่อน แล้วจึงยกทัพหลวงออกไปต่อตีภายหลัง”

“พญาฟ้าแดดส่งผีร้ายมาเล่นงานจนกองทัพแตกจានอย่างนี้แล้ว จะให้กองทัพไปหนุน ไหนเลยจะรับไว้อยู่ มาปะทะกันเข้าก็จะพากันแตกพ่าย”

“เราไม่มีทางเลือก...วันพรุ่ง ข้าจะเร่งไปหากองทัพหนุนจากเชียงใหม่และเชียงใหม่มาเพิ่มเติม พระองค์ทรงประวิงทัพหลวง รอจนกว่าข้าจะเกณฑ์ทัพหนุนมาช่วย”

ท้าวจันทราชพยัคฆ์หน้ารับรู้ พระยาธรรมทูลรู้ดีว่าพระทัยของพระเจ้าชฎานั้นร้อนรุ่มเพียงไร

“ทรงรั้งรอทัพหนุนมาทันก่อนจึงค่อยออกรบใหม่พะเจ้าข้า”

ทรงกำชับเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนชักสายบังเหียนห้อมม้ารีบไปเกณฑ์ทัพหนุนจากเมืองพันธมิตรอย่างเร่งด่วน

อวสานตำนานรัก

ครั้นถึงเวลาสี่โมงเศษ โหระเตรียมหยิบเงาเอาชั้นนาย คอยฤกษ์ที่จะเคลื่อนพล เจ้าฟ้าระงิมเห็นท้องฟ้าแจ่มกระจ่างได้ฤกษ์ก็ให้ตีฆ้องชัย พระสงฆ์สวดขยันโต เคลื่อนพลจากวังหลวงมุ่งสู่ค่ายของท้าวจันทะราชตามพิชัยฤกษ์เคลื่อนพล

พญาฟ้าแดดและเจ้าฟ้าระงิมแต่งเครื่องทรงตามตำรับพิชัยยุทธสงครามอันรัดกุมทะมัดทะแมง

วันเสาร์ทรงดำรงล้ำเลิศ แสนประเสริฐสู้ไพร่อย่ามีขาม
ใครประพฤติโดยชนบรบรรจบความ นับตามพระตำราว่าดีเอย

พิธีศึกต้องตามตำรับ สรรพพลถ้วนหน้าแกลัวกล้าหาญฮึกคึกคัก
เสียงฆ้องชัยที่โหระจารย์ฆาตตั้งกระหึ่มก้อง พญาฟ้าแดดประทาน
พระแสงอาญาสิทธิ์ให้เสนาบดีกลาโหมเริ่มกระทำพิธีตัดไม้ข่มนาม ด้วยการฟัน
รูปปั้นข้าศึกและไม้พ้องนามให้ขาดจากกัน

เพียงชั่วลงดาบเดียว แทบทุกคนกลั่นลมหายใจเมื่อพระแสงดาบถูกยก
ขึ้นสูงแล้วฟ้าตกลงขาดเป็นท่อนพอดี

เสียงโห่ขานกระหึ่มก้อง กองทัพหน้าเริ่มเหยียบย่ำผ่านรูปปั้นข้าศึกที่
กลิ้งอยู่กลางดินลอดผ่านประตูป่าซึ่งทำด้วยไม้ลวกๆ สองข้างมีภิกษุสวดชยันโต
และประพรมน้ำพระพุทธรมนต์...การสงครามเริ่มขึ้นแล้ว

สีพระพักตร์ของพญาฟ้าแดดเคร่งเครียดน่าเกรงขาม สะพักพระแสง
ดาบไว้เบื้องพระปฤษฎางค์ และทรงพระแสงของง้าวไว้ในพระหัตถ์ ช้างพระที่นั่ง
อย่างห่างออกไป

เสียงฝีเท้าม้า ฝีเท้าช้าง และฝีเท้าคน จนแผ่นดินสั่นสะเทือนไกลออกไป
ไปทุกที่...ทุกที่...

พระธิดาฟ้าหยาดประทับนั่ง พระองค์แข็ง พระเนตรจับจ้องที่พระลาน
อันว่างเปล่า...

รูปปั้นข้าศึกและไม้พ้องนามละเอียดยเป็นภัสสมรฐิติ หัวใจของพระธิดา
เวลานั้นมีเพียงอย่างเดียวคือ...หวังโยอาลัยรักผู้จากไป!

ทั่วทั้งนครเจียบเหงา คอยสดับแต่ข่าวการศึกษา พระนางจินทาทรงใช้
เวลาส่วนใหญ่อยู่ในหอพะ ทรงเสด็จเข้าไปสวดมนต์ที่ละนานๆ

“สวดมนต์กับแม่หนอยนะลูก สวดเพื่อให้ทูลกระหม่อมพอกับสมเด็จพระเจ้า
ทรงปลอดภัย เสด็จกลับมาเร็วๆ”

ในที่สุด ศีกระหว่างเมืองเชียงโสมกับเมืองฟ้าแดดสงยางก็เปิดฉากขึ้น
เป็นศึกที่ยิ่งใหญ่อย่างไม่เคยมีมาก่อน แสนยาพลที่เพียบล้น ธงทิวสะบัดไกว
ปลายคมอาวุธที่เปลือยปลาน

ช้างโคตรแล่นไล่แทงอาละวาดโจมตีทัพหน้าเชียงโสมอลหม่าน
พญาฟ้าแดดรับสั่งให้เจ้าฟ้าระจิมอ้อมวงวหลังดีโอบกระหนาบล้อมเข้าทั้งซ้าย
ขวา... กลศึกปึกกาตามตำราพิชัยสงคราม

ทัพหน้าเชียงโสมเริ่มระส่ำระสาย ไม่เป็นกระบวน กองทัพฟ้าแดดดี
โอบสองด้าน ทัพเชียงโสมจึงอยู่กลางวงล้อม ในพื้นที่สังหารจะเหลืออะไร!

ไพร่พลทหารหาญทั้งสองฝ่าย ต่างบาดเจ็บล้มตายลงเป็นจำนวนมาก
แต่กองทัพฝ่ายเมืองฟ้าแดดสงยางเป็นฝ่ายได้เปรียบกว่าด้านเชิงรบ ดีทัพหน้า
เชียงโสมจนต้องถอยหลังกลับไปตั้งหลัก

ท้าวจันทะราชทอดพระเนตรเห็นพยุหโยธาเมืองฟ้าแดดเข้าตีทัพหน้าแตกไม่เป็นกระบวนเช่นนั้น จึงมีรับสั่งกับขุนวัง

“ขุนวังท่านพร้อมรียัง”

“ทุกอย่างพร้อมแล้วพระเจ้าข้า ข้าน้อยสิ่งทุกคนให้รอสัญญาณอย่างเดียว หากทัพหนุนมาถึงเมื่อไร ก็สั่งเคลื่อนพลได้ทันที”

“เช่นนั้น...สั่งบุกบัดเดี๋ยวนี้”

“พระองค์จะไม่รอพระยาธรรมก่อนหรือพระเจ้าข้า” ขุนวังทูลทัดทานให้ประวิงเวลาออกรบ

“จะรั้งรอให้ช้าการไปไย ถ้ายทอดคำสั่งข้างลงไป ให้เคลื่อนทัพหลวงออกรบทันที”

ท้าวจันทะราชทรงคชาธารเสด็จนำทัพหลวงออกไปรบทัพหน้าข้าศึกอย่างริบเร่ด้วยพระทัยที่ร้อนผะผ่าวและทิวี่มานะที่แน่นเหนียว ทรงอดพระทัยอยู่เฉยรอทัพหนุนไม่ไหว แม้ขุนวังจะทัก โห้หลวงจะท้วงอย่างไรก็ไม่ทรงรับฟัง

นายทหารที่เป็นหัวหน้าได้ต่อสู้กัน แกว่งดาบฟันกันเสียงดังฉะฉาด ฟุ่งหอกซัดกันไปมาทางนี้ที่ ทางนั้นที่ ทหารทั้งข้างซ้ายขวาต่างรบกันไม่ยอมถอยหนี นายทหารแกลัวกล้าต่างฆ่าฟันเพื่อชิงชัย เสียงโห้ออึงดังลั่น

พวกหน้าไม้ต่างยิงธนูสาตราใส่กัน ข้างกับข้างต่อสู้กัน ม้าคะนองเข้ารบรุกไล่กัน กองทัพรุกมาแรงหนาแน่นเต็มท้องทุ่ง ดุจดลื่นในมหาสมุทร

พลทหารทั้งสองฝ่ายล้มตายเคลื่อนกลาด ร่างของทหารกล้าปลิดปลงร่วงสู่ดิน เลือดไหลนองปรูพีแจกพระพิรุณโลหิตสาตราซัด

คมดาบของทัพฟ้าแดดสงยางกวาดคมไป ณ ที่ใด ทหารภายใต้การบังคับบัญชาของท้าวจันทะราชต้องทอดร่างวิญญาณปลิดปลิว

ท้าวจันทะราชพระสติมัน ไม่หวั่นหวาด แม้เผชิญทัพใหญ่ต่อหน้า ทางที่สงครามจะชนะได้มีอยู่ประการเดียว ยุทธหัตถีสู้กันตัวต่อตัว การรบแบบตะลุมบอนซึ่งโสมยอมเสียเปรียบ จึงหมายพระทัยขับข้างพระที่นั่งตรงไปยังหน้าช้างทรงพญาฟ้าแดด

พระคชาธารที่ท้าวจันทะราชทรงอยู่นั้นเล็กกว่าช่างทรงพญาฟ้าแดดมากนัก เมื่อกษัตริย์สองพระองค์มุ่งเข้าหากัน ช้างที่เล็กกว่าจึงตกใจกลัวช้างที่ใหญ่กว่า ถึงกับเบนหัวจะถอยกลับอยู่ท่าเดียว

ท้าวจันทะราชยกพระหัตถ์ลูบไล้เหนือตระพองแผ่วเบา แล้วตรัสกับช้างต้นว่า

“พ่อพลายเอ๋ย หากท่านจะทิ้งเราจากสมรภูมิ ณ บัดนี้ เท่ากับว่าท่านละทิ้งตัวท่านเอง ขอให้คิดดูเถิด ขณะนี้พระชะตาของเราขึ้นอยู่กับท่าน ถ้าหากเราทั้งสองยืนหยัดอยู่ไซ้ร้ ท่านสามารถจะสู้ให้เราชนะศึกได้ ไม่ว่าผลจะแพ้ฤาชนะ เราจะได้เกียรติยศร่วมกันสืบไป”

พระคชาธารปรบหูรับรู้ ท้าวจันทะราชรับสั่งให้กลางช้างพระที่นั่งพื่อนโบกแพนพระคชาธาร ส่งสัญญาณให้นายทัพนายกองทั้งปวงประดิ่งหน้ากันตรงเข้าหาทัพพญาฟ้าแดดโดยพร้อมกัน

เมื่อซบซ้างถึงเบื้องหน้าช่างทรงพญาฟ้าแดดแล้ว พระองค์จึงร้องตรัสไปว่า

“สมเด็จพระคงไม่ปรารถนาให้ไพร่พลทั้งสองฝ่ายต้องนองเลือด หากท่านยังมีเลือดกษัตริย์ในองค์ จงเร่งมาชนช้างกับข้าอย่างสมพระเกียรติเถิด อย่าได้ใช้เล่ห์เพทุบาย ส่งฝั้วยามากลั่นแกล้งกันให้เสื่อมอสิริยศเลย ไพร่ฟ้ารู้เข้าจะสิ้นนับถือยำเกรง”

พญาฟ้าแดดทรงถือองค์จัด อัดตาสูง กระทบศักดิ์เป็นไม่ได้ เมื่อได้ทอดพระเนตรเห็นพระพักตร์ลูกเขยตัวดีทำท่ายเข้า จึงซบซ้างทรงเข้าชน ช้างของพญาฟ้าแดดพุ่งเข้าโถมแทงซ้างเข้าศึกทันทีไม่ยั้งยั้ง ไซ้จางัดล่าง ดันซ้างของท้าวจันทะราชขึ้นบนเสี้ยหลัก

คชยานจันทะราชท้าว	ออกถวัลย์
โถมปะทะไปทัน	เหยียบยั้ง
सारฟ้าแดดทรงพลัน	ลงล่าง แลนา
เสยส่ายท่ายันต์ทั้ง	คู่ค้ำคางเขิน

“เยวากษัตริย์เอ๋ย...ปากเจ้ายังไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม ริดอกรกับข้า รู้ไหมว่า ข้าเป็นใคร” พระสีหนาทนนคราตเกรี้ยว

“หากไม่รู้จักองค์เอง จะมาตะโกนถามคนอื่นไปใย” ท้าวจันทะราชสวน กลับทันควัน

พญาฟ้าแดดได้ทีพินด้วยพระแสงของ้าว ท้าวจันทะราชเบี่ยงพระองค์ หลบทัน ช้างทรงของท้าวจันทะราชสะบัดจวนจะหลุดก็ทรงพลาดท่าเสียที

พญาฟ้าแดดเบนองค์ จ้วงพินด้วยพระแสงของ้าวซ้ำสุดแรง ถูกท้าว จันทะราชที่ไหล่ขวาขาดสะพายแล่งทรงคว่ำลง

พระองค์สู...สู้อจนกระทั่งซบสิ้นพระชนม์อยู่กับคอข้าง พระโลหิตรินไหล หลังพระคชาธาร เสด็จสู่สวรรคาลัยในเวลานั้น

อรุรารนร้าวยแยก ยลสลบ

เอนพระองค์ลงทบ ท้าวดี้น

เหนือคอคชซอนชบ สิ้งเวช

ววยชีวาทม์สุดสิ้น สูฟ้าเสวยสวรรค

(จากลิลิตตะเลงพ่าย)

ท้าวจันทะราชได้ชดใช้แล้ว เลือดอริรินฟ้าแดดสงยาง กองทัพเชียงใหม่ กำลังน้อยกว่า แตกยับเยิน

พญาฟ้าแดดรับสั่งให้ขุนนางข้าราชการนายทัพนายกองเข้าเฝ้า แล้ว โปรดให้อัญเชิญพระศพศัตถุกลับเมืองฟ้าแดดด้วย พระราชประสงค์คือ... ให้ ธิดาได้ยลหน้าสวามีเป็นครั้งสุดท้าย

ควันไฟยังคงลอยกรุ่นบางเบา ซากศพทหารกล้าทั้งสองฝ่ายทอดร่าง เกลือ่น กลิ่นคาวโลหิตคละคลุ้ง

ทหารกองหนุนที่พระยาธรรมยกมาจากเชียงใหม่และเชียงใหม่ไม่ทัน การณ์ ทัพฟ้าแดดสงยางเข้าควบคุมไว้โดยสิ้นเชิง เท่ากับเชียงใหม่อยู่ในเงื้อมมือ ของพญาฟ้าแดดโดยสมบูรณ์เช่นกัน

เย็นวันนั้น ฝ่ายพระธิดาฟ้าหยาดรอฟังข่าวการสงครามด้วยจิตใจที่ทุกข์
 ทรมาณขณะที่ตามเสด็จพระนางจันทาเข้าไปในหอพระ แต่พอเริ่มสวดมนต์ไป
 ได้ยังไม่ทันไร เสียงคนข้างนอกก็อื้ออึง จนพระนางจันทาทรงรำคาญต้องใช้ให้
 นางข้าหลวงที่หมอบเฝ้าอยู่ตรงพระทวารออกไปห้าม แต่ถึงกระนั้นเสียงอื้ออึง
 ก็ยังไม่สร่างซา

พระนางจันทาเทวีถึงกับกริ้วต้องเสด็จลุกจากเบาะที่ประทับ ลัดออก
 จากหอพระมาทางรัตนสิงหาสน์ด้านหน้า

“นี่อะไรกันถึงได้เอะอะอย่างนี้” พระสุรเสียงแถมกริ้ว ทำให้นางข้าหลวง
 นางนั้นหันมาทูลหมอบลงทันที

“ขุนวังมาขอเข้าเฝ้าเพคะ”

เสียงฝีเท้าม้าภายนอกกระทบพื้นหินหน้าพระตำหนักดังสับสน ขุนวัง
 และทหารหลวงหมู่ใหญ่รีบรุดเข้ามา ก่อนทูลลงถวายบังคม

“มีธุระอะไรรี”

“ข่าวศึกพระเจ้าข้า”

พระนางจันทาปราดลงพระที่นั่งโดยด่วน โดยมีพระธิดาฟ้าหยาดตาม
 เสด็จไปติด ๆ

“ทัพหลวงเป็นอย่างไรบ้าง” พระนางจันทาทรงซักขุนวังอย่างเร่งรีบ

“พญาฟ้าแดดทรงมีชัย กำลังทรงรวบรวมพลกลับเข้าเมืองพระเจ้าข้า”

“แล้วเจ้าพี่ล่ะ”

ขุนวังอีกอึก พระธิดาทรงขึ้นเสียงแหลม “ข้าถามว่าเจ้าพี่จันทะราชทรง
 เป็นอย่างไรบ้าง”

“ทรงเสด็จออกกระทำยุทธหัตถีเมื่อเย็นนี้พระเจ้าข้า”

“หมายความว่า...”

“เสด็จ...สวรรคต...ขาดคอข้างพระเจ้าข้า”

“เจ้าพี่!”

เมื่อได้สดับข่าวการสิ้นพระชนม์ของพระสวามี พระธิดาฟ้าหยาดกรีด
 เสียงแหลมรันทดให้ โหยละห้อยดั่งกังวานสะท้อน ก้องไปในความเงียบสงัด

แสดงถึงความโศกเศร้าอย่างที่สุด และพระหทัยที่แตกสลายลงอย่างสิ้นเชิง พระวรกายแบบบางนั้นทรุดลงในอ้อมพระพาหาของเจ้าแม่

“ห้ามขึ้นไปบนตึกหน้าเร็ว ใครก็ได้รีบไปตามหมอลวงมาที”

ก่อนจะสิ้นสติสมประดี องค์กรหญิงได้แลเห็นชายจีวรอันเหลืองอร่ามของ พระสงฆ์ที่คุ้นเคย ได้ยืนสำเนียงสวดที่เยือกเย็นและสงบอยู่ในที่

...ตึกหังกระราทะโย พุทธา อัมภูระ วิสะติ นายะกา สัพพะปะติฏฐิตา มัยหัง มัตตะเก เต มุนิสสะรา...

ยามนี้ ขณะที่นางใกล้ตาย อดที่จะหวนระลึกถึงพุทธคุณบทหนึ่ง บทนั้น ลงท้ายด้วย

...ตสฺส เม สรณฺ ข้ำขอยี้ดพระพุทฺชคุณเป็นที่พึ่ง...

นางเคยสวดบทพุทฺชคุณนี้ไปตามที่เคยได้รับคำสั่งสอนมา โดยมีได้นึก อะไรมากกว่านี้ แต่บัดนี้...นางได้ย้อนกลับไปรำลึกถึงพุทฺชคุณบทนี้ด้วยความ ศรัทธาที่ยิ่งขึ้นกว่าทวีคูณ!

ไม่ว่าหมอลวงจะถวายเป็นการบูชาอย่างไร องค์กรหญิงฟ้าหยาตก็ไม่ฟื้น ขึ้นอีก เสต็จสู่วรรคาลัยตามพระสวามีไปในทันใดนั้น

นครฟ้าแดดเสียคนดีแล้วจริงๆ ตามคำทำนายของลวงต่าง่อม ไม่ใช่ พญาฟ้าแดด แต่เป็นองค์กรหญิงฟ้าหยาต!

พญาฟ้าแดด เมื่อทรงกลับจากการศึก เห็นพระธิดาองค์เดียวต้องมา จบชีวิตลงเพราะความรักเช่นนั้น จึงทรงสำนึกผิด เสียพระทัยที่ปฏิเสธการสวขอ ของท้าวจันทะราชเสียแต่แรก ไม่เช่นนั้นคงไม่เกิดเรื่องราวใหญ่โต และตามมา ด้วยความสูญเสียอย่างที่สุดของทั้งสองฝ่าย เหล่าไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินต่างบาดเจ็บ ล้มตาย แผ่นดินนองเลือดด้วยความไม่เป็นธรรมของพระองค์เอง

พญาฟ้าแดดจึงรับสั่งให้นำพระศพของพระธิดาและท้าวจันทะราชใส่ โลงทองตั้งเคียงกัน จัดพิธีพระศพอย่างสมพระเกียรติ

เสียงของราษฎรร้องไห้โหยหวนเคล้าเสียงปี่โฉมและกลองชนะคระคริม แสงอาทิตย์เริ่มสลับเห็นแต่ประทีปชวาลาวิบแวมแพรวพราวต้องดวงหน้า ซึ่งมีแต่น้ำตาไหลพรากเป็นประกายจับแสงไฟ

เจ้านาย พระบรมวงศานุวงศ์ และบรรดาเสนาอำมาตย์ต่างถือดอกไม้ธูปเทียนแก่นจันทน์หอมไปถวายบังคมพระศพทั้งสองพระองค์เป็นครั้งสุดท้าย

ขณะที่พญาฟ้าแดดและพระนางจันทาเทวีประทับเป็นประธาน ณ พลับพลาพิธี ดวงพระพักตร์ของพญาฟ้าแดดเมื่อดคล้ำ พระฉวีหมองมัวซูบ พระองค์ลงจนผิดตา ดวงเนตรจับอยู่ที่พระโลงทองหนึ่ง ริมพระโอษฐ์ขมุขขมิบ เล็กน้อย ดูจะกล่าวคำอำลาธิดาเป็นครั้งสุดท้าย

โบเสมาศิลาทรายขนาดใหญ่ใบหนึ่งตั้งตระหง่าน มีภูษาศีชาวโยงยาวไปที่โลงพระศพ

ก่อนสวรรคต องค์หญิงมีรับสั่งให้นางกำนัลนำสาส์นมอบแก่ขุนศรีวรศิลป์ ข่างหลวงประจำราชสำนัก โปรดให้สลักภาพพุทธประวัติตอนพิมพ์าพิลาปตาม ที่ทรงออกแบบไว้ลงบนโบเสมาหินทรายอย่างวิจิตรบรรจง เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา...เพื่อเป็นอนุสรณ์รักแห่งนาง...

เหนือสิ่งอื่นใดทรงหมายพระทัยเพื่อจะให้ผลานิสงส์ครั้งนี้ ช่วยคุ้มครองรักษาพระบิดาบังเกิดเกล้า พระสวามี และอาณาประชาราษฎร์มิให้ต้องมีผู้ใด บาดเจ็บล้มตาย...

น่าเสียดายที่พระธิดาไม่ได้อยู่ถวายด้วยตัวเอง ไม่มีโอกาสแม่ได้ทอดพระเนตรแลเห็น

เสียงพระสวดพร้อมกันเป็นจังหวะ เสียงปี่โฉมดังแหลมสูง ณ บัดนี้ไม่มีเจ้าหญิงฟ้าหยาดพิลาสนิมอีกต่อไปแล้ว

หลังจากถวายเพลิงพระศพ พญาฟ้าแดดและพระมเหสีเข้าไปเก็บพระอัฐิใส่ในพระสุวรรณกิงคารด้วยพระองค์เอง พญาฟ้าแดดประทับยืนหนึ่งหน้าพระเมรุมาศ ดวงเนตรแห่งแล้งจับจ้องอย่างเหม่อลอย ครู่ใหญ่จึงรู้สึกพระองค์ ยืนพระหัตถ์ไปเก็บอัฐิด้วยพระอาการทะนุถนอม

กำจัดศัตรูสำเร็จ ได้เชียงใหม่เป็นเมืองขึ้น แต่พระราชอำนาจไปทุกทิศ แต่สูญเสียลูกอันเป็นที่รักไป อำนาจไม่อาจทดแทนได้ พุ่มดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง ราชบรรณาการจากที่ใด เวลานี้พระองค์มอมละม้ายคล้ายว่างเปล่า ลูกรักมีค่ากว่าบรรณาการใดๆ หัวใจพอราวสลายไร้เรี่ยวแรง

พระอัฐิที่เก็บมาทั้งหมด อัญเชิญไปประดิษฐานบนพานทอง ล้างด้วยน้ำมะพร้าวและน้ำหอม แล้วจึงใส่ในผอบทองฝังเพชรตั้งไว้ในหอพระอัฐิ จนกว่าเจดีย์คู่ที่ทรงสละพระราชทรัพย์ให้สร้างทางทิศตะวันตกของเมืองไว้คนละเจดีย์ เพื่อเป็นอนุสรณ์จะเสร็จเรียบร้อย จึงนำพระอัฐิเข้าบรรจุ

กลิ่นธูปเทียนที่ชาวเมืองจตุบุชาคละคลุ้งหอมตลบไปทั่ว ราวกับจะเป็นการบอกกล่าวแก่ดวงพระวิญญาณของทั้งสองพระองค์ที่สถิตอยู่เมืองฟ้า เบื้องบน

ควันรูปในกระถางลอยขึ้นเป็นสาย ก่อนม้วนตัวสลายวับ เมื่อมีแรงลมพัดผ่าน ชีวิตมนุษย์คล้ายเป็นเช่นนั้น ควันรูปคล้ายมาษา ก่อตัวขึ้น ดำรงอยู่ชั่วขณะ แล้ววูบวับลับหายไป ชีวิตผู้คนมิแยกไปจากนั้น ต่างกำเนิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเสมอ

นับแต่นั้นมา พญาฟ้าแดดมีแต่ศรัทธาเข้าสู่พระศาสนา กระทำสักการบูชา ดูแล้วเวลาน้อยใหญ่ เกณฑ์ช่างสร้างโบสถ์มาศิลาทราญถวายเป็นพุทธบูชา อุทิศให้พระธิดา และเหล่าเสนาทหารหาญที่ถวายชีวิตเป็นราชพลี ทรงออกทรัพย์บำเพ็ญพระราชกุศลทุกวันมิได้ขาด

พระองค์โปรดเกล้าให้ช่างหลวงสลักโบสถ์มา หล่อพระพุทธรูปทองคำจำนวน 84,000 องค์ เท่าจำนวนพระธรรมชั้นบริบูรณ์ใส่ไว้ในเจดีย์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระธิดาฟ้าหยาด และสถาปนามพระธาตุนั้นว่า พระธาตุดำหยาด ทั้งยังประกาศให้ชาวเมืองฟ้าแดดสงยางสร้างพระพุทธรูปกันทุกครัวเรือน

เมืองฟ้าแดดสงยางจึงเป็นศูนย์กลางอนุสรณ์สถานแห่งบวรพระพุทธศาสนา โบสถ์มาศิลา หิน จนบัดนี้ยังเหลือซากมากมาย

เล่าถึงตรงนี้...ยายจำสวนก็ยกมือขึ้นประนม หันไปยังพระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรมองค์หนึ่งบนหิ้งไม้มะค่าลายสวยตอกติดฝา มีมาลัยร้อยด้วยดอกพิกุลวางในพานบูชา

“หลวงพ่องค์นี้ก็สร้างขึ้นในคราวนั้น”

กำพร้ายกมือไหว้ตาม พระพุทธรูปหินทรายบนหิ้งนั่งดงามติดตา พระพักตร์เอิบอิ่ม ฝ่าพระโอษฐ์เผยยิ้มละมุนละไม ทรงแสดงวัตรกรรมุทราโปรดเวไนยสัตว์ สะท้อนถึงฝีมือช่างแกะอันประณีตและเชี่ยวชาญ จึงแกะสลักได้งดงามตามพุทธศิลป์ปานนี้...

“แล้วพระยาธรรมละครีบ” กำพร้าเอ่ยถาม

ยายจำสวนถอนใจเบาๆ

“ครั้นพระยาธรรมทราบบว่าพระเชษฐาปราชัย สิ้นพระชนม์ซึ่งพกลางสมรภูมิ เพราะด่านตัดสินพระทัย ไม่ทรงรอทัพหนุนจากพระองค์ ทรงเสว้โศกเสียพระทัยยิ่ง แต่จนใจที่เชียงใหม่ครั้งนั้นยังอ่อนแอหนัก

“พอสถาปนาพระยาธรรมขึ้นครองเมือง สืบราชบัลลังก์เชียงใหม่ จึงจำต้องตกเป็นเมืองขึ้น ส่งส่วยเป็นราชบรรณาการแก่พญาฟ้าแดดทุกปี พระองค์คงกำลังทรงไต่รตรอง รอเวลา จัดการทำนุบำรุงบ้านเมืองให้แข็งแรงมั่นคงตั้งเดิมเสียก่อน

“เพราะพระยาธรรมนั้น แท้จริงหาได้คลายความเคียดแค้นที่มีต่อพญาฟ้าแดดอันคั่งค้างอยู่ในพระทัยลงไม่

“ยายยังจำภาพวันนั้นได้ดี วันที่ยายนำดอกไม้ไปถวายพระธาตุเจดีย์ทั้งสององค์เมื่อหกปีก่อน...”

ยามสนธยาแล้ว ตะวันลับเลื่อน รอบเจดีย์คู่เสมือนม่านราตรีคลี่คลุมร่างสูงค่อมเดินช้าๆ หัตถาตะลื่อลือทุกก้อน ราวเกรงว่าจะแหลกสลาย พระยาธรรมกลับมาเยี่ยมเยือนพระเชษฐา

แม้กาลเวลาขยับผ่าน แม้ดวงหน้าเพิ่มชันษา แต่ว่ายังคงคมายุดจเดิม

เจดีย์บรรจุน้ำของท้าวจันทะราช ดุจย่ำให้พระยาธรรมจำจारीกถึงความ
พินาศของพระเชษฐาไว้ในหัวใจมัน เชียงโสมตกเป็นเมืองขึ้นของฟ้าแดดสงยาง
แต่อีกไม่นานหรือ...ทรงสบถกับพระเจดีย์ว่า

“วันหนึ่งพญาฟ้าแดดจะต้องใช้หนี้การกระทำนี้ด้วยเลือด ด้วยชีวิต สักวัน
ท่านจะต้องได้รับบทเรียนด้วยน้ำตาเช่นกัน...ท่านจะได้รู้จักกับความเจ็บปวด
จากการที่ต้องสูญเสียสิ่งที่รักสุดชีวิตไป...ท่านจะได้รู้เหมือนข้า...เหมือนข้า...”

เสียงนั้นดังก้อง กรีดลึกเข้าไปในหัวใจของยายจำสวน

ทันใดนั้นเอง เกิดความโกลาหลขึ้น เสียงตุมตมหนักแล้ว ลูกเพลิงลูก
หนึ่งข้ามกำแพงเมืองตกลงมากลางสระ น้ำแตกกระจายนำหวาดเสียว

กำพร้าสะดุ้งผวา ยายจำสวนกอดเขาไว้แน่น รวากับกลัวว่าขวัญจะหนี
หาย ความอบอุ่นอย่างประหลาดแล่นผ่านหัวใจ รู้สึกละม้ายแม่ใหญ่หลวงกำลัง
กอดอยู่

“เกิดอะไรขึ้นครึบยาย”

ยายจำสวนนิ่ง ไม่ตอบ ผุดลุกไปยังหน้าต่างไม้ เห็นนายทหารคนหนึ่ง
วิ่งกระหืดกระหอบ ตีเกราะสัญญาณระรัวถี่

ยายจำสวนชะงักไปที่หน้าต่าง ถามเสียงสั้น

“มีอะไรกันรี”

“รีบหนีเร็วยาย พระยาธรรมยกทัพใหญ่จากเชียงโสมและเมืองอื่น ๆ
แก้ทัพ บุกเมืองฟ้าแดดสงยางแล้ว รีบหนีไปซะ”

แล้วนายทหารผู้นั้นก็รีบวิ่งไปแจ้งข่าวฝ่ายในต่อไป

“เร็วเข้าเถอะ ทัพของพระยาธรรมตีหักเข้าประตูเมืองได้แล้ว อีกไม่นาน
คงมาถึงนี่”

ยายจำสวนจูงมือกำพร้าลงเรือน วิ่งหนีออกจากอุทยานหลวงชั้นนอก
กำพร้าไม่รู้ว่ายายจะพาหนีไปที่ไหน ไม่รู้ว่าจะเดินทางข้ามมิตกลับไปได้อย่างไร
รู้เพียงแต่ว่า ที่นี่ไม่ปลอดภัยเท่านี้!

กำพร้ามองหน้ายายจำสว่นอย่างหัวนหวาด เกาะกุมมือกันไว้แน่น เสียงยายจำสว่นหอบถี่ๆ แต่ยามนี้ยังหยุดพักมิได้...

ทั่วทั้งเมืองเต็มไปด้วยความม่วนวาย เสียงฝีเท้าคน ฝีเท้าม้า เสียงตะโกนหากัน และเสียงโห่ร้องคะนึง ไพร่พลทั้งหมดถูกขับขึ้นเชิงเทินเพื่อปะทะคลื่นคนของทัพพระยาธรรมที่ยกทัพเข้าจู่โจมครั้งแล้วครั้งเล่า

สีหน้าชาวเมืองฟ้าแดดทุกผู้มีวีรกรรมอดทนอดกลั้นและดูเหมือนจะสะดุ้งตระหนกที่มีเสียงโห่ขานดังแว่วตามลมมา

แสงเพลิงจากค่ายหลวงนอกเมืองลูกโชติช่วงแดงฉานขึ้นท้องฟ้า ธนุไฟถูกระดมยิงปลิวว่อนเข้ามาจนเห็นเป็นทางยาว ครันตกลงสู่ที่ใด ณ ที่นั้นก็ลุกเป็นไฟ

เสียงหวีดร้องคร่ำครวญดังระเบ็งเซ็งแซ่ไปทั่ว แสงเพลิงสีแดงฉานลุกโชนส่องประกายสว่างจับหน้าจนแดงฉาน เช่นเดียวกับท้องฟ้าที่สีแดงเดือดดังเลือดนรก

เสียงโห่ดังไล่หลังกระชั้นเข้ามาเรื่อยๆ ภาพที่อยู่ข้างหน้าในความมืดเริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อบางอย่างเคลื่อนที่เข้ามาใกล้

“ยาย ทหาร!”

โดยไม่รอช้า ยายจำสว่นจูงมือกำพร้ารีบหันหลังหนีไปอีกทางทันที แต่หาพินสายนดาของทหารเซียงโสมไม่

“หยุดนะ”

เสียงตะโกนดังระงมจากข้างหน้า ทำให้ทั้งสองยายหลานใจสั่นระรัวหวาดกลัวยิ่งนัก ในไม่ช้า ทหารเหล่านั้นก็วิ่งตามมาทัน...

“สกัดมันไว้”

กำพร้าหันไปมองช้าๆ พบนายทหารหน้าตาหึงมเกรียม ผลักสองยายหลานลงไปกองกับพื้นหญ้า ริมสระน้ำ

“โอ้ย...ไว้ชีวิตยายกับหลานเถอะพ่อคุณ” หญิงชรากุมข้อเท้าไว้แน่น รู้สึกเจ็บแปลบรุนแรง

“ยายจ๋า...เจ็บตรงไหนรีเปลา” กำพรักระวีกระวาดบีบนิ้วข้อเท้าให้
รู้สึกโกรธแค้นแน่นอน

“ทำไมถึงต้องใจร้ายขนาดนี้” เสียงนั้นแทบตะคอก

ทหารหน้าดูนายนั้น แวต่าซึ้งเคียด ค่อยๆ เจ็อดาบขึ้นสุดวงแขน...
ก่อนจะจ้วงฟันมายังร่างของกำพรัอย่างไม่ปราณี เห็นใบมีดเปลือยคมปลาน
ต้องแสงคบไฟ

ยายจ๋าสวนขยับตัวกอดกำพรัแล้วหันกายเอาร่างตนเองเข้าขวางคม
ดาบให้ เสียงหวีดหวิวแหวกอากาศเต็มแรง

กำพรัตกใจตะโกนขึ้นมาสุดเสียง

“อย่า!”

การกลับมา

“อย่า!”

กำพริ้วสะดุ้งสุดตัว เขาลืมตาลูกโปลน ตกใจยิ่งนัก เหนือเม็ดโป่งๆ ผุดขึ้นตามหน้าผาก หยาดน้ำตาดายังคลอเบา เขากุมคอเสื้อยึดตัวเองไว้แน่น รวากับจะปลอบขวัญไม่ให้หนีหายไป พลังสุดท้ายใจลึกๆ กำพริ้วปาดเหงื่อออกจากหน้าผาก มองรอบๆ พบว่าตนเองนอนอยู่บนพื้นกระดานไม้ในบ้านหลังหนึ่ง

“ฝันร้ายรี บักกำพริ้ว” เสียงนุ่มเครือคุ้นเคยเอ่ยถาม

“แม่ใหญ่” กำพริ้วเห็นหญิงชราตรงหน้าถึงกับร้องไห้โฮ โผเข้ากอด เสียงร้องของเขาจะดังก้องไปทั้งบ้าน

“แม่ใหญ่บ่เป็นหยิ่งแม่นบ่”

“จะให้ข้าเป็นหยิ่ง หือ...ข้าก็อยู่ของข้าดี ๆ”

“แม่ใหญ่...หม่อมนี้หม่อมได้”

“ก็บ้านเฮานั้นล่ะ เอ็งนะ พลาดตกลงไปในคันดินที่เมืองเสมา ชาวบ้าน
เขาไปพบเข้า เห็นเอ็งตามหาข้า จึงอุ้มมาที่นี่”

“เมืองเสมา...” เขาทวนคำ

“เมืองเสมาที่เอ็งเดินผ่านมานั้นแหละ อย่างจิ้งไตจิ้งกิ้งขลุ๊กๆ ลงมาใน
ปล่องนั้นได้ ตีนะแค่หัวเข่าถลอกนิดหน่อย เอ็งนี่นะ เฮ็ดให้ข้าเป็นห่วงอยู่เรื่อย”

กำพรวดมองที่หัวเข่าที่มีรอยยาแดงวงใหญ่ แม้เลือดจะหยุดไหล แต่ยัง
รู้สึกทั้งแสบและตึงไปหมด

“ขอโทษครับ” กำพรวดเสียงอ่อยๆ

“บ่เป็นหยิงดอก เอ็งบ่เป็นหยิงก็ดีแล้ว ว่าแต่เอ็งยังอยากกินข้าวต้มมัด
ฝีมือแม่ใหญ่อีกบ่”

“อยากอยู่ครับ อยาก”

“ถ้าอยากก็ลุกขึ้นมาซอຍแม่ใหญ่ฉีกตอง” แม่ใหญ่หัวเราะอย่างอารมณ์
ดี จนเห็นฟันดำปี

กำพรวดเข้าใจว่าเรื่องทั้งหมดที่ตนประสบมานั้นคงเป็นฝันกลางวัน จึง
ไม่ยอกคิดอะไรมาก เขาช่วยแม่ใหญ่ฉีกไปตองเป็นแผ่นเท่าๆ กัน เสร็จแล้วจึง
ปอกกล้วยน้ำว้าแล้วผ่าครึ่งซีก

แม่ใหญ่นวลกวนข้าวเหนียวกับกะทิ น้ำตาล เกลือ คลุกเคล้าให้เข้ากัน
บนไฟอ่อนๆ กลิ่นหอมฟุ้งทั้งครัว

พอเสร็จจากผ่ากล้วยน้ำว้า กำพรวดเหลือวช้ายแลขวาสำรวจบ้านแม่ใหญ่
ไปตามประสาเด็กอยากรู้ ที่นี้มีของเก่าของโบราณมากมาย ทั้งเครื่องกระเบื้อง
เครื่องทองเหลืองในตู้ไม้สักโบราณคร่ำคร่า นอกจากนี้ยังมีตำรับตำราเก่าแก่อีก
มากมาย

พลันสายตาของกำพรวดสะดุดกึกที่วัตถุอย่างหนึ่ง วางอยู่บนหิ้งไม้อัด
ดอกติดข้างฝาสูง

“นั่นอีหยิง แม่ใหญ่”

สิ่งที่ตั้งอยู่บนหิ้งคือ พระพุทธรูปหินทรายบนหิ้งงดงามติดตา พระพักตร์เอิบอิ่ม ฝิพระโอษฐ์เผยยิ้มละมุนละไม พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม... ศิลปะทวารวดีตั้งตระหง่านอยู่บนหิ้งซึ่งมีพุทธลักษณะเหมือนกับที่บ้านยายจำสวนไม่ผิดเพี้ยน

แม่ใหญ่ยิ้มนิด ๆ ที่มุมปาก

“พระองค์นั้นเป็นมุนเป็นมิ่งของบรรพบุรุษ เป็นหยิ่ง”

กำพร้าจำได้ติดตาว่าเป็นพระพุทธรูปองค์เดียวกัน จึงยกมือไหว้ท่วมหัว เขาตัดสินใจที่จะไม่เล่าให้ใครฟังว่าตนได้ย่อนเวลาไปเที่ยวเมืองฟ้าแดดสงยาง มา เพราะถึงจะเล่าไป ก็คงไม่มีใครเชื่อ หว่าเขาเหลวไหลเป็นแน่

“แม่ใหญ่ครับ แล้วเมืองเสมานี้มีมาโดนแล้วดี”

“เห็นกรมศิลปากรเขาว่าเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี อายุประมาณ 1,200 ปี แต่ทางการเพิ่งขุดพบเมื่อ พ.ศ. 2510 นี้เอง ตอนกรมศิลปมาขุด เห็นว่ามีเมืองโบราณสองเมืองจมดินอยู่ติดกัน ชื่อว่าเมืองฟ้าแดดสงยาง...”

“แล้วเขาขุดได้อะไรงั้น แม่ใหญ่”

“เขาวามีคู มีคลองน้ำ มีถนนทางโบราณ มีของโบราณจมดินอยู่นำหลายอย่าง มีทั้งพระพุทธรูปดินเผา เศียรพระพุทธรูป ภาพปูนปั้นเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น นก มีเสมาหินเขียวกับหินทราย มีภาพพุทธประวัติและลวดลายต่างๆ เสมบาใบหนึ่งอยู่ในพิพิธภัณฑที่ขอนแก่น เป็นภาพพุทธประวัติตอนนางพิมพาร้องไห้ เห็นว่างดงามสมบูรณ์ที่สุด”

ใบเสมามีภาพพิลาป...ทำไมช่างเหมือนในฝันจันนะ กำพร้าคิดในใจ

“ถ้าเอ็งอยากรู้เรื่องราวอย่างละเอียด ของหม่องนี่ลองไปรื้อที่ตู้หนังสือหาดู ข้าจำได้ว่ามีอยู่เล่มหนึ่ง”

ในตู้ไม้ใบใหญ่ที่วางชิดผนัง ดูเหมือนจะเป็นที่สะสมความรู้หลายหลากมากมาย หนังสือกว่าร้อยเล่มถูกนำมาเก็บไว้ที่นี่ มีตั้งแต่หนังสือโบราณที่ดีพิมพ์ตั้งแต่ตอนที่กำพร้ายังไม่เกิด จนถึงหนังสือที่เพิ่งพิมพ์ออกมาไม่นาน

แม่ใหญ่เป็นคนชอบอ่านหนังสือนี่เอง ถึงได้มีเรื่องราวสนุกๆ มาเล่าให้เขาฟังอยู่เสมอ...

หนังสือถูกจัดเรียงเป็นแถวเป็นแนวอย่างเป็นระเบียบ กำพรวดเลื่อนสายตาไปยังชั้นที่วางหนังสือเกี่ยวกับตำนานพื้นบ้าน

กำพรวดเริ่มต้นค้นหาหนังสือที่ต้องการในตู้ใบนั้นทีละเล่มๆ เป็นงานที่น่าเบื่อหน่ายแต่เขาไม่เบื่อเลยแม้แต่น้อย เนื่องจากเขารู้ว่าการค้นหาค้นหานี้เกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของหญิงชรา...ยายจำสวนคนนั้น

เวลาผ่านไปเกือบชั่วโมงโดยไม่รู้ตัว กำพรวดลุกขึ้นบิดขี้เกียจไล่ความเมื่อยขบ หนังสือเล่มแล้วเล่มเล่าถูกวางซ้อนทับกันเป็นตั้ง เขายังไม่เจอเรื่องที่ต้องการเลย

พลัน หนังสือหนาเล่มหนึ่งก็ตกลงมา...

เขาหยิบมาอ่านที่หน้าปก

ตำนานเมืองโบราณ

กำพรวดพลิกดูสารบัญ มีทั้งตำนานนครจำปาศรี ตำนานอุรังคธาตุ และตำนานวิมายปุระ...

ตำนานฟ้าแดดสงยาง เมืองโบราณแห่งทวารวดี...เขารีบพลิกไปทันที ศัพท์ที่ใช้ในหนังสือเล่มนี้ค่อนข้างจะยาก เพราะเต็มไปด้วยสำนวนทางวิชาการ แต่เขาก็พยายามอ่านอย่างตั้งอกตั้งใจ เพื่อให้แน่ใจว่าไม่ได้ตกหล่นข้อความที่สำคัญ

พระอริยานุวัตร (อารีย์ เขมจารี) ได้เรียบเรียงตำนานเมืองฟ้าแดดสงยางตามที่เล่าสืบกันมาดังนี้ ประมาณสองพันปีมาแล้ว เผ่าไทยได้อพยพมาจากเมืองหนองแสน่านเจ้าลงมาทางตอนใต้ ได้สร้างเมืองสองเมือง คือเมืองเชียงโสม ทางใต้ลงมาคือเมืองฟ้าแดด มีพญาฟ้าแดดครองเมือง เมืองลูกหลวง ชื่อเมืองสงยาง มีต้นยางสูงสวยงาม รวมเรียกว่าฟ้าแดดสงยาง พญาฟ้าแดดมีมเหสีชื่อจันทาทวี มีราชธิดาชื่อนางฟ้าหยาด หรือหยาดฟ้า...

ใช่แล้ว...ตำนานเดียวกันไม่ผิดแน่ กำพรั้ารีบอ่านผ่านๆ ข้ามไปจนถึงตอนท้ายของตำนาน

พญารามกะเกณฑ์ทัพทั้งจากเชียงโสมและเมืองใกล้เคียงทั้งหลาย ได้แก่ เม็ง (มอญ) ดลา (ไทยใหญ่) ม่าน (พม่า) ฉวน ลาว ล้อ โภย (อยู่ในพวกม่าน) และขอม รวมทั้งสิ้นเก้าทัพใหญ่ ยกมาประชิดเมืองฟ้าแดดสงยาง

เมื่อพญาฟ้าแดดทรงทราบข่าวศึกเห็นเหลือกำลังที่จะต่อสู้ได้ ทั้งพระองค์เองทรงพระชรามากแล้ว จึงไม่คิดที่จะได้ตอบประการใด เมืองฟ้าแดดจึงยอมลดตัวอ่อนน้อมต่อเมืองเชียงโสม แต่นั้นมาทั้งสองเมืองก็รวมเป็นเมืองเดียวกัน หาได้มีการศึกสงครามต่อกันอีกไม่

กำพรั้าถอนใจ ไม่มีข้อความตอนไหนกล่าวถึงยายจำสวนแม้แต่ย่อหญิงชราจะเป็นตายร้ายดีอย่างไรไม่มีใครรู้

“กำพรั้าเอ๊ย...” เสียงแม่ใหญ่เรียกดังมาจากครัว

“ครับ” เขารีบขานรับก่อนวิ่งไปหา

“ข้าวต้มมัดเสร็จแล้ว ลองชิมดูซิว่ามีแม่ใหญ่ยังคือเดิมบ่”

แม่ใหญ่ยื่นข้าวต้มมัดให้ เขาเอื้อมมือไปรับ ข้าวต้มมัดห่อนั้นยังอุ่นๆ อยู่ เขาค่อยๆ บรรจงแกะห่อใบตองออก เผยให้เห็นข้าวเหนียวที่เรียงตัวห่อกล้วนหน้าว่าสีแดงอยู่ภายใน

ทันทีที่ข้าวต้มมัดคำแรกเข้าปาก ความทรงจำเก่าๆ หวนคืนกลับมาจนทำให้กลืนน้ำตาไว้แทบไม่อยู่

กำพรั้ายิ้ม...แต่ตอนนี้เขารู้แล้วว่ามันเป็นยิ้มแห่งความสุข ยิ้มแห่งความทรงจำ ยิ้มแห่งความประทับใจหญิงชราที่กำลังยืนอยู่ตรงหน้า...

รสมือแม่ใหญ่ยังเหมือนเดิม ที่ต่างก็คือข้าวต้มมัดวันวานเย็นชืด แต่วันนี้ยังระอุอุ่นเพราะเพิ่งออกจากเตาไฟ และที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปคือน้ำใจของแม่ใหญ่ที่หยิบยื่นให้เขาเสมอมา

ข้าวต้มมัดห่อนี้ หากกินที่ไหนไม่ได้ เพราะแม่ใหญ่ใส่ความรัก ความห่วงใยไว้เต็มเปี่ยม...

น้ำตาลเขาคลอเบา ก่อนจะไหลลงมาในที่สุด เขาต้องรีบเช็ดน้ำตาลา กลัวแม่ใหญ่จะเห็น

“แซบป๋” หญิงชราถามเสียงเนิบ

“แซบหลาย...แซบที่สุดในโลกเลย”

แม่ใหญ่หัวเราะ “เอากลับไปกินที่โน่นนำ แม่ใหญ่ทำเผื่อไว้หลาย”

กำพร้ายกมือไหว้ขอบพระคุณ บุญคุณที่แม่ใหญ่มีให้ เขาจะจำจารึกไว้ในใจมัน

“แม่ใหญ่ครับ...ผมมีอะไรมาฝากแม่ใหญ่นำ”

เขารีบวิ่งปร๋อไปที่กระเป๋าดูเดินทางใบเขื่องที่นำติดตัวมาด้วย แล้วหยิบเอาบางอย่างออกมา

“แม่ใหญ่ครับ ผมเอามาฝาก”

แม่ใหญ่รับสิ่งนั้นมาดู มันเป็นเปลือกกฝืนหนึ่ง ไม่มีลวดลายอะไรมากนัก แต่ฝีมือการทอประณีตมาก รอยต่อของกแต่ละเส้นเรียงถี่ชิดเสมอกัน

“ไปซื้อให้เปลืองเงินเปลืองทองเฮ็ดหยัง เอ็งนำสิเก็บเงินไว้ใช้ยามจำเป็นมากกว่า”

“ผมบ่ได้ซื้อมาดอกครับ...”

แม่ใหญ่นวลเล็กคิ้วสงสัย

“ผมทอเองกับมือเลยนะครับ”

กำพร้ายึดอกภูมิใจ หญิงชราทอดเขาไว้ หอมแก้มฟอดใหญ่

“แม่ใหญ่มักบ่ครับ”

“มักสิ...มักหลายอยู่ ขอบใจเอ็งมาก บักกำพำเอี้ย...ขอให้ความกตัญญูของเอ็ง จงส่งผลให้เอ็งเจริญๆ ยิ่งๆ ขึ้นไปนะลูกนะ”

พรของแม่ใหญ่ดูน่าทึ่งที่หลังรินชโลมใจ ให้เขามีพลังต่อสู้ต่อไปในวันข้างหน้า

กำพร้าลาแม่ใหญ่กลับเมื่อตอนใกล้ค่ำ

“กลับมาเยี่ยมแม่ใหญ่อีกเด้อ”

หญิงชราโบกมืออำลาเป็นครั้งสุดท้าย

การเดินทางมาเยี่ยมแม่ใหญ่คราวนี้ กำพร้าได้อะไรดี ๆ กลับไปมากมาย
จริง ๆ ได้เดินทางข้ามมิติมหัศจรรย์ไกลโพ้น ได้กลับมาเจอแม่ใหญ่ และยาย
จำสวนคนนั้น ที่สำคัญได้รับพรอันเป็นมงคลแก่ชีวิตของเขา...

มองเมืองเสมาตรงหน้า ก็ให้หวนนึกถึงความรุ่งเรืองในอดีต ซึ่งบัดนี้ได้
กลับกลายเป็นซากปรักหักพัง คำบอกเล่า ความเชื่อแต่ดึกดำบรรพ์ของลูก
หลานฟ้าแดดสงยาง ทำให้คิดว่าหนทางไปสู่สันติสุขนั้นจักต้องแลกเปลี่ยนกัน
ด้วยชีวิตกระนั้นหรือ...

ขณะเดินผ่านซากเมืองโบราณ...ต้นไทรใหญ่ข้างทางพลิวไหวส่งเสียง
สั่นกรรารวกับฝนตก กำพร้าเงยหน้าขึ้นมองด้วยความแปลกใจ ไม่รู้สึกว่ามีลม
พัดเลยสักนิดเดียว

ก่อนจะจากเมืองเสมา เขาหันกลับมาดู...สะดุ้งวาบ

นางที่ยืนอยู่เบื้องหน้างามแท้ เกศามันเกล้าเสียบปิ่นพรวยพรายพวง
พู่ดอกไม้อัญมณี รัศมีตระการ สวมพัสดราภรณ์ผ้าฝ้ายย้อมสี เสือรัดรูปอวด
สัดส่วนงามระหง นุ่งผ้าสีแดงเลือดนกทอมือ ยกดอกด้วยลวดลายอันวิจิตร...
เจ้าหญิงฟ้าหยาดงามเฉิดฉาย

ใกล้ ๆ กันมีบุรุษรูปร่างองอาจกำยำ ในชุดผ้าถุงผืนยาว จีบโจงสีแดงเข้ม
ยกดอกลวดลายสีทองระวิบ ท่อนบนเปลือยเปล่า หน้างามเกลี้ยงเกลา งามสง่า
ดุจองค์แกนฟ้า...ท้าวจันทะราชเหนือหัวแห่งเชียงโสม

ทั้งสองตระกองกอดประทับเคียงกัน ส่งยิ้มใสตรงหน้า หากพอกะพริบ
ตา ภาพนั้นก็วาบหาย กำพร้ากล่าววาจาสุดท้าย

“ขอให้ความรักของทั้งสองพระองค์จงจารจดในใจทุกผู้ตลอดไป”

ใครบ้างเคยรำลึกถึงตำนานรักฟ้าแดดสงยางที่เมืองเสมา
ใครบ้างหลั่งน้ำตาให้ท้าวจันทะราช แลนางฟ้าหยาด ผู้พิลาสพิไลล้ำ
ใครบ้างสดับกลอนลำแล้วม่วนซื่นกำซาบเอิบอาบใจ
ใครบ้างมีอำนาจยิ่งใหญ่ แต่...ไม่เป็นธรรม

park

อุทยานการเรียนรู้

ภาคผนวก

TK
park

อุทยานการเรียนรู้

อธิบายศัพท์

ก่ง	ทำให้งอเป็นรูปโค้ง
ช่วง	บริเวณ ลาน
ข่อย	ฉันทน์ ข้ำ
โขน	ชื่อกรมซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในพระราชฐานชั้นใน เจ้าพนักงานหญิงในกรมโขน มีหน้าที่คล้าย ตำรวจ; ตำแหน่งราชการฝ่ายทหาร (จารึกสยาม)
ครมฤคฤหะ	ห้องประดิษฐานรูปเคารพซึ่งเป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม
คีตฮอด	คิดถึง
จั่งไต่	ยังไฉ
ชอย	ช่วย
ซุ้มโคปุระ	ซุ้มประตูทางเข้าซึ่งเป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม
ซุ้มมือ	ทุกมือ
โดน	นาน
ตระพัง	แอ่ง บ่อ หนอง
ตาเวิน	ดวงอาทิตย์
บ่เป็นหยังดอก	ไม่เป็นไรหรอก
ปฤษฎางค์	หลัง
ไปไส	ไปไหน
ผอบ	ภาชนะสำหรับใส่ของ มีเชิง ฝาครอบมียอด มักทำด้วยโลหะหรือไม้กลึง
ผู้ไต่	ใคร

พระธรรมชั้น	กองธรรม หมวดธรรม
พ้อ	พบ
เพื่อน	ท่าน
ไฟพะเนียง	ดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่บรรจุดินดำ ใช้ตั้ง จุดไฟให้ลุกเป็นช่องงาม
มุนมั่ง	ทรัพย์สมบัติหรือมรดก
แม่หนัด	ไซ้ไหม
ย่าง	เดิน
แลง	ตอนเย็น
เสมา	เครื่องหมายบอกเขตโบสถ์
หม่อง	ที่ สถานที่
หม่องใต้	ที่ไหน
อัฐิ	กระดูกคนที่เผาแล้ว
อีหยัง	อะไร
เฮ็ด	ทำ

แกะรอยตำนานที่กำแพงบ้านเจด

ตำนานฟ้าแดดสงยาง เมืองโบราณแห่งทวารวดี

ฟ้าแดดสงยาง เป็นชื่อของเมืองโบราณเมืองหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เจริญรุ่งเรืองอยู่ในวัฒนธรรมทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 เมืองนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น คนพื้นเมืองเรียก ฟ้าแดดสูงยาง ในบวรรัตนกรรมาท่งถิ่นเรียก ฟ้าแดดสงยาง หากเรียกตามชื่อบ้านจะเรียกว่า บ้านเสมา ตามประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าฟ้ารุ่งม แห่งกรุงศรีสัตนาคนหุตเรียก โนนผึ่งแดด หรือโพนผึ่งแดด เป็นต้น

เมืองฟ้าแดดสงยาง ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ประมาณ 300-500 ไร่ แขนผึ่งเมืองเป็นรูปวงรี มีคันดินล้อมรอบเป็นคูเมือง 2 ชั้น วัดโดยรอบมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ขนาดผึ่งเมืองยาว 2 กิโลเมตร กว้างประมาณ 1.35 กิโลเมตร ส่วนประตูเมืองไม่ทราบแน่ชัด สันนิษฐานว่าอยู่ตรงคูเมืองทั้ง 4 ทิศ

พบร่องรอยของศาสนสถานที่มีลักษณะของแผนผังที่สร้างขึ้นตามคติในพุทธศาสนาอยู่หลายแห่ง เช่น พระธาตุยาคู ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่า เป็นที่บรรจุอัฐิของพระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่ชาวเมืองเคารพนับถือ จึงจัดให้มีเทศกาลบูชาพระธาตุประจำปี ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม เพื่อขอฝนและเพื่อความสงบร่มเย็นของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเมืองฟ้าแดดสงยางเป็นแหล่งเสมาหินขนาดใหญ่และสำคัญที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้กว่า 130 แผ่น และเคลื่อนย้ายไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น

ใบเสมาหินทรายสีแดงมีทั้งที่เป็นแท่งหินกลม เหลี่ยม และแผ่นศิลา มีทั้งแบบที่ไม่มีลวดลายและที่สลักลวดลาย รวมถึงจารึกตัวอักษรโบราณ ลวดลายที่พบมักอยู่บนเสมารูปกลีบบัว จำหลักเป็นลายรูปสถูปแบบทวารวดี พุทธประวัติ และชาดก

ภาพที่สำคัญได้แก่ใบเสมาศิลา สูง 2 เมตร สลักเรื่องพุทธประวัติตอน พระพุทธองค์เสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์ (พิมพาพิลาป) ในภาพจะเห็นพระนางพิมพาขยายผมเพื่อเช็ดหรือรองพระบาทพระพุทธองค์ อันเป็นการแสดงความเคารพสูงสุดในวัฒนธรรมอินเดียโบราณ

นอกจากนี้ยังพบรูปแบบของปราสาทและซุ้มประตูในรูปสลักนี้ ซึ่งเป็นหลักฐานสมัยทวารวดีที่ไม่เคยพบเด่นชัดจากที่อื่น อีกภาพหนึ่งที่มีความสำคัญคือ ใบเสมาศิลา สูง 1.09 เมตร สลักเรื่องพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

หลักฐานอื่นๆ ที่พบและใช้ยืนยันว่าเมืองฟ้าแดดสงยางนี้เป็นเมืองที่มีความเจริญและมีความสำคัญในวัฒนธรรมทวารวดี เช่น พระพิมพีดินเผา อิทธิพลสกุลช่างคุปตะรุ่นหลัง ลูกปัด เครื่องประดับ เครื่องปั้นดินเผา กล้องยาสูบดินเผาและที่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์ รวมทั้งโครงกระดูกมนุษย์ที่พบปะปนอยู่ในหลุมขุดค้นภายในเมืองโบราณนี้ด้วย

พระอริยานุวัตร (อารีย์ เขมจารี) ได้เรียบเรียงตำนานเมืองฟ้าแดดสงยางตามที่เล่าสืบกันมาดังนี้

ประมาณสองพันปีมาแล้ว เผ่าไทยได้อพยพมาจากเมืองหนองแสน่านเจ้าลงมาทางตอนใต้ ได้สร้างเมืองสองเมืองคือ เมืองเชียงโสม ทางใต้ลงมาคือเมืองฟ้าแดด มีพญาฟ้าแดดครองเมือง เมืองลูกหลวงชื่อเมืองสงยาง มีต้นยางสูงสวยงาม รวมเรียกว่า ฟ้าแดดสงยาง พญาฟ้าแดดมีมเหสีชื่อจันทาเทวี มีราชธิดาชื่อนางฟ้าหยาดหรือหยาดฟ้า

เมื่อพระธิดาเจริญวัย พระบิดาจึงสร้างปราสาทก่อด้วยศิลาแลงตั้งอยู่กลางน้ำ (ปัจจุบันเรียกโนนสาวเอ้) จัดทหารรักษาพระธิดาอย่างเข้มงวด ไม่ให้คนภายนอกไปเกี่ยวข้องได้ แต่พญาจันทะราช เมืองเชียงโสม ลอบเข้าหาพระธิดาของพระองค์ แล้วส่งขุนคานเป็นราชทูตนำเครื่องราชบรรณาการมาสู่ขอพระธิดา แต่พญาฟ้าแดดทรงกริ้วไม่ยอมยกให้

พญาจันทะราชจึงขอความช่วยเหลือไปยังเจ้าผู้ครองนคร ซึ่งเป็นญาติได้แก่ พญาเชียงสง เมืองเชียงสง พญาเชียงสา เมืองเชียงสา พญาเชียงเคือ เมืองเชียงเคือ พญาเชียงซ้อย เมืองท่างามน้ำดอกไม้ เมืองเชียงยี่น เมืองปัตตะนคร (สายบาตร) พญาสาบุตร เมืองสาบุตรกุดกอก ส่วนพญาเชียงเหียน เมืองศรีแก้วผักแว่น เมืองหงส์ เมืองหนองหาน ตั้งตนเป็นกลาง

เมืองทั้งสองสู้รบกันคนตายเกลื่อนเลือดไหลนองท่วมแผ่นดิน พญาจันทะราชสิ้นพระชนม์ในสนามรบ พญาฟ้าแดดมีชัยชนะ ส่วนนางฟ้าหยาดทราบข่าวการตายของชายคนรัก นางเศร้าเสียใจมาก ถึงกับสิ้นใจตายตามคนรัก

พญาฟ้าแดดเสียดพระทัยยิ่งนัก รับผิดชอบต่อหน้าศพของนางใส่ในหีบศพ พญาจันทะราช ทำพิธีเผา แล้วให้ก้อเจดีย์บรรจุอัฐิสององค์คู่กัน จากนั้นแต่งตั้ง พญาธรรมครองเมืองเชียงโสมสืบต่อมา โดยต้องส่งราชบรรณาการแก่เมือง ฟ้าแดด ทั้งสองเมืองได้สร้างพระพุทธรูปบรรจุไว้ในพระเจดีย์ทั้งสอง แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธรศาสนาในสมัยนั้น

ฝ่ายพญาธรรมนั้น หาได้คลายความเคียดแค้นที่มีต่อพญาฟ้าแดด อันคั่งค้างอยู่ในพระทัยลงไม่ แต่ก็จใจที่เชียงโสมครั้งนั้นอ่อนแอหนัก พระองค์ ทรงไตร่ตรอง รอเวลาจัดการทะนุบำรุงบ้านเมืองจนแข็งแรงมั่นคงดังเดิม

พญาธรรมกะเกณฑ์ทัพทั้งจากเชียงโสมและเมืองใกล้เคียงทั้งหลาย ได้แก่ เม็ง (มอญ) ดลา (ไทยใหญ่) ม่าน (พม่า) ฉวน ลาว ล้อ โกย (อยู่ในพวก ม่าน) และขอม รวมทั้งสิ้นเก้าทัพใหญ่ ยกมาประชิดเมืองฟ้าแดดสงยาง

เมื่อพญาฟ้าแดดทรงทราบข่าวศึกเห็นเหลือกำลังที่จะต่อสู้ได้ ทั้ง พระองค์เองก็ทรงพระชรามากแล้ว จึงไม่คิดที่จะโต้ตอบประการใด เมืองฟ้าแดด จึงยอมลดตัวอ่อนน้อมต่อเมืองเชียงโสม แต่นั้นมาทั้งสองเมืองก็รวมเป็นเมือง เดียวกัน หาได้มีการศึกสงครามต่อกันอีกไม่

อุทยานการเรียนรู้

เกร็ดน่ารู้

ใบเสมาที่เมืองฟ้าแดดสงยาง

ใบเสมาที่เมืองฟ้าแดดสงยางไม่เหมือนกับเมืองอื่นๆ ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีเสมาหินอยู่เป็นจำนวนมากและหลายชนิด นับได้ว่าเป็นเสมาหินที่สำคัญที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เสมาที่พบในเขตฟ้าแดดสงยาง มี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทแผ่นหิน รูปกลีบบัวสลักที่ฐาน แบบนี้พบอยู่ทั่วไป ปักล้อมบริเวณที่เป็นเนินดิน ไม่กำหนดจำนวนและตำแหน่งทิศที่แน่นอน
2. ประเภทแผ่นหิน มีบัวที่ฐานและมีภาพขาคหรือพุทธประวัติสลักเสมาประเภทนี้มีอยู่หลายหลัก บางหลักมีขนาดใหญ่และภาพสลักสวยงาม เป็นศิลปะแบบทวารวดีที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสมาเหล่านี้ได้ถูกเคลื่อนย้ายจากตำแหน่งเดิมมาปักไว้ที่วัดโพธิชัยเสมาราม (วัดบ้านเสมา)
3. ประเภทแท่งหินมีบัวที่ฐาน พบปักอยู่ประจำที่ครอบบริเวณฐานอาคารที่ก่ออิฐรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลักษณะการปักเป็น 8 ทิศ ในบางจุดมีการปักเสมาคู่กันด้วย

(เรียบเรียงจากหนังสือแองอารยธรรมอีสาน โดย ศรัศักร วัลลิโภดม)

ชื่อเพี้ยนของเมืองฟ้าแดดสงยาง

คำว่า “สง” ภาษาถิ่นโบราณทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แปลว่า สวยหรือส้าง เดิมคงมีป่าต้นยางขึ้นอยู่สวยส้าง จึงตั้งชื่อว่าเมือง “สงยาง” ไม่ใช่ “สูงยาง” อย่างที่เรียกเพี้ยนกันจนผิดความหมาย

(เรียบเรียงจากหนังสือของคีอีสาน โดย จารุบุตร เรืองสุวรรณ)

เล่าเรื่องจากใบเสมารูปพิมพ์พิลาป

รูปสลักบนใบเสมานี้เป็นพุทธประวัติของพระพุทธเจ้า กล่าวถึงครั้งที่พระพุทธองค์บิณฑบาตอยู่ในเมืองกบิลพัสดุ์ เมื่อผู้คนในเมืองเห็นพระพุทธองค์บิณฑบาตก็ส่งเสียงอื้ออึง โกลาหล จนพระนางพิมพาซึ่งเป็นพระชายาได้ยิน จึงแหม่มหน้าต่างออกมาชมว่าพระพุทธองค์งดงามเพียงใด แล้วนางก็ชี้ให้พระราหุลดู

ฝ่ายพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดา เมื่อทราบว่าลูกชายออกบิณฑบาต ก็ออกไปห้าม บอกว่าการทำเช่นนั้นไม่เหมาะกับเจ้านายในศากยวงศ์ พระพุทธองค์ตอบว่า การทำเช่นนี้เป็นเรื่องควรประพฤติตามแบบของผู้ออกบวช และเทศนาให้พระบิดาฟัง จนบรรลุโสดาบ้น

วันที่สอง พระพุทธองค์รับบิณฑบาตที่พระราชนิเวศน์ จากนั้นก็แสดงธรรมเทศนา จนพระนางประชานิเวศน์ซึ่งเป็นหน้าบรรลุโสดาบ้น ส่วนพระเจ้าสุทโธทนะบรรลุสุทิกาคามี

วันที่สาม พระเจ้าสุทโธทนะได้ถวายภัตตาหารแด่พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระสงฆ์ 20,000 รูป หลังจากนั้นพระพุทธองค์ก็แสดงธรรมเทศนา จนพระเจ้าสุทโธทนะบรรลุนาคามีผล ขณะฟังเทศนาพระเจ้าสุทโธทนะเห็นแต่พระนางประชานิเวศน์กับบรรดานางใน ไม่เห็นพระนางพิมพามา นั่งฟังด้วยจึงให้ไปเชิญนางมาฟังเทศนาด้วยกัน

ฝ่ายพระนางพิมพาเมื่อได้รับคำเชิญก็ไม่ยอมมา ตัดพ้อว่าตนจะเป็นกาลีณี นำความเสื่อมเสียเกียรติมาสู่พระพุทธองค์ เมื่อก่อนพระพุทธองค์เคยมาหา แต่ตอนนี้นางกลับต้องไปหาเสียเอง นางคิดน้อยใจว่าเพราะนางเป็นกาลีณีจึงทำให้พระพุทธองค์ออกบวช ขนาดพระพุทธองค์มาถึงที่เมืองนี้ป็นวันที่สามแล้วยังไม่คิดจะมาหานางเลย ถ้าวันนี้พระพุทธองค์ไม่มาหานาง นางคงสิ้นใจแน่นอน

นางข้าหลวงนำเรื่องไปบอกพระเจ้าสุทโธทนะ พระองค์จึงขอร้องให้พระพุทธองค์ไปหาพระนางพิมพา มิเช่นนั้นนางต้องสิ้นใจแน่ และพระราหุลก็คงสิ้นใจตามแม่ไป พระพุทธองค์จึงตัดสินใจไปพบพระนางพิมพา พร้อมกับบอกอัครสาวกทั้ง 2 รูปว่า หากพระนางพิมพาจะสัมผัสร่างกายของพระพุทธองค์ก็อย่าห้ามนางเลย เพราะถ้าห้ามนางแล้ว นางจะสิ้นใจตายเป็นแน่ ด้วยเหตุที่ว่า

นางได้อุปการะพระพุทธองค์มาตั้งแต่อดีตชาติ และตอนนี้ถึงเวลาที่จะแทนคุณของนางแล้ว อีกอย่างพระพุทธองค์ก็สิ้นราคะ โทสะ โมหะแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหวอย่างแน่นอน

เมื่อพระนางพิมพาทราบข่าวพระพุทธองค์มาที่ห้อง ก็เข้าไปกอดที่ข้อเท้าของพระพุทธองค์ แล้วพำพรณนาถึงความทุกข์ที่พระพุทธองค์ทิ้งนางไปและความรักที่นางมีต่อพระพุทธองค์ พระพุทธองค์ตอบว่า ความรักความภักดีของพระนางที่มีต่อพระพุทธองค์มีความมั่นคงในทุกๆ ชาติ ว่าแล้วพระพุทธองค์ก็เทศนาเรื่องจันทกีนรชาดก เพื่อระงับความโศกเศร้าของพระนางพิมพา จนนางบรรลู่ไสตบั้น

(เรียบเรียงจากตำราวิชาการ หนังสือรวมบทความวิชาการ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2/2545

ของคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง พิมพาพิลาปสูตร

โดย อาจารย์รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกุล)

ใบเสมาศิลาสลักพุทธประวัติ ตอนพิมพาพิลาป

พระธาตุยาคู เดิมเรียกว่า “ธาตุใหญ่” เป็นพระสถูปสมัยทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 13-15) ตั้งอยู่กลางทุ่งนาทิศเหนือบ้านเสมา อำเภอภุมลาลัย เป็นศิลปะการก่อสร้างแบบทวารวดี ทำด้วยอิฐดิน ฐานเป็นรูป 8 เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง ขนาดฐานกว้าง 10 เมตร ยาว 10 เมตร สร้างซ้อนกันเป็นลักษณะแบบจตุรมุข สูงจากฐานถึงยอด 8 เมตร เชื่อกันว่าเป็นเจดีย์บรรจุอัฐิของพระเถระผู้ใหญ่ที่ชาวเมืองเคราพนับถือ สังเกตได้จากเมื่อเมืองเชียงใหม่ชนะสงคราม ได้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างในเมืองฟ้าแดด แต่ไม่ได้ทำลายพระธาตุยาคู จึงเป็นโบราณสถานที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งต่อมาได้มีการบูรณะชาวบ้านจะจัดงานเทศกาลเป็นประจำทุกปี ระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม เพื่อเป็นการขอฝนและความร่มเย็นของหมู่บ้าน

กลุ่มทอผ้าไหมแพรวบ้านโพน อยู่ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 70 กิโลเมตร ผ้าแพรวาเป็นผ้าไหมลายมัดหมี่ที่มีลายเอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มทอผ้าชาวผู้ไทยบ้านโพน แบ่งออกเป็น 2 ลาย ได้แก่ ลายหลัก และลายแถบ ส่วนสีของผ้าแพรวาไม่ได้มีเพียงสีแดงเท่านั้น ปัจจุบันนี้มีการให้สีต่างๆ มากขึ้น เช่น สีครีม สีชมพูอ่อน สีม่วง สีน้ำเงิน สีเขียว เป็นต้น นับได้ว่าการทอผ้าแพรวาเป็นงานศิลปหัตถกรรมประเภทสิ่งทอที่หาได้น้อยแห่งในประเทศไทย

ผาเสวย อยู่บนเทือกเขาภูพาน เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ผารังแร้ง” จนเมื่อ พ.ศ. 2497 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จผ่านและเสวยพระกระยาหารกลางวันที่นี่ จึงเรียกที่ประทับนี้ว่า “ผาเสวย” ตั้งอยู่บนเทือก หน้าผาสองชั้น ชาวบ้านเรียก “แหงห้าหาด”

เขื่อนลำปาว เป็นเขื่อนดินซึ่งสร้างปิดกั้นลำน้ำปาวและห้วยยาง สูงจากท้องน้ำ 33 เมตร สันเขื่อนยาว 7.8 เมตร กว้าง 8 เมตร เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2506 สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2511 เพื่อปิดกั้นลำน้ำปาวและห้วยยางที่บ้านหนองสองห้อง ตำบลลำปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำแฝดทางด้านเหนือเขื่อน จึงได้ขุดร่องเชื่อมระหว่างอ่างทั้งสอง เก็บน้ำได้ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร

(ข้อมูลจากเว็บไซต์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

<http://thai.tourismthailand.org/attraction/kalasin-46-1.html>

ไดโนเสาร์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ที่เชิงภูกุ่มข้าว อำเภอสหัสขันธ์ วัดสักกะวันเป็นสถานที่ที่ค้นพบกระดูกไดโนเสาร์จำนวนมาก โดยซากกระดูกบางส่วนได้นำมาจัดแสดงที่ศาลาวัด มีการจัดนิทรรศการแสดงความมาของการเกิดไดโนเสาร์ยุคต่างๆ รวมทั้งรูปภาพการขุดค้นพบซากกระดูกเหล่านี้ห่างจากศาลาวัดไปประมาณ 100 เมตร มีโครงกระดูกไดโนเสาร์ฝังอยู่ใต้พื้นดินบริเวณเชิงเขา ได้รับการขุดแต่งโดยเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณี โครงกระดูกที่พบเป็นไดโนเสาร์ชนิดซอโรพอด ประมาณ 7 ตัว ซึ่งอยู่ในยุคครีเทเชียส อายุประมาณ 130 ล้านปี และในพิพิธภัณฑ์ ยังมีซากปลาโบราณพันธุ์ใหม่ของโลก อยู่ในสภาพสมบูรณ์ เป็นปลาน้ำจืดมีชื่อว่า “*เลปีโดเทส*” มีความยาวประมาณ 30-60 เซนติเมตร อยู่ในยุคมีโซโซอิก หรือ 65 ล้านปีที่แล้ว ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับไดโนเสาร์ คาดว่าบริเวณที่พบคงเป็นบึงขนาดใหญ่และเกิดภัยแล้ง ทำให้ปลาตายและซากถูกโคลนทับไว้กลายเป็นฟอสซิลจนถึงปัจจุบัน

(ข้อมูลจากเว็บไซต์จังหวัดกาฬสินธุ์ - <http://www.kalasin.go.th>)

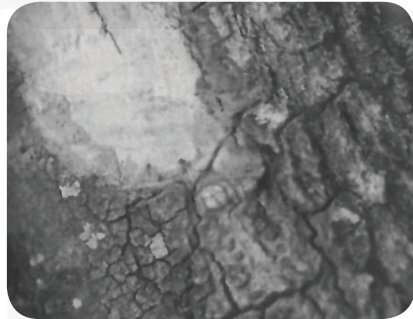
ดอกพะยอม

ชื่อพื้นเมือง กะยอม (เชียงใหม่) ขะยอม (ลาว) ขะยอมดง พะยอมดง (ภาคเหนือ) แคน (เลย) เขียง เขี้ยว (กะเหรี่ยงเชียงใหม่) พะยอมทอง (สุราษฎร์ธานี ปราชินบุรี) ยางหยวก (น่าน)

บริเวณที่พบ ตามป่าเบญจพรรณแล้งและชื้น ป่าดิบแล้งทั่วไปทุกภาค ที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 60-1,200 เมตร ตลอดจนถึงผสมผสานบริเวณป่าชายหาดทั่วไป

ลักษณะทั่วไป

ต้นไม้ เป็นไม้ต้น ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-30 เมตร ผลัดใบ ลำต้นตรงหรือเป็นปุ่มโตๆ บ้าง เรือนยอดเป็นพุ่มกลมหรือรูปไข่ เปลือกนอกหนา สีน้ำตาลหรือเทา แตกเป็นร่องตามยาวลำต้น และเป็นสะเก็ดหนา เปลือกในสีน้ำตาลอ่อนปนเหลือง และมีทางสีน้ำตาลแก่พาดผ่าน

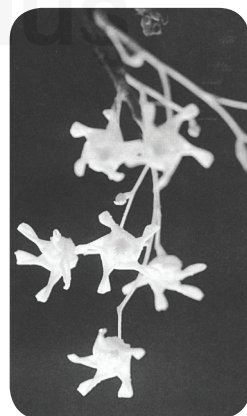
ใบ ใบเดี่ยว ติดเรียงสลับ ใบรูปขอบขนาน แฉกกว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 8-10 เซนติเมตร โคนมน ปลายมนหรือหยัก เป็นติ่งสั้นๆ เนื้อใบค่อนข้างหนา กลίσซิ่งเป็นมัน เส้นแขนงใบ มี 15-20 คู่

ดอก ก่อนออกดอกผลัดใบหมดต้น และผลิใบใหม่ก่อนแทงช่อดอก เวลาออกดอกจึงมองเห็นดอกขาวโพลนไปทั้งพุ่มเรื้อนยอด กลิ่นหอมแรงมาก ดอกขาวหรือขาวแกมเหลืองอ่อน ออกดอกเป็นช่อใหญ่ตามปลายกิ่ง ดอกตูมรูปกระสวย กลีบรองดอกสีเขียวอ่อน เกยกันแต่ไม่ติดเป็นเนื้อเดียวกัน ปลายกลีบแหลมแยกเป็นอิสระ 5 กลีบ กลีบดอกบานแล้วจะจับเวียนตามเข็มนาฬิกา มี 5 กลีบ กลีบดอกเป็นอิสระชัดเจน

ช่วงออกดอก ออกดอกช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน เป็นผลแก่ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน เป็นช่วงที่สวยงามมาก และมีกลิ่นหอมฟุ้ง

ผล รูปกระสวย ยาว 1.2-2 เซนติเมตร ซ่อนตัวอยู่ในกระพุ้งโคนปึก มีปีกยาวรูปขอบขนานแคบๆ 3 ปีก ปลายมนกลม ยาว 8 เซนติเมตร มีเส้นตามยาวปึก 10 เส้น ปีกสั้นมี 2 ปีก ผลแก่ ปีกและผลเป็นสีน้ำตาลแดง เมื่อแก่จะหลุดร่วง ปีกหมุนลอยไปได้ไกล

การขยายพันธุ์ นิยมใช้เมล็ด

ลักษณะเนื้อไม้ เมื่อแปรรูปใหม่ๆ มีสีเหลืองอ่อน ทิ้งไว้นานๆ จะกลายเป็นสีน้ำตาล มักมีเส้นสีดำหรือสีที่แก่กว่าสีพื้นพาดผ่านเสมอ เส้นนั้นคือท่อน้ำมันหรือยาง เนื้อค่อนข้างหยาบ แข็ง สามารถเลื่อย ไสกบ ตกแต่งได้ง่าย มองเผินๆคล้ายไม้ตะเคียนทอง

ประโยชน์

เนื้อไม้แปรรูป ใช้ทำหมอนรองรถไฟ เสาบ้านเรือน เรือซุด และใช้ในการก่อสร้าง เช่น พื้น ฝา ใช้แทนไม้ตะเคียนทองได้ดี

น้ำฝาด ใช้พอกหนัง

เปลือก รสฝาด ใช้เป็นยาสมานลำไส้ แก้ก้องเดิน

ดอก ผสมยาแก้ไข้ และยาหอมแก้ลม บำรุงหัวใจ

ดอกอ่อน รับประทานได้

ดอกสดๆ นำมาลวกเป็นผักจิ้มน้ำพริก หรือนำมาทำแกงส้มหรือต้มจืด

ก็ได้

(ข้อมูลและภาพจากหนังสือต้นไม้หายาก โดย ชงชัย เปาอินทร์ และนิวัตร เปาอินทร์)

โปงลาง

เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในประเภทเครื่องตี มีลักษณะโดดเด่นกว่าเครื่องตีชนิดอื่นคือ เป็นเครื่องตีที่สามารถตีเป็นทำนองและจังหวะไปพร้อมกัน

โปงลาง เดิมมีชื่อเรียกว่าขอลอ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากเกราะหรือขอลอ ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านใช้ตีเป็นสัญญาณเรียกประชุมชาวบ้าน และยังมีแขวนไว้ตามเถียงนาสำหรับตีแจ้งเหตุต่างๆ ขอลอทำมาจากปล้องไม้ไผ่ เจาะด้านข้างให้เป็นช่องเพื่อให้มีเสียงดังกังวาน หรือบางแห่งอาจใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดเท่าลำแขนมาผูกเชือก แขวนไว้ตามชื่อบ้านเรือน

จากเสียงสูงๆ ต่ำๆ ของขอลอที่ขนาดแตกต่างกัน เป็นแรงบันดาลใจให้มีคนประดิษฐ์เครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงเป็นทำนองเพลง โดยอาศัยเสียงแคนเป็นหลักในการเทียบเสียง และเรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า ขอลอ ภายหลังเมื่อลายเพลงโปงลางเริ่มเป็นที่นิยม ขอลอจึงนำเอาลายเพลงโปงลางไปบรรเลงซึ่งมีความไพเราะใกล้เคียงกับเสียงโปงลางมาก จนขอลอเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จากชื่อเดิมขอลอจึงเปลี่ยนไปเรียกว่า โปงลาง ตามลายเพลงที่บรรเลง จนกระทั่งเป็นเครื่องดนตรีในปัจจุบัน

ที่มาของโปงลางกาฬสินธุ์ ถือกำเนิดจากท้าวพรหมโคตรซึ่งเคยอยู่ประเทศลาว และได้อพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านกลางหมื่น อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ท้าวพรหมโคตรได้คิดค้นทำเกราะล่อขึ้น โดยเลียนแบบเกราะที่ใช้ตีตามหมู่บ้านในสมัยนั้น เกราะล่อทำด้วยไม้หมากเหลื่อมซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อน สีขาว มีเสียงกังวาน นำมาตัดเป็นท่อนแล้วใช้เถาว์วัลย์มัดร้อยเรียงตามลำดับกันไปจำนวน 6 ท่อน นำไปแขวนไว้ตามเถียงนาเพื่อใช้ตีไล่นกกาที่มากินข้าวในนา หรือใช้ตีเคาะจังหวะเป็นทำนองลายต่างๆ ตามจินตนาการเริ่มแรกเป็นการตีเล่นกันเฉพาะคนที่ออกไปทำไร่ทำนาเท่านั้น

ต่อมาได้มีผู้พัฒนาเกราะล่อจาก 6 ลูก เป็น 9 ลูก และยังพัฒนาการตีได้อีกหลายลาย เกราะล่อจึงกลายเป็นเครื่องดนตรีเดี่ยวพื้นบ้านที่เป็นธรรมชาติที่สุดในขณะนั้น แต่ยังคงเป็นการเล่นเฉพาะนอกหมู่บ้านเท่านั้น

ประมาณ พ.ศ. 2490 นายเปลื้อง ฉายรัศมี ได้นำเกราะลอเข้าไปตีในหมู่บ้านโดยนำไปเล่นร่วมกับเครื่องดนตรีทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือชนิดอื่น จึงทำให้เกราะลอเป็นที่รู้จักในท้องถิ่นมากขึ้น จากนั้น นายเปลื้อง ได้พัฒนารูปแบบของเกราะลอ โดยตั้งชื่อเรียกใหม่ว่า “โปงลาง” (โปงฮาง) หมายถึงเครื่องดนตรีที่นำมาผูกร้อยเรียงกันเป็นราว ส่วนไม้ที่ใช้ทำลูกโปงลางก็เปลี่ยนจากไม้หมากเหลื่อมมาเป็นไม้มะหาด (ไม้หมากหาด) เพราะเป็นไม้เนื้อแข็ง มีเสียงดังกังวานและแข็งแรง อายุการใช้งานก็นานกว่า สำหรับไม้ตีโปงลางใช้ไม้พยุงหรือไม้ประดู่ เพราะเหนียวและไม้หักง่าย นอกจากนี้ยังพัฒนาจำนวนลูกโปงลางจาก 9 ลูก เป็น 12 ลูก ทำให้ไล่บันไดเสียงได้เพิ่มขึ้น บรรเลงลายได้มากขึ้นด้วย

ต่อมา นายเปลื้องก็เพิ่มลูกโปงลางจาก 12 ลูก เป็น 13 ลูก ทำให้เล่นเสียงได้มากขึ้นอีก เมื่อนำไปเล่นร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นก็ไพเราะขึ้น และยังทำให้มีลายโปงลางเกิดเพิ่มขึ้นอีกหลายลาย

วงโปงลางกาฬสินธุ์ได้ถูกนำออกแสดงให้ประชาชนได้ชมครั้งแรก ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2511 บริเวณที่ว่าการอำเภอตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จากนั้นก็ไปแสดงตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ จนวงโปงลางกาฬสินธุ์เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

ส่วนประกอบของโปงลางแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ผืนโปงลาง ฆาโปงลาง และไม้ตีโปงลาง ลายเพลงโปงลางที่ใช้บรรเลงส่วนใหญ่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง ลายแมงกูดอมดอก และลายแม่ฮ้างกล่อมลูก เป็นต้น

(เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่อง การทำโปงลางกับวิถีชีวิตชาวบ้าน

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

โดย ฉัตรพงศ์ อินทฤทธิ์)

ยุทธหัตถี

หมายถึง การต่อสู้กันด้วยอาวุธบนหลังช้าง เป็นวิธีการรบอย่าง กษัตริย์ในสมัยโบราณ

บนหลังช้างจะมีคนหนึ่งอยู่ 3 คน แม่ทัพจะนั่งถือง้าวอยู่ที่คอช้าง คนที่ นั่งกลางช้างอยู่บนกบจะถือหางนกยูงซ้ายขวาใช้โบกเป็นสัญญาณและคอยส่ง อาวุธให้แม่ทัพ ที่ท้ายช้างมีความรู้หนึ่งประจำที่

ตามเท้าช้างทั้ง 4 มีพลประจำเรียกว่า จตุลึงคบาท ทั้งหมดจะถืออาวุธ เช่น หอกซัด ของง้าว

ถ้าเป็นช้างยุทธหัตถีจะมีหอกผูกผ้าแดง 2 เล่ม ช้างที่เข้ากระบวนทัพ จะสวมเกราะ ใส่เกือกหรือรองเท้าเหล็กสำหรับกันขวากหนาม โดยเท้าทั้ง 4 สวมหนักร้า มีปลอกเหล็กสวมงาทั้งคู่ และมีเกราะไซ้พั้งวงช้าง สำหรับพัง ค่ายศัตรูโดยไม่ได้รับอันตรายหรือเจ็บปวด

(เรียบเรียงจากหนังสือพระนเรศวรมหาราช โดย พیمان แจ่มจรัส)

พระไตรปิฎก

ไตรปิฎก แปลว่า กระจาดหรือตะกร้า อันเป็นภาชนะสำหรับใส่รวมของ ต่างๆ เข้าไว้ นำมาใช้ในความหมายว่า เป็นที่รวบรวมคำสอนในพระพุทธ ศาสนาที่จัดเป็นหมวดหมู่แล้ว พระไตรปิฎกจึงแปลว่า คัมภีร์ที่บรรจุพุทธพจน์ 3 ชุดหรือประมวลแห่งคัมภีร์ที่รวบรวมพระวินัย 3 หมวด กล่าวคือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก อภิธรรมปิฎก

พระไตรปิฎกมีเนื้อความทั้งหมด 84,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น

พระวินัยปิฎก 21,000 พระธรรมขันธ์

พระสุตตันตปิฎก 21,000 พระธรรมขันธ์

พระอภิธรรมปิฎก 42,000 พระธรรมขันธ์

(ข้อมูลจากพจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์

โดย พระธรรมปิฎก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ดอกพุดตาน

ชื่อ มีชื่อเรียกทางภาคเหนือว่า ดอกสามสี สามผิว

ต้น เป็นไม้พุ่ม สูง 2-5 เมตร ต้นและกิ่งมีขนสีเทา

ใบ ใบเดี่ยว ออกสลับ รูปไข่ กว้าง 9-22 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนรูปหัวใจ ใบมีขนสาก

ดอก สีขาว แล้วเปลี่ยนเป็นชมพูและแดง ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง มีริ้วประดับ 7-10 อัน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีขน พันธุ์ดอกกลีบมีกลีบดอก 5 กลีบ พันธุ์ดอกซ้อนมี 10 กลีบ เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลาง 8-12 เซนติเมตร มีเกสรตัวผู้จำนวนมาก ก้านเกสรติดกันเป็นหลอดล้อมรอบเกสรตัวเมีย ออกดอกตลอดปี

ผล มีลักษณะกลม เมื่อแก่แตกเป็น 5 แฉก

เมล็ด เป็นรูปไต มีขนยาว

ขยายพันธุ์ โดยการปักชำกิ่งและตอนกิ่ง

ดอกพุดซ้อน

ชื่อ เคนถวา (ภาคเหนือ) แคถวา (เชียงใหม่) พุดจีน พุดใหญ่ (ภาคกลาง)

ต้น เป็นไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร แตกกิ่งก้านเป็นพุ่มกลม

ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม เป็นรูปใบหอกหรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 8-10 เซนติเมตร ปลายและโคนแหลม แผ่นใบเป็นมันสีเขียวเข้ม

ดอก สีขาว กลิ่นหอม ออกเดี่ยวตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงหนาเป็นสัน 6 สัน กลีบดอกโคนติดกัน ปลายแยกเป็น 5-12 กลีบ ซ้อนกันหลายชั้น บางพันธุ์มีชั้นเดียว ออกดอกตลอดปี

ผล พันธุ์ที่มีกลีบดอกชั้นเดียวมักติดผล มี 2 ชนิดคือ ชนิดผลสั้นและชนิดผลยาว เมื่อสุกจะมีสีเหลือง

ขยายพันธุ์ โดยใช้เมล็ดและตอนกิ่ง

(เรียบเรียงจากหนังสือไม้ดอกและไม้ประดับ

โดย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ)

ดาวประจำเมือง

คนไทยคุ้นเคยกับดาวประจำเมืองหรือดาวศุกร์มาแต่ครั้งโบราณ โดยคิดว่าดวงดาวที่สว่างสุกใสตอนหัวค่ำทางทิศตะวันตก กับดวงดาวที่สว่างตอนใกล้รุ่งทางทิศตะวันออกเป็นคนละดวงกัน จึงตั้งชื่อเรียกต่างกัน โดยเรียกดาวดวงนี้ขณะปรากฏตอนหัวค่ำทางทิศตะวันตกว่า “ดาวประจำเมือง” และเรียกดาวที่ปรากฏช่วงเวลาใกล้สว่างทางทิศตะวันออกว่า “ดาวประกายพริ้ว” หรือ “ดาวรุ่ง” ซึ่งหมายถึงสัญลักษณ์แห่งรุ่งอรุณของวันใหม่นั่นเอง

ดาวศุกร์จึงมีชื่อเรียกหลากหลายคือ ดาวประจำเมือง ดาวประกายพริ้ว ดาวรุ่ง และคนไทยทางภาคเหนือยังเรียกดาวศุกร์ว่า “ดาวหมูกอง” เนื่องจากเมื่อดาวดวงนี้ปรากฏบนท้องฟ้า หมูที่เลี้ยงไว้จะเข้าลานนอน

ส่วนทางกรีกตั้งชื่อดาวดวงนี้ว่า *อะโฟรไดท์* (Aphrodite) โรมันตั้งชื่อว่า *วีนัส* (Venus) ชาวบาบิโลเนียน เรียกว่า *อิซทาร์* (Ishtar) ดาวศุกร์ได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพีแห่งความรัก ความงามและความอุดมสมบูรณ์

ดาวศุกร์หรือดาวประจำเมือง ได้ชื่อว่าเป็นดาวฝาแฝดของโลก เพราะมีขนาดใกล้เคียงกับโลกมากที่สุด ดาวศุกร์ไม่มีดาวบริวาร มีบรรยากาศเมฆหมอกปกคลุมหนาทึบ พื้นผิวของดาวศุกร์ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อุณหภูมิสูงสุดของดาวศุกร์สูงถึง 482 องศาเซลเซียส อุณหภูมิโดยเฉลี่ยคือ 462 องศาเซลเซียส

(เรียบเรียงจากหนังสือระบบสุริยะ : ครอบครัวยอดของดวงดาว

โดย สุทธิชัย จันทศิริศิลป์

และเว็บไซต์องค์การนาซา

<http://solarsystem.nasa.gov/planets/profile.cfm?object=Venus&Display=facts>)

ตีคลี

ตีคลีเป็นกีฬาพื้นเมืองที่เก่าแก่ชนิดหนึ่ง มีลักษณะการเล่นคล้ายกับกีฬาฮอกกี เป็นกีฬาประเภททีม ผู้เล่นแต่ละคนถือไม้ยาวปลายงอไล่ตีลูกกลมขนาดเท่าผลส้มเขียวหวาน ให้ผ่านเข้าแดนของฝ่ายตรงข้าม

การเล่นตีคลีไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มมาตั้งแต่สมัยใด แต่พบว่าเริ่มเล่นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีการเล่นอยู่ 3 ประเภทคือ การชิงช้างเล่นตีคลี ชิงม้าเล่นตีคลี และคลีคน คือ การที่คนลงวิ่งเล่นตีคลีด้วยตนเอง

การเล่นตีคลีเป็นที่นิยมเล่นกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ความนิยมในการเล่นคลีช้างและคลีม้าก็ลดลง เหลือแต่การเล่นคลีคนเท่านั้น ซึ่งนิยมเล่นกันมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ขอนแก่น ศรีสะเกษ ชัยภูมิ นครพนม มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สุรินทร์ หนองคาย และอุบลราชธานี

การเล่นตีคลีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือเป็นกีฬาชนิดหนึ่งของชาวบ้านสมัยก่อน เล่นเพื่อความสนุกสนานในยามว่าง ส่วนมากมักเล่นในฤดูหนาวหรือฤดูแล้ง หลังเก็บเกี่ยวข้าวทุ่งนา ก็จะแห้ง ชาวบ้านจะใช้บริเวณทุ่งนาเป็นสนามเล่นคลี ซึ่งเล่นได้ทั้งกลางวันและกลางคืน ถ้าเป็นการเล่นตอนกลางคืน จะใช้วิธีเผาลูกคลีให้เป็นก้อนไฟ เรียกว่า *คลีไฟ* ส่วนการเล่นตีคลีตอนกลางวัน บางครั้งจะเรียกว่า *คลีแดด*

ลักษณะการเล่นตีคลีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งได้เป็นหลายประเภทแล้วแต่ความนิยมในแต่ละจังหวัด การตีคลีเล่นได้ทุกโอกาส ส่วนมากมักเล่นในฤดูแล้งหรือฤดูหนาวหลังเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว เล่นได้ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ทั้งผู้หญิงผู้ชาย โดยแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละเท่าๆ กัน อุปกรณ์ที่ใช้จะมีไม้ยาวประมาณ 65-80 เซนติเมตร ขนาดกำรอบพอดีมือ ปลายไม้ด้านหนึ่งงอโค้ง เรียกว่า *ไม้คลี* ผู้เล่นจะถือไม้ไว้คนละ 1 อัน ตามปกติจะใช้กิ่งไม้หรือกิ่งไผ่ปลายงอ ส่วนลูกคลีจะใช้ไม้แก่นตัดเป็นก้อน แล้วกลิ้งให้เป็นลูกกลม มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7-10 เซนติเมตร

(เรียบเรียงจากหนังสือกีฬาพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย รศ. ชัชชัย โกมารทัต)

การฝังลูกนิมิต

การฝังลูกนิมิต เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการผูกพัทธสีมา ถือเป็นกิจของสงฆ์ การฝังลูกนิมิตเป็นพิธีการกำหนดเขตแดนเพื่อใช้ในการทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ เช่น การสวดโอวาทปาติโมกข์ ปวารณากรรม การทำอุโบสถกรรม การให้อุปสมบท การรับภิกษุ เป็นต้น

ความเป็นมาของการฝังลูกนิมิต มีมาแต่ครั้งสมัยพุทธกาล การฝังลูกนิมิตครั้งแรกเกิดขึ้นที่ประเทศอินเดีย สมัยนั้นพระภิกษุสาวกยังไม่มีที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง เนื่องจากพระพุทธเจ้าเพิ่งจะประกาศพระพุทธธรรม เวลาต่อมาที่กรุงราชคฤห์ มีเศรษฐีท่านหนึ่งได้สร้างพระวิหารถวาย พระพุทธเจ้าจึงอนุญาตให้ใช้พระวิหารเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุที่เดินทางสัญจรไปมา จากนั้นอนาถปิณฑกเศรษฐีได้สละทรัพย์ 54 โกฏิ ซื้อสวนเจ้าเชตสร้างถวาย วิหารนี้จึงได้ชื่อว่าพระเชตวันมหาวิหาร นางวิสาขาได้สละทรัพย์ 27 โกฏิ สร้างบุพผารามให้เป็นพระวิหารถวายพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นเยี่ยงอย่างในการสร้างวิหารที่อยู่อาศัยถวายพระภิกษุสืบต่อมา

เมื่อมีศาสนาอื่นเกิดขึ้น ศาสนาเหล่านั้นได้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ศาสนา พระเจ้าพิมพิสารจึงได้กราบทูลพระพุทธเจ้าให้มีการประชุมขึ้นบ้าง พระพุทธองค์โปรดฯ ให้มีการประชุมสงฆ์ในพระอุโบสถ และทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ผูกพัทธสีมาหรือฝังลูกนิมิต เพื่อเป็นเขตแดนพอที่จะสามารถทำสังฆกรรมได้ โดยไม่อนุญาตให้ผู้อื่นล่วงล้ำเข้ามา มิฉะนั้นจะถือว่าสังฆกรรมวิบัติบกพร่อง นับเป็นการเริ่มต้นในการฝังลูกนิมิตตั้งแต่นั้นมา

คำว่า “สีมา” แปลว่า “เขตแดน” ซึ่งวัตถุที่เป็นเครื่องหมายบอกเขตแดนนี้ เรียกว่า “นิมิต”

พระพุทธเจ้าทรงระบุเครื่องหมายบอกเขตแดนไว้ในบาลี 8 ประการ ได้แก่ ภูเขา ศิลา ป่าไม้ ต้นไม้ จอมปลวก หนทาง แม่น้ำ และน้ำซึ่งเป็นน้ำหนึ่ง นิมิตทั้ง 8 ประการนี้ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จึงมักทำให้แนวเขตนิมิตไม่ค่อยตรง ไม่ได้ระยะ ขาดความเป็นระเบียบ ต่อมาจึงเกิดนิมิตอีกประเภทหนึ่งซึ่งจัดสร้างขึ้นโดยเฉพาะ เช่น บ่อ คู สระ และก้อนหิน โดยเฉพาะก้อนหิน เป็นสิ่งที่นิยมกันมาก เพราะเป็นของทนทาน ไม่บอบสลาย เคลื่อนย้ายยาก

ปัจจุบันผู้คนประดิษฐ์ตกแต่งก้อนหินให้มีลักษณะสวยงามมากขึ้น โดยมากมักจะเป็นลูกกลมๆ ซึ่งเราเรียกกันว่า “ลูกนิมิต”

เมื่อเราเข้าไปในวัด จะเห็นใบสีมาอยู่โดยรอบ ไม่ว่าจะอยู่ในซุ้มหรือปักอยู่บนฐานก็ตาม ข้างใต้ใบเสมานั้นจะมีลูกนิมิตฝังอยู่

เชื่อกันว่าผู้ใดได้ประกอบบุญนี้จะได้อาณิสงส์มาก โดยมีการกล่าวถึงอาณิสงส์ในอรรถกถาบาลีไว้ 6 ประการ คือ ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บทุกชาติ ปราศจากอุปัทวเหตุทั้งหลาย ไม่เกิดในตระกูลต่ำ หากเกิดในมนุษยโลก จะเกิดเป็นท้าวพระยามหากษัตริย์ หากเกิดในเทวโลกจะเกิดเป็นท้าวสักกเทวราช สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง มีผิวพรรณผ่องใส และมีอายุยืน

(เรียบเรียงจากหนังสือพิธีการนำผู้

ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดย เบญจมาศ แพทอง

และหนังสือประเพณีและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา

โดย ผศ.บุญมี แทนแก้ว)

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

อักษรตัวธรรมหรืออักษรธรรมอีสาน

เป็นอักษรที่ใช้อยู่ในกลุ่มชนบริเวณลุ่มน้ำโขงตั้งแต่โบราณและแพร่ไปยังกลุ่มไทยลื้อในสิบสองจุไทยด้วย จากศิลาจารึกในภาคอีสานและอาณาจักรล้านช้างพบว่า อักษรตัวธรรมปรากฏในศิลาจารึกครั้งแรกในสมัยพระเจ้าราชแสนไทย จารึกเก่าที่สุดที่เป็นอักษรตัวธรรมลงไว้เมื่อปีพ.ศ. 2003 คือจารึกฐานพระพุทธรูป อยู่ที่วัดสี่สะเกต เมืองเวียงจันทน์ ส่วนจารึกลงบนแผ่นศิลาที่เป็นอักษรตัวธรรมเก่าที่สุดคือ จารึกวัดบ้านสังคโลก ลงไว้เมื่อปีพ.ศ. 2070

อักษรตัวธรรมนี้นำมาใช้ในอาณาจักรล้านช้างอย่างแพร่หลาย ภายหลังได้เข้ามายังภาคอีสานของประเทศไทย จึงพบเอกสารโบราณต่างๆ มากมาย ในภาคอีสานยุคก่อนที่จดบันทึกด้วยอักษรตัวธรรม โดยเฉพาะเอกสารด้านพุทธศาสนา ได้แก่ พระคัมภีร์อรรถกถา ชาดก และตำราวิชาการ

ภาคอีสานและอาณาจักรล้านช้างได้ตกเป็นของไทยในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อปีพ.ศ. 2322 ส่วนภาคอีสานนั้นได้รวมเข้าเป็นดินแดนประเทศไทยอย่างจริงจังในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จากนั้นอักษรตัวธรรมหรือตัวอักษรธรรมอีสานก็เสื่อมความนิยมลง เนื่องจากรัชกาลที่ 5 ได้ให้ข้าราชการหัวเมืองอีสานเรียนภาษาไทยและตัวอักษรไทย อีกทั้งยังจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือไทยในทุกหัวเมือง โดยเฉพาะมณฑลลาวกลาง (นครราชสีมา) มณฑลลาวพวน (อุดรธานี) และมณฑลลาวกาว (อุบลราชธานี) และมีการประกาศให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการนับแต่ปีพ.ศ. 2464 เป็นต้นมา

ตัวเลขในอักษรธรรมอีสานมี 10 รูป ดังนี้

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐

(เรียบเรียงจากหนังสือวรรณกรรมอีสาน โดย ตรีชัช ปุณโณทก

และหนังสือวรรณกรรมท้องถิ่นไทย โดย กตัญญู ชูชื่น)

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

ที่ชุมชนบ้านเชียงเมื่อ 5,000 กว่าปีที่แล้ว เมื่อมีคนตาย ญาติพี่น้องจะนำเครื่องมือ เครื่องใช้และเครื่องประดับขนาดเล็กบรรจุลงในภาชนะดินเผาเขียนสี หรือบางครั้งก็เป็นภาชนะดินเผาเขียนสีเปล่าๆ วางไว้กับศพ โดยวางไว้บริเวณใดก็ได้ ทั้งเหนือหัวผู้ตาย ปลายเท้า หรือด้านข้าง แล้วแต่แบบแผนพิธีการของหมู่บ้านนั้นๆ

พิธีการดังกล่าวเกิดจากคติความเชื่อเกี่ยวกับความตายของชุมชนบ้านเชียงที่ว่า ผู้ตายนั้นยังไม่ตายจริง หากเปลี่ยนสภาพไปสู่อีกสถานะที่ศักดิ์สิทธิ์กว่า ดังนั้นญาติพี่น้องจึงต้องจัดเตรียมภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ ทั้งที่เป็นของส่วนตัวของผู้ตายและส่วนที่ควรได้เพิ่มขึ้นติดตัวไปด้วย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่ว่าผู้ตายยังไม่ตาย หากกลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง จะได้มีเครื่องใช้ไม่สอยไว้ทำมาหากิน

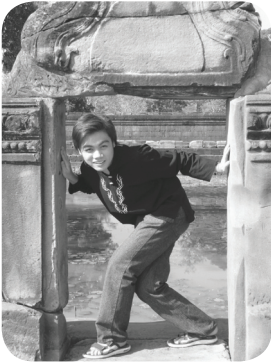
ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีของบ้านเชียง ได้แก่ ลายเส้นโค้ง ลายก้นขวดและลายก้นหอย ลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์ และลายอื่นๆ เช่น ลายเส้นขนาน ลายสามเหลี่ยมซ้อน เป็นต้น

(เรียบเรียงจากหนังสือบ้านเชียง โดย สุจิตต์ วงษ์เทศ)

ที่มาของปก การออกแบบหน้าปกของหนังสือชุดนี้ได้นำลวดลายการเขียนสีบนภาชนะดินเผาของบ้านเชียงมาดัดแปลงและตัดทอน เพื่อให้เกิดความสวยงามและเหมาะสมกับปกหนังสือ

ประวัติย่อผู้เขียน

สรรัตน์ จีรวารวิสุทธิ

ครีเอทีฟรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และนักเขียนนิสเร

ประวัติการศึกษา

- สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม พ.ศ. 2545
- สำเร็จอักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549

ผลงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์

- พ.ศ. 2544** • เรื่องสั้นแนวลึกลับสยองขวัญในนิตยสารเรื่องผี จำนวน 19 เรื่อง โดยสำนักพิมพ์ โอ.เอส.พรีนติ้ง จำกัด
- พ.ศ. 2545** • เรื่องสั้น “แม่มดพลัดถิ่น” ในการ์ตูนมหาสนุก รายสัปดาห์ โดยสำนักพิมพ์บันลือสาส์น จำกัด 1990
- พ.ศ. 2546** • เรื่องสั้นชนะการประกวด “บวชใช้บาป” ในหนังสือ กรรมส่งตรง คนส่งกรรม โดยสำนักพิมพ์กัณธนาพิบลิชซิ่ง จำกัด
- พ.ศ. 2549** • เรื่องสั้นแนวลึกลับสยองขวัญในนิตยสาร Shock Story จำนวน 4 เรื่อง โดยบริษัทสยามอินเตอร์มัลติมีเดีย จำกัด (มหาชน)
- บทการ์ตูนใน “จอมชนผจญภัย” ตอนที่ 14 เทียวทะเลกันดีกว่า โดยบริษัททอนิเมท กรุ๊ป จำกัด
- ปัจจุบัน** • เขียนหนังสือซีรีส์นิทาน 4 ภาค ได้แก่ นิทานที่ราบสูง, นิทานยอดดอย, นิทานลุ่มน้ำ และนิทานคาบสมุทร โดยบริษัทสยามอินเตอร์มัลติมีเดีย จำกัด (มหาชน)

ประวัติย่อผู้วาดภาพประกอบ

อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์

เกิดและเติบโตที่จังหวัดหนองคาย มีบ้านอยู่ติดกับวัด เมื่อมีงานบุญที่วัดก็มักจะไปวิ่งเล่น อยู่เสมอ โดยเฉพาะงานบุญเวส (เทศน์มหาชาติ) จะชอบเป็นพิเศษ เพราะได้ดูภาพเขียนเรื่องราว พระเวสสันดรบนผ้า

เมื่อเห็นภาพบนผ้าหรือภาพจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ในรูปแบบอีสานก็จะกลับมานั่งวาดเล่นที่บ้านต่อ

หลังจากจบการศึกษาศิลปะจาก มศว.ประสานมิตร ก็ทำงานด้านเขียนภาพประกอบตลอด เมื่อมีโอกาสได้เขียนภาพประกอบนิทานนี้ที่บ้านอีสาน ความประทับใจในวัยเด็กจึงหวนกลับมา ปรากฏบนภาพประกอบชุดนี้

อุทยานการเรียนรู้

เปิดโลกกว้างแห่งการเรียนรู้ บนรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค เป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) เน้นการถ่ายทอดบทเรียนการจัดการการเรียนรู้ ภายใต้บริบทวัฒนธรรมและความสนใจที่สอดคล้องกันของคนในท้องถิ่น เพื่อกระจายโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

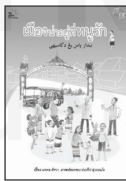
โครงการนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ส่วนภูมิภาค โดยจัดทำเนื้อหาสาระในรูปแบบที่เด็กและเยาวชนสนใจ ซึ่งสามารถสื่อให้เห็นความเป็นตัวของตัวเอง ได้รับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าในท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาและสืบทอดมรดกแสนดีแห่งนิทานพื้นบ้าน

หนังสือชุดนิทานพื้นบ้าน 4 ภาค ประกอบด้วยนิทานภาพสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี และวรรณกรรมสำหรับเยาวชนอายุ 9 ปีขึ้นไป สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ดำเนินการจัดพิมพ์แล้วเสร็จ และกระจายเผยแพร่ทั่วประเทศแล้ว ดังนี้

นิทานภาพภาคใต้ จำนวน 6 เรื่อง

จากรอกีตอ

เมืองน่านอยู่ที่หนูรัก

ไกโกลมูสัง

เปาะแซเตาะกับซามะ

ไข่นุ้ยกับพะน้อย
ในวันฮารีรายอ

ชิงอ : เจ้าป่าผู้กล้าหาญ

วรรณกรรมเยาวชนภาคใต้ จำนวน 6 เรื่อง

ซาไก

พระเศวตสุรคชาธาร

รายขอแม่

จาโต : เล่ห์กลบนกระดาน

วัดถ้ำคูหาภิมุข

แดนคนธรรม์

นิทานภาพภาคเหนือ จำนวน 5 เรื่อง

ห้าสหายปราบยักษ์

เชียงใหม่เมืองบุญ

เพลงละอ่อน

ผีจ๋อ ไก่ผู้พิชิตพระอาทิตย์

ดาววิไถน้อย

วรรณกรรมเยาวชนภาคเหนือ จำนวน 7 เรื่อง

ผู้เฒ่าเล่าไว้

กำพร้า บัวทอง

จันตะคาด

สุวรรณเมกษะ
กับหมาขนดำ

นิทานของอู๋ยี่

อ้อมล้อมต่อมคำ

ผีม้าบ้อง

นิทานภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 เรื่อง

ช้างดี

อีเก็ง...เดือนดาว

เมืองมหาสารคาม

เสียวฮัก เสียวแพง

ฮิตสิบสอง

วรรณกรรมเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 เรื่อง

ผีสืบพิมพ์

ผจญภัยเมืองฟ้าแดด

สินไซ

ตำนานขลุ่ยนางอ้ว

อภินิหารบาดาลนคร

เรื่องเล่าเจ้ากำพรา

ท้าวซ้อหล้อ

อุรารานร้าวแยก ยลสลบ
เอนพระองค์ลงทบ ท้าวดิน
เหนือดอคชซ่อนชบ สั้งเวห
วายชีวาตม์สุดสิ้น สู้ฟ้าเสวยสวรรค

(จากลิลิตตะเลงพ่าย)

ชุดวรรณกรรมเยาวชนพื้นบ้าน
สำหรับเด็กและเยาวชนอายุ 9 ปี ขึ้นไป

978-974-287-770-5

9 789742 877705